

Sari Dahlgren

Yrityksen taloudelliset tunnusluvut ja niiden tulkintaa

Case: Yritys X avoin yhtiö

Opinnäytetyö

Kevät 2011

Liiketalouden, yrittäjyyden ja ravitsemisalan yksikkö

Liiketalouden koulutusohjelma

Laskentatoimi

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Liiketalouden, yrittäjyyden ja ravitsemisalan yksikkö

Koulutusohjelma: Liiketalouden koulutusohjelma

Suuntautumisvaihtoehto: Laskentatoimen suuntautumisvaihtoehto

Tekijä: Sari Dahlgren

Työn nimi: Yrityksen taloudelliset tunnusluvut ja niiden tulkintaa. Case: Yritys X avoin yhtiö

Ohjaaja: Annukka Astikainen

Vuosi: 2011

Sivumäärä: 84

Liitteiden lukumäärä: 16

Opinnäytetyön tarkoituksena oli toimeksiantajan pyynnöstä selvittää tilinpäätösanalyysin avulla rakennusalaalla toimivan pienen avoimen yhtiön, Yritys X:n taloudellinen tilanne. Tarkoituksena oli tarkastella yrityksen tilinpäätöksiä vuosilta 2006 – 2010 ja laatia ennuste vuosille 2011 – 2012.

Opinnäytetyö toteutettiin kvalitatiivisena tapaustutkimuksena. Tutkimuksen empiirisessä osassa taloudelliset tunnusluvut laskettiin tilinpäätösaineistojen perusteella käyttäen hyödyksi Excel-taulukkolaskentaohjelmaa. Tämän jälkeen arvioitiin yrityksen kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta tunnuslukujen avulla sekä laadittiin ennuste vuosille 2011 – 2012.

Teoreettisessa viitekehyksessä selvitettiin kirjanpidon periaatteita, tilinpäätöksen teon eri vaiheita ja tilinpäätösasiakirjojen sisältöä. Tämän jälkeen selvitettiin tilinpäätöksen pohjalta tehtäviä analyyseja sekä tilinpäätösanalyysin käyttäjiä, rajoituksia, menetelmiä ja vaiheita. Seuraavaksi selvitettiin tilinpäätöksen oikaisuvaatimuksia sekä tilinpäätösanalyysissä käytettävien tunnuslukujen laskemista ja tulkintaa. Tutkimus pohjautui pääasiassa alan kirjallisuuteen ja toimeksiantajayrityksestä saatuihin tietoihin.

Tutkimuksen perusteella yrityksen kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius olivat erittäin hyvällä tasolla vuonna 2010. Kannattavuus on ollut hyvä koko seurantakauden ajan. Vakavaraisuus ja maksuvalmius ovat vaihdelleet seurantakaudella heikon ja hyvän tason välillä. Vuosien 2008 ja 2009 tunnuslukuihin vaikutti heikentävästi se, että yritys luopui yhdestä suuresta liiketoiminta-alueesta vuonna 2007. Ennusteen mukaan yrityksen tunnuslukujen arvot tulevat pysymään erittäin hyvällä tasolla myös vuosina 2011 – 2012. Tutkimuksen ohella yritykselle rakennettiin Excel-pohjainen talouden seurantaohjelma.

Avainsanat: tilinpäätös, tilinpäätösanalyysi, kannattavuus, vakavaraisuus, maksuvalmius

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Business School
Degree programme: Business Management
Specialisation: Accounting

Author: Sari Dahlgren

Title of thesis: Company's financial ratios and their interpretation. Case: Company X, a general partnership

Supervisor: Anukka Astikainen

Year: 2011   Number of pages: 84   Number of appendices: 16

The aim of this thesis was to find out about the financial situation of a small building company, Company X, a general partnership, by using financial statement analysis. The purpose was to examine the financial statements of the company during the years 2006 – 2010 and to prepare a forecast for 2011 – 2012.

Methodologically, the thesis was implemented mainly as quantitative case study. In the empirical section of this thesis, financial ratios were calculated from the financial statements using the Excel spreadsheet program. Then, the company's profitability, solvency and liquidity were estimated by key ratios, and forecasts were prepared for the years 2011 and 2012.

The theoretical framework examined the principles of accounting practices, financial statements at various stages, and the content of financial statements. Then, financial statements were examined on the basis of analysis of tasks, the users of financial statements analysis, limitations, methods, and stages. Next, financial statement and rectification requirements as well as the parameters of the calculation and interpretation of statements were examined. The thesis is based on the literature and financial information about the company.

Based on the study, the company's profitability, solvency and liquidity were very good in 2010. Profitability has been good throughout the reference period. Solvency and liquidity have ranged during the period between poor and good. Between 2008 and 2009, the key ratios were weakened by the fact that the company gave up a big single business area in 2007. According to the forecast, the values of the key ratios of the company will remain at a very good level for the years 2011 – 2012. In addition to the thesis, an Excel based economic follow-up system was designed for the company.

Keywords: annual account, financial statement analysis, profitability, solvency, liquidity

SISÄLTÖ

OPINNÄYTETYÖN TIIVISTELMÄ	2
THESIS ABSTRACT	3
SISÄLTÖ	4
KÄYTETYT TERMIT JA LYHENTEET.....	6
KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO	7
1 JOHDANTO	9
1.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite sekä aiheen rajaus	10
1.2 Työn rakenne	10
2 KIRJANPIDON PERIAATTEET JA TILINPÄÄTÖS.....	11
2.1 Kirjanpidon periaatteet	11
2.2 Tilinpäätös.....	13
2.2.1 Tuloslaskelma	14
2.2.2 Tase.....	15
2.2.3 Toimintakertomus	18
2.2.4 Rahoituslaskelma.....	18
2.2.5 Liitetiedot.....	19
2.2.6 Tilintarkastuskertomus	20
3 TILINPÄÄTÖSANALYYSI	21
3.1 Tilinpäätöksen pohjalta tehtävät analyysit.....	21
3.2 Tilinpäätösanalyysin hyväksikäyttäjät.....	23
3.3 Tilinpäätösanalyysin rajoitukset.....	25
3.4 Tilinpäätösanalyysissä käytettävät tekniikat ja menetelmät	26
3.5 Tilinpäätösanalyysin suoritusvaiheet.....	27
3.6 Tilinpäätöstietojen muokkaaminen	29
3.6.1 Tuloslaskelman oikaiseminen	29
3.6.2 Taseen oikaiseminen	34
3.7 Tilinpäätösanalyysin tunnusluvut.....	37
3.8 Kannattavuuden tunnusluvut.....	38
3.9 Vakavaraisuuden tunnusluvut	43

3.10 Maksuvalmiuden tunnusluvut	46
3.11 Kiertoaika- eli tehokkuusluvut.....	49
4 TILINPÄÄTÖSANALYYSI YRITYS X	52
4.1 Case yrityksen esittely	52
4.2 Tutkimusmenetelmät ja -aineistot.....	53
4.3 Tilinpäätöksen muokkaus ja oikaisut.....	54
4.4 Prosenttilukumuotoinen oikaistu tilinpäätös	56
4.5 Kannattavuus	58
4.6 Vakavaraisuus.....	64
4.7 Maksuvalmius	66
4.8 Ennuste vuosille 2011 – 2012	70
4.9 Talouden seurantaohjelma.....	77
4.10 Johtopäätökset.....	78
5 YHTEENVETO.....	81
LÄHTEET	83
LIITTEET	85

Käytetyt termit ja lyhenteet

Aikasarja-analyysi	Peräkkäisiltä vuosilta saatujen lukujen vertailu ja analysointi
Kannattavuus	Yrityksen tuloksen riittävyys
Maksuvalmius	Yrityksen likvidien varojen riittävyys velvoitteista suoriutumiseen lyhyellä aikavälillä
Tase	Tilinpäätöksen osa, josta selviää, mihin yritys on investoinut ja millä sen toiminta on rahoitettu
Tilinpäätös	Tilikaudelta tehtävä laskelma, joka selvittää yrityksen tuloksen ja varallisuusaseman
Tilinpäätösanalyysi	Yrityksen taloudellista tilannetta tarkasteleva analyysi, jossa käytetään kaikkea saatavilla olevaa informaatiota yrityksen tilanteesta ja tulevaisuudennäkymistä
Tuloslaskelma	Tilinpäätöksen osa, josta selviävät liiketoiminnan suoriteperusteiset rahavirrat
Tunnusluku	Yrityksen taloudellisen tilanteen jotain osa-aluetta kuvaileva, yleensä suhdemuotoinen luku
Vakavaraisuus	Yrityksen rahoitus- tai pääomarakenne

Kuvio- ja taulukkoluetelo

KUVIO 1. Tunnuslukuanalyysi, tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus.....	21
KUVIO 2. Tilinpäätösanalyysin vaiheet.....	28
KUVIO 3. Voittoprosentit v. 2006 – 2010	60
KUVIO 4. Pääoman tuottoprosentit v. 2006 – 2010.	62
KUVIO 5. Omavaraisuusaste-% ja velkaantuneisuus-% v. 2006 – 2010.	65
KUVIO 6. Velkaantumisaste v. 2006 – 2010.....	66
KUVIO 7. Quick ratio ja current ratio v. 2006 – 2010.	67
KUVIO 8. Nettokäyttöpääomaprocentti v. 2006 – 2010.	68
KUVIO 9. Myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoaika päivissä v. 2006 – 2010....	69
KUVIO 10. Myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertonopeus v. 2006 – 2010.	70
KUVIO 11. Voittoprosenttien ennuste vuosille 2011 – 2012	72
KUVIO 12. Pääoman tuoton ennuste vuosille 2011 – 2012.....	73
KUVIO 13. Vakavaraisuuden ennuste vuosille 2011 – 2012.....	74
KUVIO 14. Quick ration ennuste vuosille 2011 – 2012	75
KUVIO 15. Nettokäyttöpääomaprocentin ennuste vuosille 2011 – 2012.....	76

KUVIO 16. Myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoaikojen ennuste vuosille 2011 – 2012.....	77
TAULUKKO 1. Voittoprosentit v. 2006 – 2010.....	59
TAULUKKO 2. Pääoman tuottoprosentit v. 2006 – 2010.....	60
TAULUKKO 3. Vakavaraisuuden tunnusluvut v. 2006 – 2010.....	64
TAULUKKO 4. Maksuvalmiuden tunnusluvut v. 2006 – 2010.....	67

1 JOHDANTO

Yrityksen johdon keskeiset tehtävät liittyvät yritystoiminnan suunnitteluun, toiminnan toteuttamiseen ja toiminnan tulosten valvontaan. Pienyrityksissä nämä tehtävät ovat usein yksinomaan yrittäjän vastuulla ja ulkoinen laskentatoimi on usein ulkoistettu tilitoimistolle. Yrittäjyys perustuu yrittäjän ammattitaitoon, jolloin yrittäjällä ei välttämättä ole tarpeeksi laaja-alaista talousosaamista. Tästä johtuen yrityksen talouden seuranta voi jäädä pintapuoliseksi. Onnistuakseen tehtävissään yrittäjän tulee hahmottaa yrityksen talouden kokonaistilanne. Taloudellisen kunnan seuranta, arviointi ja kehittäminen ovat yrityksen terveen talouden perusta.

Tilinpäätösanalyysi on yksi analyysin muoto, jota yritysjohto voi käyttää hyödykseen suunnitellessaan ja toteuttaessaan yritystoimintaa. Lisäksi sen avulla voidaan valvoa yrityksen toiminnan tuloksia. Tilinpäätösanalyysissä tarkastellaan kattavasti useiden erilaisten tunnuslukujen ja muiden menetelmien avulla yrityksen taloudellisen menestyksen osatekijöitä ja niiden kehitystä. Analyysissä pyritään pelkkien lukuarvojen lisäksi arvioimaan niihin vaikuttavia tekijöitä. Tilinpäätösanalyysin mittausharjoitteita ovat kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius. Tunnusluvut lasketaan tilinpäätösinformaation pohjalta.

Opinnäytetyön aihe tuli toimeksiantajalta, joka halusi saada lisäinformaatiota yrityksen taloudellisesta tilasta ja sen kehityksestä. Yrityksen kirjanpidon hoitaa tilitoimisto, jolloin yrityksen talouden seuranta on jäänyt pinnalliseksi. Aihe tuli ajankohtaiseksi toimeksiantajalle maailmanlaajuisen taantuman myötä. Tulevaisuudessa yrittäjä haluaa yritystoimintasuunnitelmiansa pohjalle enemmän ja monipuolisempaa taloudellista informaatiota.

Aineesta on tehty useita opinnäytetöitä ja pro graduja. Näissä töissä on pääsääntöisesti tilinpäätösanalyysiä hyödyntäen tutkittu yrityksen taloudellista tilaa ja sen kehitystä laskemalla kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja. Sellaista työtä, missä tilinpäätösanalyysi olisi tehty avoimelle yhtiölle, ei kuitenkaan löytynyt, vaan työt käsittelivät pääasiassa osakeyhtiöitä.

1.1 Opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite sekä aiheen rajaus

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia ja analysoida pienen Etelä-Pohjanmaalla sijaitsevan rakennusalan toimivan yrityksen menestymistä ja taloudellista asemaa. Yritystä kutsutaan jatkossa nimellä Yritys X tai yritys. Työn tarkoituksena on selvittää tilinpäätösanalyysin avulla yrityksen taloudelliset tunnusluvut ja niiden kehittyminen vuosien 2006 – 2010 välillä sekä laatia ennuste vuosille 2011 – 2012. Työn tavoitteena on löytää vastaus kysymyksiin:

- Mikä on ollut yrityksen taloudellinen tilanne kunakin tarkasteluvuonna?
- Miten taloudellinen tilanne on kehittynyt tarkasteluvuosien välillä?
- Miten taloudellinen tilanne kehittyy kahden seuraavan vuoden aikana?

Opinnäytetyö rajataan käsittelemään yrityksen virallisia tilinpäätöksiä vuosilta 2006 – 2010. Työn teoreettinen viitekehys koostuu kirjanpidon periaatteista, tilinpäätöksen ja tilinpäätösanalyysin perusteista pääosin alan kirjallisuuden kautta. Tilinpäätösanalyysissä analyysitekniikkoina käytetään prosenttilukumuotoista tilinpäätöstä ja tunnuslukuja, joita verrataan aikasarjana vuosilta 2006 – 2010. Lopuksi laaditaan ennuste vuosille 2011 – 2012. Työn ohella yritykselle rakennetaan Excel-pohjainen talouden seurantaohjelma.

1.2 Työn rakenne

Johdantokappaleessa esitellään työn aihealue, rakenne, käydään läpi opinnäytetyön tarkoitus ja tavoite sekä rajataan aihealue. Työn toisessa kappaleessa esitetään kirjanpidon periaatteet ja tilinpäätöksen perusteet ja kolmannessa kappaleessa esitetään tilinpäätösanalyysin perusteet. Kappaleessa neljä käsitellään yrityksen vuosien 2006 – 2010 tilinpäätöstietoja analysoimalla ja vertailemalla eri vuosien tietoja eri tunnuslukujen ja vertailulukujen kautta. Lisäksi laaditaan ennuste vuosille 2011 – 2012, esitellään talouden seurantaohjelma ja tehdään johtopäätökset. Kappaleessa viisi esitetään opinnäytetyön yhteenveto.

2 KIRJANPIDON PERIAATTEET JA TILINPÄÄTÖS

Kirjanpitovelvollisen tulee pitää yrityksen taloudellisista tapahtumista kirjanpitoa. Lisäksi hänen tulee laatia tilikauden lopussa tilinpäätös tarvittavine tilinpäätösasiakirjoineen. Tässä luvussa käydään aluksi läpi kirjanpidon periaatteita ja selvitetään mihin kirjanpito perustuu, mitä ovat kirjanpidon yleiset periaatteet ja mitä periaatteita on noudatettava tilinpäätöstä ja toimintakertomusta laadittaessa ja tilinavausta tehtäessä. Tämän lisäksi luvussa käydään läpi tilinpäätös ja tilinpäätösasiakirjat, kuten tuloslaskelma, tase, toimintakertomus, rahoituslaskelma, liitetiedot ja tilintarkastuskertomus. Tilinpäätösasiakirjoja käydään läpi syvällisemmin selvittämällä asiakirjojen tarkoitusta, sisältöä ja laatimisvelvoitteita.

2.1 Kirjanpidon periaatteet

Kirjanpidon päätarkoituksena on selvittää yrityksen tulos ja taloudellinen asema. Kirjanpidon keskeisimmät säännökset löytyvät kirjanpitolaista (L 30.12.1997/1336) ja -asetuksesta (A 30.12.1997/1339) sekä eri yritysmuotoja koskevasta lainsäädännöstä. Kirjanpitolaki on yleislaki ja se sisältää kirjanpidon ja tilinpäätöksen perussäädökset (Mäkinen 2002, 17). Kirjanpitolain säädöksiä täsmennetään kirjanpitoasetuksessa. Lisäksi kauppa- ja teollisuusministeriö on antanut useita kirjanpito-laissa määrättyjä päätöksiä ja työ- ja elinkeinoministeriön alaisuudessa toimiva kirjanpitolautakunta (KILA) useita yleisohjeita kirjanpitolain soveltamisesta. Kirjanpitolautakunta antaa lisäksi hakemuksesta jatkuvasti ohjeita ja lausuntoja siitä, mikä on tietyssä tapauksessa hyvän kirjanpitotavan mukainen menettely (Tomperi 2009, 8). Hyvää kirjanpitotapaa kehittävät myös Keskuskauppakamarin hyväksymien tilintarkastajien KHT-yhdistys ja muut laskentatoimen ammattihenkilöiden järjestöt.

Kirjanpitolain lisäksi myös yhteisöläinsäädännössä on kirjanpitoa ja tilinpäätöstä koskevia säädöksiä (Mäkinen 2002, 17). Yhteisölakeja ovat osakeyhtiölaki, laki avoimista ja kommandiittiyhtiöistä, osuuskuntalaki, yhdistyslaki ja säätiölaki.

Tilintarkastuslaissa ja – asetuksessa säädetään tilintarkastuksesta. Kirjanpidon ja tilinpäätöksen laadintaan vaikuttaa myös verolainsäädäntö, jossa tärkeimmät verosäädökset ovat tuloverolaki, laki elinkeinon verottamisesta sekä arvonlisäverolaki ja -asetus.

Hyvä kirjanpito tapa vaatii, että kirjanpidossa noudatetaan lainsäädännön ja sitä vastaavien määräyksien lisäksi kirjanpidon yleisiä periaatteita (Tomperi 2009, 89). Kirjanpidon yleisiin periaatteisiin sisältyy kaikki kirjanpitoa koskevat säännöt, käytännöt ja menettelytavat, jotka on yleisesti hyväksytty kunakin ajankohtana ja kullakin alueella. Periaatteet ovat sopimuksenvaraisia, ja ne muuttuvat ja kehittyvät ajan mittaan. Kirjanpidon yleiset periaatteet muodostavat ratkaisuperustan niissä kysymyksissä, joissa ei ole olemassa lainsäädäntöä tai kirjanpitolautakunnan ohjeita tai suosituksia.

Kirjanpitolain (KPL 3 luku 2 §) mukaan tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tulee antaa oikeat ja riittävät tiedot kirjanpitovelvollisen toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta (Tomperi 2009, 12). Oikeiden ja riittävien tietojen antamiseksi kirjanpitolain pakottavista säännöksistä ei voida poiketa. Tämän vuoksi kirjanpitovelvollisen on ilmoitettava tarpeelliset tiedot tuloslaskelman ja taseen liitetietona.

Kirjanpitolaisissa säädetään ne periaatteet, joita tilinpäätöstä ja toimintakertomusta laadittaessa ja tilinavausta tehtäessä on noudatettava seuraavasti (Metsä-Ketelä 2005, 34–35):

- oletus kirjanpitovelvollisen toiminnan jatkuvuudesta
- johdonmukaisuus laatimisperiaatteiden ja -menetelmien soveltamisessa tilikaudesta toiseen
- huomion kiinnittäminen liiketapahtumien tosiasialliseen sisältöön
- tilikauden tuloksesta riippumaton varovaisuus
- tilinavauksen perustuminen edellisen tilikauden päättäneeseen taseeseen
- tilikaudelle kuuluvien tuottojen ja kulujen ottaminen huomioon riippumatta niihin perustuvien maksujen suorituspäivästä
- kunkin hyödykkeen ja muun kirjanpitolaisissa tarkoitettun erän erillisarvostus

2.2 Tilinpäätös

Tilinpäätöksen laatiminen on Suomessa tarkoin säädeltyä. Kirjanpitolain (L 30.12.1997/1336 KPL 3 luku 1 §) mukaan viralliseen tilinpäätökseen kuuluu neljä osaa; tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma ja liitetiedot. Tase osoittaa tilinpäätöspäivän taloudellisen aseman ja tuloslaskelma kuvaa tilikauden tuloksen muodostumista (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 38). Rahoituslaskelmassa annetaan selvitys siitä, miten varoja on hankittu ja miten niitä on käytetty tilikauden aikana. Rahoituslaskelma tulee sisällyttää julkisen osakeyhtiön, suuren yksityisen osakeyhtiön ja osuuskunnan tilinpäätökseen. Liitetietojen tarkoituksena on täydentää ja eritellä taseessa, tuloslaskelmassa ja rahoituslaskelmassa annettuja tietoja. Pörs-siyriyten ja suurten kirjanpitovelvollisten on lisäksi laadittava toimintakertomus, jonka sisällöstä määrätään kirjanpitolaissa.

Kirjanpitolain (L30.12.1997/1336 KPL 3 luku 1-7 §) mukaan tilinpäätökseen kuuluvien ja siihen liitettyjen asiakirjojen on oltava selkeitä ja niiden on muodostettava yhtenäinen kokonaisuus. Lisäksi tilinpäätös ja toimintakertomus tulee esittää suomen tai ruotsin kielellä euromääräisenä. Jos annettavat tiedot esitetään myös jossakin muussa valuutassa, niin silloin tulee ilmoittaa tietojen muuntamisessa käytetty kurssi. Tilinpäätös ja toimintakertomus on laadittava neljän kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä ja se on allekirjoitettava ja päivättävä.

Jäljennös tilinpäätöksestä ja toimintakertomuksesta on aina ilmoitettava rekisteröitäväksi patentti- ja rekisterihallitukselle kirjanpitolain säädösten mukaan, jos kirjanpitovelvollinen on (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 44):

- osakeyhtiö
- avoin tai kommandiittiyhtiö, jonka vastuunalaisena yhtiömiehenä on osakeyhtiö
- osuuskunta
- keskinäinen vakuutusyhtiö tai
- vakuutusyhdistys

Kirjanpitolaissa on säädös, jonka nojalla myös suuren liikkeen- tai ammatinharjoittajan tulee rekisteröidä tilinpäätös (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 19). Tällöin sekä päättyneellä että sitä välittömästi edeltäneellä tilikaudella ylittyy vähintään kaksi seuraavista rajoista:

- liikevaihto tai sitä vastaava tuotto 7 300 000 euroa
- taseen loppusumma 3 650 000 euroa
- palveluksessa keskimäärin 50 henkilöä

2.2.1 Tuloslaskelma

Tuloslaskelma on kirjanpitoasetuksessa säädetyin kaavan mukaan laadittu ns. vähennyslaskumuotoinen laskelma tilikauden toiminnan tuloksesta (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 19). Tuloslaskelmasta tulee käydä selville, miten tilikauden tulos on syntynyt ja mikä on tilikauden jakokelpoinen voitto (Salmi 2004, 46). Yrityksillä on käytettävissään kaksi vaihtoehtoista tuloslaskelman kaavaa, kululajikohtainen ja toimintokohtainen kaava. Lisäksi ammatinharjoittajalla, aatteellisilla yhteisöillä ja säätiöillä sekä kiinteistöyhtiöillä on omat kaavansa. Liiketoimintaa harjoittavat kirjanpitovelvolliset käyttävät yleensä kirjanpitoasetuksen ja kirjanpitolautakunnan yleisohjeen mukaista kululajipohjaista tuloslaskelmakaavaa (Tomperi 2007, 144).

Tuloslaskelman ensimmäinen erä on liikevaihto (Tomperi 2007, 144). Kun liikevaihdosta ja liiketoiminnan muista tuotoista vähennetään varsinaisesta liiketoiminnasta johtuneet kulut (materiaalit ja palvelut, henkilöstökulut, poistot ja liiketoiminnan muut kulut) saadaan selville liikevoitto. Liikevoitto osoittaa yrityksen varsinaisen toiminnan tuloksen. Varastojen muutos oikaisee materiaalihankinnoista ym. johtuvia menoja tilikauden myyntiä vastaaviksi kuluiksi. Poistot ovat käyttöomaisuudesta tehtäviä kulukirjauksia ja tuloslaskelmaan merkitään suunnitelman mukaiset poistot (Niskanen & Niskanen 2003, 33). Jos suunnitelman mukaiset poistot eivät ole yhtä suuret kuin verotusta varten tehdyt poistot, niin niiden välinen erotus esitetään erässä poistoeron lisäys tai vähennys.

Liikevoiton jälkeen tuloslaskelmassa esitetään rahoituksesta johtuvat tuotot ja kulut ja ne jakaantuvat seitsemään eri alaryhmään (Niskanen & Niskanen 2003, 34–36). Alaryhmiä ovat tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä, tuotot osuuksista omistusyhteisyryksissä, tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista, muut korko- ja rahoitustuotot, arvonalentumiset pysyvien vastaavien sijoituksista, arvonalentumiset vaihtuvien vastaavien rahoitusarvopapereista sekä korkokulut ja muut rahoituskulut. Rahoitustuottojen ja -kulujen jälkeen tuloslaskelmassa ilmenee välitulos, joka on voitto ennen satunnaisia eriä. Satunnaisiin eriin kuuluvat satunnaiset tuotot ja kulut, jotka ovat sellaisia tuottoja ja kuluja, jotka perustuvat tavanomaisesta toiminnasta poikkeaviin, kertaluonteisiin ja olennaisiin tapahtumiin (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 141). Satunnaisten erien jälkeen ilmenee välitulos, joka on voitto ennen tilinpäätössiirtoja ja veroja.

Tuloksen järjestelyeriä ovat tilinpäätössiirrot, joita ovat poistoeron sekä vapaaehtoisten varausten muutokset (Tomperin 2007, 144–149). Poistoeron muutoksena esitetään tilikaudella pysyvistä vastaavista tehdyt poistosuunnitelman ylittävät ja alittavat poistot. Yksityisliikkeet ja henkilöyhtiöt voivat tehdä tilinpäätöksessään toimintavarauksen. Tuloveroina ilmoitetaan tuloksen perusteella määräytyvät verot. Laskennalliset verovelat tai -saamiset kohdennetaan tilikaudelle, koska ne aiheutuvat tilinpäätöksen ja verotuksen jaksotuseroista (Niskasen & Niskanen (2003, 37). Verojen esittämisen jälkeen tuloslaskelmassa ilmenee yrityksen lopullinen tulos. Tilikauden voitto(tappio) kertoo sen, mitä on jäljellä, kun kaikki tuotot ja kulut on huomioitu sekä sen, millä tavalla yrityksen oma pääoma eli nettovarallisuus muuttui (Salmi 2004, 56).

2.2.2 Tase

Taseen tarkoituksena on kuvata yrityksen taloudellista asemaa eli varallisuusasemaa tilinpäätöshetkellä (Tomperi 2007, 144). Tase jakaantuu kahteen osaan, vastaavaan ja vastattavaan.

Taseen vastaavaa -puoli osoittaa rahan käyttökohteet ja vastattavaa -puoli rahan lähteet. Tasekaavoja on vain yksi ja se on yhteinen kaikille kirjanpitovelvollisille.

Taseen **vastaavaa -puolella** esitetään yrityksen varat ja se sisältää ennen kaikkea informaatiota siitä, millaisia pitkä- ja lyhytaikaisia tuotannon tekijöitä yritys käyttää liiketoiminnassaan (Tomperi 2007, 155–156). Pysyviä vastaavia ovat ne erät, jotka on tarkoitettu tuottamaan jatkuvasti tuloa useana tilikautena. Pysyviä vastaavia ovat aineettomat hyödykkeet, aineelliset hyödykkeet sekä sijoitukset. Aineettomat hyödykkeet jaotellaan perustamis-, tutkimus- ja kehittämismenoihin sekä aineettomiin oikeuksiin ja liikearvoon. Aineellisia hyödykkeitä ovat maa- ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat, koneet ja kalusto, muut aineelliset hyödykkeet, ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat (Niskanen & Niskanen 2003, 38–43). Sijoituksiin luetaan osuudet saman konsernin yrityksissä, saamiset saman konsernin yrityksiltä, osuudet omistusyhteisy yrityksissä, saamiset omistusyhteisy yrityksiltä, muut osakkeet ja osuudet sekä muut saamiset.

Vaihtuvat vastaavat jaotellaan vaihto-omaisuuteen ja saamisiin (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 117–120). Vaihto-omaisuudessa ilmoitetaan erikseen aineet ja tarvikkeet, keskeneräiset tuotteet, valmiit tuotteet ja tavarat, muu vaihto-omaisuus sekä ennakkomaksut. Saamiset voidaan jakaa lyhytaikaisiin ja pitkäaikaisiin saamisiin ja ne jaetaan esimerkiksi aiheuttamisperiaatteen mukaan eri ryhmiin. Ensimmäisenä esitetään myyntisaamiset ja tämän jälkeen saamiset saman konsernin yrityksiltä ja saamiset omistusyhteisy yrityksiltä. Lisäksi erillisinä erinä esitetään ulkopuoliset lainasaamiset, muut saamiset ja siirtosaamiset.

Rahoitusarvopapereissa ilmoitetaan osakkeet ja osuudet, joita ei ole hankittu pysyvään omistukseen eikä vaihto-omaisuudeksi (Tomperi 2007, 159). Nämä voivat johtua rahan lyhytaikaisesta sijoittamisesta osakkeisiin tai osuuksiin, tai siitä, että arvopaperi on saatu maksuna myyntisaamisista (Leppiniemi & Leppiniemi 2001, 124–127). Rahoihin ja pankkisaamisiin kuuluvat käteinen raha ja pankkitileillä olevat varat.

Taseen **vastattavaa -puolelta** käy ilmi yritystoiminnan pääomarahoitusta ja oma pääoma esitetään taseessa yritysmuodoittain (Tomperi 2007, 158–159). Tilinpäätössiirtojen kertymäryhmä jaetaan taseessa kahteen osaan, poistoeroon ja vapaaehtoiseen varauksiin. Kertynyt poistoero aiheutuu siitä, että yritys on tehnyt tilinpäätöksessä suunnitelman ylittäviä poistoja. Vapaaehtoisena varauksena voi esim. osakeyhtiöllä olla toimitilan jälleenhankintavarauksena. Pakolliset varaukset johtuvat päättyneeseen tai aikaisempaan tilikauteen kohdistuneista velvoitteista, joista katsotaan vastaisuudessa aiheutuvan menoja ja menetyksiä. Ne esitetään kuitenkin siirtovelkana, jos pakollisten varausten määrä ja toteutumisaikajankohta ovat tiedossa.

Vieras pääoma jaetaan kahdeksi eri alaryhmäksi; pitkäaikainen vieras pääoma ja lyhytaikainen vieras pääoma (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 127–130). Pitkäaikainen vieras pääomaa eräännytyy maksettavaksi vuotta pidemmän ajan kuluttua tilinpäätöspäivästä ja lyhytaikainen vieras pääoma maksetaan takaisin yhdessä vuodessa tai sitä nopeammin. Sekä pitkäaikaisesta että lyhytaikaisesta vieraasta pääomasta esitetään 13 alalajia. Alalajeja ovat pääomallainat, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjalainat, lainat rahoituslaitoksilta, eläkelainat, saadut ennakot, ostovelat, rahoitusvekselit, velat saman konsernin yrityksille, velat omistusyhteisyrityksille, laskennalliset verovelat, muut velat sekä saamiset.

Ostovelat ja saadut ennakot johtuvat vaihto-omaisuudesta tai pysyvistä vastaavista (Tomperi 2007, 159–160). Siirtovelkoja ovat tuloennakot ja menojäämät ja ne aiheutuvat siitä, että maksuperusteisesti kirjatut menot ja tulot oikaistaan tilinpäätöksessä suoriteperusteisiksi. Rahoitusvekseleitä ovat vekselit, jotka kirjanpitovelvollisen on itse lunastettava. Muut velat voivat aiheutua maksamattomista osingoista ja voitto-osuuksista tai omistajilta, kunnilta, valtiolta tai järjestöiltä saaduista luotoista. Lisäksi muihin velkoihin sisällytetään ennakonpidätysvelat, sosiaaliturvamaksuvelat ja arvonlisäverovelat.

2.2.3 Toimintakertomus

Toimintakertomuksessa on sen laatimiseen velvollisten kerrottava toimintansa kehittymistä koskevista tärkeistä seikoista (Tomperi 2007, 165). Kirjanpitoasetuksen mukaan toimintakertomuksen on tehtävä selkoa olennaisista tapahtumista tilikaudella ja sen päättymisen jälkeen. Lisäksi sen on annettava arvio todennäköisestä tulevastakin kehityksestä sekä selvitys tutkimus- ja kehittämistoiminnan laajuudesta.

Toimintakertomuksen tulee antaa oikea ja riittävä kuva yrityksen toiminnasta (Salmi 2004, 74–75). Tapahtumien tärkeys riippuu liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta, kannattavuudesta ja taloudellisesta asemasta. Tulevasta kehityksestä ei yleensä esitetä rahamääräisiä arvioita, vaan annetaan arvioita ja lausumia. Tutkimus- ja kehittämismenojen laajuus tarkoittaa yleensä sekä siihen uhrattua rahamäärää, että selvitystä siitä, miten rahamäärä on tilinpäätöksessä käsitelty.

Pakollisessa toimintakertomuksessa tulisi edellisten tietojen lisäksi näkyä kattava ja tasapuolinen arvio yrityksen merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä, yrityksen liiketoiminnan kehittymiseen vaikuttavista tekijöistä, yrityksen taloudellisesta asemasta ja tuloksesta sekä keskeisimmät tunnusluvut (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 158). Lisäksi toimintakertomuksessa tulisi olla tiedot henkilöstöstä, ympäristötekijöistä ja muista liiketoiminnan kannalta merkityksellisistä seikoista.

2.2.4 Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelma on osa tilinpäätöstä (Tomperi 2007, 162). Rahoituslaskelmassa annetaan tiedot siitä, miten yritys on aikaansaanut rahavirtaa ja mihin se on käyttänyt kerryttämänsä rahavirran. Rahoituslaskelma täydentää taseen ja tuloslaskelman antamaa kuvaa ja se on käyttökelpoinen paitsi yksittäisen yrityksen seurannassa niin myös yritysten välisessä seurannassa. Kirjanpitovelvollisen on laadittava rahoituslaskelma, jos se on julkinen osakeyhtiö tai suuri yksityinen osakeyhtiö taikka osuuskunta (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 153).

Kirjanpitolautakunnan yleisohjeessa (2007, 3) ohjataan kirjanpitovelvollinen käyttämään rahoitusaseman muutosta koskevan informaation esittämiseen rahoituslaskelmaa, joka koostuu liiketoiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrasta. Rahoituslaskelmassa tilikauden rahavirrat eli rahavaroista suoritettut maksut kirjanpitovelvollisen ja ulkomaailman välillä esitetään luonteensa mukaisessa päärahavirrassa, ja rahavirtojen nettosumma kuvaa rahavarojen muutosta tilikaudella (KHT-yhdistys 2005, 18–19). Rahavarojen muutos sekä tilikauden alun ja lopun rahavarojen määrä esitetään rahoituslaskelman alaosassa, erillään päärahavirroista (Ahti ym. 2000, 101). Rahavirtojen erotuksena saatava rahavarojen muutos saattaa poiketa taselukujen erotuksena saatavasta rahavarojen muutosluvusta. Mahdollisista eroista tulee antaa selvitys rahoituslaskelman yhteydessä tai liitetietoina.

2.2.5 Liitetiedot

Liitetiedot ovat osa tilinpäätöstä ja niiden tehtävänä on täydentää tasetta, tuloslaskelmaa ja rahoituslaskelmaa (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 156). Kirjanpitolain ja -asetuksen mukaan liitetiedoilla on määrätty esittämispaikkansa, joka helpottaa tietojen etsimistä ja tilinpäätöksen lukemista (Salmi 2004, 77). Liitetiedot antavat lisäinformaatiota seikoista, jotka ovat tuloslaskelmassa ja taseessa esitetty kaavan mukaisesti suppeassa muodossa (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 21). Lisäksi tärkeä osa liitetietoja käsittelee sellaisia vastuita ja sitoumuksia, joita ei missään muualta tilinpäätöksestä näe.

Pienet yksityisliikkeet, avoimet ja kommandiittiyhtiöt, osuuskunnat sekä asunto-osakeyhtiöt saavat esittää lyhennetyt liitetiedot (Tomperi 2007, 167). Liitetiedoissa on esitettävä vähintään seuraavat tiedot:

- annetut pantit, velan vakuudeksi annetut kiinnitykset, takaukset, vekseli-, takuu- ja muut vastuut sekä vastuusitoumukset
- peruste, jolla valuuttaerät on esitetty tilinpäätöksessä, ellei ole tilinpäätöspäivän kurssi

2.2.6 Tilintarkastuskertomus

Kaikki yhtiömuotoiset yritykset kuuluvat tilintarkastusvelvollisuuden piiriin ja isompien yhtiöiden on valittava vähintään yksi auktorisoitu HTM- tai KHT-tilintarkastaja (Viitala 2006, 76–77). Tilintarkastajat laativat tilintarkastuskertomuksen. Kirjanpito-velvollisen kirjanpito, tilinpäätös, toimintakertomus ja yrityksen hallinto tarkastetaan tilintarkastuslain mukaan ja tilintarkastajan on annettava kultakin tilikaudelta päivätty ja allekirjoitettu tilintarkastuskertomus.

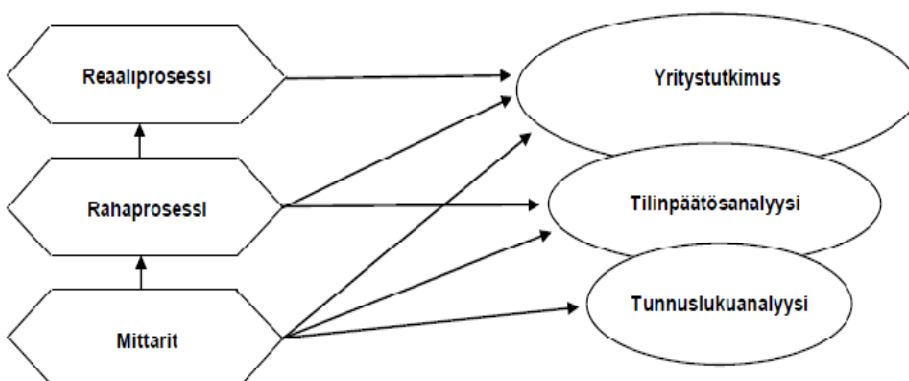
Tilintarkastuskertomuksessa annetaan lausunto siitä, antavatko tilinpäätös ja toimintakertomus oikeat ja riittävät tiedot yhteisön tai säätiön toiminnan tuloksesta ja taloudellisesta asemasta noudatetun tilinpäätössäännösten mukaisesti (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 46). Lisäksi siinä on lausuttava, ovatko tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen tiedot ristiriidattomia ja voidaanko tilinpäätös vahvistaa. Tilintarkastuskertomus on vakiomuotoinen, ehdollinen tai kielteinen ja siinä on annettava tarpeelliset lisätiedot.

3 TILINPÄÄTÖSANALYYSI

Yrityksen johdon keskeisiä tehtäviä ovat suunnittelu, toiminnan toteuttaminen ja toiminnan tulosten valvonta. Tilinpäätösanalyysin avulla yritys voi seurata ja analysoida kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnuslukuja ja niiden kehittymistä. Tässä luvussa käydään aluksi läpi tilinpäätöksen pohjalta tehtävät analyysit ja tilinpäätösanalyysin hyväksikäyttäjät. Lisäksi selvitetään sitä, mitä rajoituksia tilinpäätösanalyysin käytöllä on. Luvussa käydään läpi myös tilinpäätösanalyysissä käytettäviä tekniikoita ja menetelmiä sekä tutustutaan analyysin eri suoritusvaiheisiin. Tilinpäätöstietojen muokkaukset ja oikaisutoimenpiteet käydään läpi yksityiskohtaisesti. Lopuksi luvussa käydään läpi kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvut. Tunnusluvuista esitetään tunnuslukujen määritelmät, laskentakaavat sekä tunnuslukujen ohjearvot.

3.1 Tilinpäätöksen pohjalta tehtävät analyysit

Tilinpäätösanalyysiä käytetään yleisessä puheessa kuvaamaan monentasoista tilinpäätöksen pohjalta tehtävää analyysia (Niskanen & Niskanen 2003, 9). Tarvemmin määriteltynä tilinpäätösanalyysi on kuitenkin sellainen analyysimuoto, joka sijoittuu tunnuslukuanalyysin ja yritystutkimuksen välimaastoon. Kuviossa 1 kuvataan näitä kolmea eri analyysiä ja niiden välisiä yhteyksiä.

KUVIO 1. Tunnuslukuanalyysi, tilinpäätösanalyysi ja yritystutkimus. (Niskanen & Niskanen 2003, 9.)

Tunnuslukuanalyysi on analyysimuodoista suppein ja sitä pidetään myös yksinkertaisimpana (Niskanen & Niskanen 2003, 9). Analyysissä yrityksen taloudellinen tilanne esitetään ja siitä tehdään johtopäätöksiä lähes täysin muutamien valikoitujen mittareiden eli tunnuslukujen perusteella. Tunnuslukuanalyysin tuottamaa tietoa käytetään hyväksi myös osana tilinpäätösanalyysiä ja yritystutkimusta ja se voidaan nähdä eräänlaisena varsinaisen tilinpäätösanalyysin tiivistelmänä.

Tilinpäätösanalyysi on kehittyneempi analyysi, jossa tarkastellaan tunnuslukuanalyysiä kattavammin useiden erilaisten tunnuslukujen ja muiden menetelmien avulla yrityksen taloudellisen menestyksen osatekijöitä ja niiden kehitystä (Niskanen & Niskanen 2003, 9). Tilinpäätösanalyysissä pyritään pelkkien lukuarvojen lisäksi arvioimaan niihin vaikuttavia tekijöitä. Tällöin voidaan arvioida esimerkiksi sitä, ovatko tunnuslukujen saamat arvot hyviä vai huonoja ja ovatko ne satunnaisia vai kertovatko ne pidemmän aikavälin muutoksista. Ongelmana tilinpäätösanalyysissä on se, että kaikkia lukujen taustalla olevia tekijöitä ei saada selville tilinpäätösinformaation puutteellisuuden vuoksi.

Tilinpäätösanalyysissä mitataan ja arvioidaan kriittisesti yrityksen kannattavuutta, rahoitusta ja taloudellisia toimintaedellytyksiä tilinpäätösinformaation pohjalta (Niskanen & Niskanen 2003, 8). Tilinpäätösanalyysin perustietona on virallinen tilinpäätös, liitetiedot ja muu käytettävissä olevaan informaatio (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 7). Tilinpäätöksen oikaisemisen lähtökohtana on tarve jalostaa tilinpäätösinformaatiota niin, että se parhaiten palvelee sitä tarkoitusta, mitä analyysin tekijä on sille asettanut. Vertailuperusteena analyysissä käytetään analyysin suorittajan itse asettamia tai valitsemia tavoitteita ja toisia saman alan yrityksiä (Niskanen & Niskanen 2003, 8).

Tilinpäätösanalyysin yhtenä tavoitteena on arvioida tuloksen riittävyttä eli kannattavuutta ja kannattavuuden kehittymiseen liittyviä riskejä (Niskanen & Niskanen 2003, 8–9). Yrityksen vakavaraisuutta arvioidaan tarkastelemalla erityisesti pitkän aikavälin rahoitusrakenteeseen liittyviä riskejä.

Maksuvalmiuden arvioinnilla taas pyritään selvittämään lyhyemmän aikavälin, yleensä alle vuoden pituisen aikavälin rahoituksen riittävyyden riskejä. Julkisesti osakemarkkinoilla noteerattujen yritysten tilinpäätöstietoon liitetään lisäksi osakemarkkinoiden informaatiota, jolla pyritään havainnollistamaan markkinoiden odotuksia yrityksen tulevaisuudennäkymistä.

Yritystutkimus on analyysien syvällisin muoto (Niskanen & Niskanen 2003, 11). Siinä selvitetään yrityksen taloudelliseen menestykseen vaikuttaneet syyt yrityksen liiketoiminnan tasolla. Laadittaessa tilinpäätös- ja tunnuslukutason ennusteita yrityksen tulevasta kehityksestä, voidaan tietoa menestykseen vaikuttaneista tekijöistä edelleen jalostaa. Varsinainen yritystutkimus on kuitenkin yleensä mahdollista vain luottolaitosten ja erityisten luottoluokitusyritysten yritystutkijoille. Rahoitustarkastus edellyttää analyysin tekemistä jokaisen luottopäätöksen yhteydessä, joten yritystutkimuksen tekeminen on pankeille ja luottolaitoksille välttämätöntä.

3.2 Tilinpäätösanalyysin hyväksikäyttäjät

Yrityksen tilinpäätöstietojen hyväksikäyttäjien joukko on hyvin laaja ja se kattaa kaikki ne tahot, joille yrityksen taloudellisella menestymisellä on jonkinasteista merkitystä ja joita tilinpäätösinformaatio siksi kiinnostaa (Kinnunen, Leppiniemi, Puttonen & Virtanen 2002, 87). Tärkeimpiä hyväksikäyttäjiä ovat ne sidosryhmät, joiden kanssa yrityksellä on välitön taloudellinen vuorovaikutussuhde saatujen pääomapanosten, tuotannontekijöiden ja niistä maksettavien vastikkeiden vuoksi.

Omistajat ovat tilinpäätösinformaation keskeisin käyttäjäryhmä, ja heitä ovat sekä yrityksen nykyiset omistajat, että mahdolliset tulevat omistajat, joita voidaan kutsua myös sijoittajiksi (Niskanen & Niskanen 2003, 13–14). Omistajien näkökulmasta tilinpäätöstä analysoivat myös analyytikot ja muut tahot, koska he analysoivat tilinpäätöstä oman pääoman ehtoisten sijoitusten näkökulmasta.

Omistajat voivat tavoitteidensa mukaan olla kiinnostuneita sijoituksesta saatavasta tuotosta suhteessa riskeihin, sijoituksen tuomasta päätäntävällästä yrityksessä, osingonmaksukyvyistä ja johdon valvonnasta.

Yritysjohdo käyttää päivittäin tilinpäätösinformaatiota tehdessään liiketoimintaan liittyviä operatiivisia päätöksiä tai suurempia investointi- ja rahoituspäätöksiä (Niskanen & Niskanen 2003, 14–16). Johto käyttää informaatiota myös seurattessaan yrityksen eri osa-alueita ja niiden kehittymistä. Yritysjohdon edustajilla voi olla myös henkilökohtaisia syitä seurata informaatiota, sillä erilaiset tulos- ja voittopalkkiot ovat riippuvaisia yrityksen menestyksestä. Rahoittajat taas ovat kiinnostuneita informaatiosta luottopäätöksiä tehdessään ja myöhemmin luottoajan kuluessa luoton takaisinmaksukyvyistä.

Tavarantoimittajia kiinnostaa erityisesti yrityksen kyky huolehtia lyhytaikaisista veloista (Kallunki & Kytönen 2000, 20). Tällöin tavarantoimittajille on hyödyllistä vakavaraisuutta ja erityisesti maksuvalmiutta koskeva tilinpäätösinformaatio. Lisäksi yrityksen kilpailijoita kiinnostaa monenlainen informaatio, koska tällöin kilpailija voi asettaa tavoitteita omalle toiminnalle. Yritysvältausten ja -kauppojen yhteydessä informaation avulla taas voidaan arvioida kohdeyrityksen arvoa.

Yrityksen henkilökuntaa kiinnostaa yrityksen taloudellinen menestyminen työsuhteiden pysyvyyden näkökulmasta (Kinnunen, Leppiniemi, Puttonen & Virtanen 2002, 91–92). Tällöin henkilöstöä kiinnostaa erityisesti yrityksen elinkelpoisuus ja kasvumahdollisuudet. Lisäksi kiinnostusta lisää henkilökunnalle maksettavat tulos- ja voittopalkkiot. Asiakkaiden on tärkeää vakuuttua yrityksen toimitusvarmuudesta ja kyvystä huolehtia toimituksiin liittyvistä jälkivelvoitteista varsinkin suurissa toimituksissa. Asiakkaiden kiinnostusta lisää toimituksille asetetut vakuudet ja takaukset (Niskanen & Niskanen 2003, 15). Informaatio on myös keskeinen tietolähde asiakassuhteisiin liittyvien riskien selvittelyssä.

Tilinpäätösinformaatiota käyttävät hyödykseen lisäksi eri viranomaiset (Kinnunen, Leppiniemi, Puttonen & Virtanen 2002, 91–92). Verottaja käyttää informaatiota yrityksen verotettavan tuloksen ja sen pohjalta määräytyvien verojen laskemiseksi. Kilpailuviranomaiset seuraavat eri toimialojen kilpailutilannetta ja tuomioistuimet käyttävät informaatiota talousrikosoikeuskäynneissä. Tiedotusvälineet taas käyttävät informaatiota hyväkseen uutisoidessaan yritysten taloudellisesta menestyksestä suurelle yleisölle.

3.3 Tilinpäätösanalyysin rajoitukset

Tilinpäätösanalyysin luotettavuus riippuu siitä, kuinka paljon riittävän yksiselitteistä tietoa analysoijalla on käytettävissään (Kokkonen 1995, 81–83). Tilinpäätösanalyysit, jotka on suoritettu eri tilanteissa, ovat vasta pohja perusteellisemmalle tilinpäätösinformaation tulkinnalle. Tilinpäätösanalyysin luotettavuutta ei kuitenkaan tarvitse asettaa kyseenalaiseksi, koska tunnusluvut antavat mahdollisine virheineenkin yleensä riittävän ja oikean kuvan yrityksen taloudellisesta tilasta ja kehityksestä.

Tunnuslukujen käytössä on usein ongelmana se, että eri tunnuslukuja on käytettävissä paljon (Salmi 2004, 104–105). Tunnuksluvun valinnassa onkin tärkeää se, että tunnusluku on validi eli se mittaa sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Lisäksi tunnusluvun tulee olla luotettava eikä se saa olla riippuvainen esimerkiksi mittaajasta. Koska tilinpäätöksessä on useissa kohdin harkinnanvaraisuutta, juuri luotettavuus on tilinpäätösanalyysin heikko kohta. Tällöin tärkeintä on se, että analyysin tekijä tietää mitä tekee. Analysoijan tulee ymmärtää tunnusluvun laskukaava ja sen käytön edellytyksenä on se, että analysoija myös ymmärtää mitä on mittaamassa.

Tilinpäätösanalyysiä tehtäessä harkinnanvaraisuuden lisäksi ongelmaksi saattaa muodostua se, että kirjanpito rekisteröi ainoastaan liiketapahtumia, jotka perustuvat historiallisiin menoihin ja suoriteperusteeseen sekä varovaisuusperiaatteeseen (Salmi 2004, 105–106).

Tällöin esimerkiksi kiinteistöjen nousseet arvot näkyvät tuloslaskelmassa vasta sitten kun ne on myyty, ellei niihin tehdä arvonkorotuksia. Samoin yrityksen koon kasvaessa ja rakenteiden monimutkaistuessa taseen tulkinta usein hankaloituu, koska tilinpäätöksen lähtökohtana on se, ettei tasearvo saa ylittää sitä, mitä omaisuudesta odotetaan sen pitoaikana tuottoja. Myös tilinpäätösajankohdalla voi olla vaikutusta, koska tase kuvaa tilinpäätöspäivän tilannetta, eikä ajankohta välttämättä ole tyypillinen yrityksen toiminnan kannalta (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 92–93). Lisäksi veroratkaisut ja inflaatio voivat aiheuttaa poikkeavia ratkaisuja ja aiheuttaa näin tulkintavaikeuksia tilinpäätösanalyysiä tehtäessä.

3.4 Tilinpäätösanalyysissä käytettävät tekniikat ja menetelmät

Tilinpäätösanalyysissä käytettävät analyysitekniikat voidaan luokitella prosenttilukumuotoisen tilinpäätöksen laadintaan, trendianalyysiin, tunnuslukuanalyysiin ja kassavirta-analyysiin (Niskanen & Niskanen 2003, 87–89). Prosenttilukumuotoinen tilinpäätös laaditaan siten, että tilinpäätöserät esitetään prosentteina jostain vertailukohteesta. Tuloslaskelmassa vertailukohteena toimii liikevaihto ja taseessa taseen loppusumma, jolloin tilinpäätöserien keskinäiset suhteet saman vuoden sisällä tulevat selvästi esille. Prosenttilukumuotoista tilinpäätöstä voidaan käyttää myös vertaillen keskenään hyvinkin erikokoisten yritysten kustannus- ja taserakenteita.

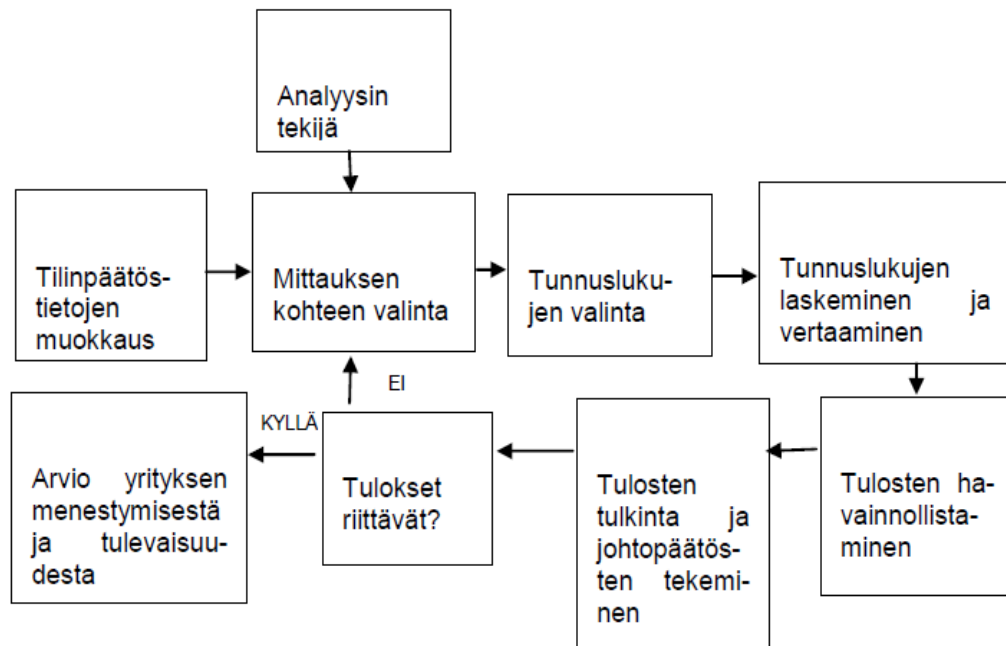
Trendianalyysi on tilinpäätöserien ajallisen kehityksen tarkasteluun käytettävä menetelmä (Niskanen & Niskanen 2003, 96). Analyysiä varten laaditaan usealta vuodelta prosenttilukumuotoinen tilinpäätös erä kerrallaan siten, että kunkin erän varhaisimman vuoden arvoksi asetetaan 100 % ja erän myöhempinä vuosina toteutuvia arvoja verrataan perusvuoteen laskemalla, kuinka monta prosenttia myöhempi arvo on perusvuoden arvosta.

Tunnuslukuanalyysissa lasketaan tuloslaskelman ja taseen eristä koottuja suhdelukumuotoisia tunnuslukuja (Niskanen & Niskanen 2003, 19–20). Siinä mitataan yrityksen menestymisen eri osatekijöitä, kuten kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta. Kassavirta-analyysissa laaditaan kassavirta- tai rahoituslaskelmia, joissa suoriteperusteisen tilinpäätöksen erät muokataan liitetietojen avulla kassaperusteisiksi. Tämän analyysin hyöty on suuremmillaan silloin, kun se yhdistetään muiden analyysimenetelmien informaatioon.

Tilinpäätösanalyysissä on keskeistä se, että eri menetelmien avulla saatuja lukuja arvioidaan ja lukujen taustalla olevat syy-seuraussuhteet selvitetään (Niskanen & Niskanen 2003, 20). Tunnuslukuja voidaan vertailla saman yrityksen aiempien vuosien lukuihin tai muiden yritysten tunnuslukuihin. Analyysin vertailukohteiden perusteella tilinpäätösanalyysi voidaan toteuttaa tiettyä vuotta koskevalla ajallisella poikkileikkausanalyysillä, jossa yritystä verrataan tiettyinä vuosina muihin samalla toimialalla toimiviin yrityksiin. Tilinpäätösanalyysi voidaan toteuttaa myös peräkkäisten vuosien aikasarja-analyysillä, jossa yrityksen omaa kehitystä seurataan pidemmällä aikavälillä ja tehdään johtopäätöksiä yrityksen taloudellisen tilan kehittymisestä. Yhdistämällä analyysityypit voidaan tehdä myös aikaulottuvuuden sisältäviä vertailuja muihin yrityksiin.

3.5 Tilinpäätösanalyysin suoritusvaiheet

Tilinpäätösanalyysin ensimmäisessä vaiheessa (KUVIO 2) analyysin perustietoja, kuten tuloslaskelmaa, tasetta ja liitetietoja muokataan (Niskanen & Niskanen 2003, 19). Muokkauksen tavoitteena on standardoida lähtöaineisto, koska se on edellytyksenä sille, että yritys- ja vuosikohtaista tilinpäätösinformaatiota voidaan verrata muiden yritysten tai saman yrityksen aikaisempien vuosien tilinpäätöksiin. Perustietojen muokkaaminen kannattaa aina tehdä mahdollisimman hyvin riippumatta siitä, mihin tarkoitukseen analyysin tuloksia käytetään ja kuka sen toteuttaa (Laitinen 1992, 16).

KUVIO 2. Tilinpäätösanalyysin vaiheet. (Laitinen 1992, 16.)

Tilinpäätösanalyysin toisessa vaiheessa valitaan mittauskohteet ja niiden mukaiset analyysimenetelmät (Niskanen & Niskanen 2003, 19). Analyysin suorittaja ja analyysin käyttötarkoitus ovat ratkaisevia tekijöitä valittaessa, mitä analyysissa mitataan, mitä menetelmiä voidaan käyttää ja mitä menetelmiä lopulta perustellusti tullaan käyttämään. Kolmannessa vaiheessa valitaan käytettävät tunnusluvut ja tekniikat sekä analyysissä käytettävät vertailukohteet.

Neljännessä vaiheessa lasketaan valittujen tunnuslukujen arvot ja verrataan niitä mahdollisesti muiden yritysten vastaaviin arvoihin (Laitinen 1992, 17–18). Analyysissa tulee käyttää hyväksi useamman vuoden tietoja, koska silloin saadaan kuva yrityksen kehityssuunnasta suhteessa muihin vastaaviin yrityksiin. Kun yrityksen taloudellinen menestyminen ja arvio sen kehittymisestä tulevaisuudessa esitetään suhteellisena, johtopäätösten tekeminen helpottuu. Tilinpäätösanalyysin perusideana on yhdistää pitkittäis- ja poikittaisanalyysi eli selvittää yrityksen taloudellinen kehitys ja verrata sitä muiden yritysten kehitykseen.

Viidentenä vaiheena tilinpäätösanalyysissä on laskettujen tulosten havainnollistaminen esim. vertailutaulukoiden ja kuvioiden avulla (Laitinen 1992, 17–18). Kuudes vaihe on tilinpäätösanalyysissä tärkeä vaihe, koska silloin suoritetaan tulosten tulkinta ja tehdään johtopäätökset yrityksen menestymisestä. Jos kuitenkin näyttää siltä, että tulokset eivät ole riittäviä, jotta luotettavia johtopäätöksiä pystyttäisiin tekemään, voidaan palata toiseen vaiheeseen eli uusien mittauskohteiden valintaan. Jos analyysin tekijä on tyytyväinen saatuihin tuloksiin, viimeisessä vaiheessa muodostetaan tuloksien avulla lopullinen arvio yrityksen taloudellisesta menestymisestä sekä tehdään ennuste tulevaisuudesta.

3.6 Tilinpäätöstietojen muokkaaminen

Virallisen tilinpäätöksen tilinpäätöstiedot tulee muokata eli standardoida mahdollisimman luotettavaksi tietopohjaksi yrityksen taloudellisen menestymisen mittaamista varten (Laitinen 1992, 72–73). Muokkaamisella tavoitellaan sitä, että tilinpäätösanalyysin luotettavuus paranee eliminoimalla tilinpäätöslaskelmien vääristymät, jotka aiheutuvat lainsäädännön liikkeenjohdolle suomista joustokohdista. Yrityksen tuloslaskelma ja tase tulee pyrkiä muokkaamaan mahdollisimman hyvin vastaamaan käsitystä siitä, mikä on todellinen tilinpäätöstilanne. Eri vuosille ja eri yrityksille tulee tehdä samanlaiset oikaisutoimenpiteet. Näin vertailukelpoisten tietojen perusteella pystytään selvitetään mahdollisimman hyvin yrityksen menestyksellisyyttä kuvaava tulos ja varallisuusasema (Kallunki, Kytönen & Martikainen 1998, 27).

3.6.1 Tuloslaskelman oikaiseminen

Tuloslaskelman oikaisulla tarkoitetaan sellaisten erien poistamista, joiden ei voida ajatella kuuluvan säännölliseen liiketoimintaan (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 95).

Vastaavasti sellaiset kaudelle kuuluvat erät, joita ei ole kirjattu tuloslaskelmaan, mutta jotka tarkastelijan mielestä kuuluvat tarkasteltavalle kaudelle, on lisättävä. Yritystutkimusneuvottelukunnan (2005, 7–12) mukaan tilinpäätösanalyysin lähtökohtana on se, että yrityksen tilinpäätös on laadittu voimassa olevien lakien ja asetusten mukaisesti. Liitteessä 1 esitetään Yritystutkimusneuvottelukunnan (2005, 12) laatima runko oikaistulle tuloslaskelmalle.

Oikaistussa tuloslaskelmassa liiketulos kertoo tuloksen varsinaisten liiketoiminnan kustannusten jälkeen ennen rahoitustuottoja ja -kuluja sekä veroja (Niskanen & Niskanen 2003, 61–62). Nettotulos kertoo tuloksen ennen satunnaisia tuottoja ja -kuluja, ja niiden jälkeen esitetään tulos, jota kutsutaan kokonaistulokseksi. Oikaistun tuloslaskelman ensimmäisenä eränä esitetään liikevaihto. Yrityksen liikevaihto koostuu yrityksen varsinaiseen toimintaan kuuluvista myyntituotoista, joista on vähennetty myönnettyt alennukset, arvonlisävero ja muut välittömästi myyntiin liittyvät menot. Mikäli myyntisaamisiin sisältyy epävarmoja eriä, liikevaihtoa joudutaan oikaisemaan (Kallunki & Kytönen 2002, 44).

Liiketoiminnan muihin tuottoihin kirjataan sellaiset tuotot, jotka liittyvät varsinaiseen toimintaan ja ovat luonteeltaan lähellä liikevaihtoa (Niskanen & Niskanen 2003, 63). Näitä tuottoja ovat esimerkiksi vuokratuotot, saadut provisiot, käyttöomaisuuden myyntivoitot ja saadut avustukset. Käyttöomaisuuden myyntivoitot tulee oikaistussa tuloslaskelmassa kuitenkin kirjata satunnaisiin tuottoihin, jos voitot syntyvät kokonaisesta toimialasta luopumisen yhteydessä. Lisäksi tulee oikaista sellaisia kertaluonteisia ja olennaisia eriä, jotka vaikeuttavat vuosittaista kannattavuusvertailua.

Oikaistun tuloslaskelman kuluihin sisällytetään tuotantoa vastaavan aine- ja tarvikkeen määrää (Kallunki & Kytönen 2002, 44). Tällöin ainevaraston lisäys vähennetään aineiden ja tarvikkeiden ostokuluista ja vähennys lisätään ostokuluihin. Lisäksi on otettava huomioon valmiste- ja puolivalmistevarastojen muutokset. Valmistus omaan käyttöön tulee lisätä valmistevarastojen muutokseen.

Silloin kun varaston arvoa joudutaan oikaisemaan sen todellisen arvon mukaiseksi, kulut korjaantuvat varaston muutoksen kautta. Jos ulkopuolelta ostettujen palveluiden kulujen vähennykseksi on kirjattu saatuja avustuksia, ne tulee siirtää satunnaisiin tuottoihin.

Jos yhtiöllä on oma eläkesäätiö ja varojen siirto säätiöön on todellista vastuun lisäystä pienempi eikä sitä ole korjattu tuloslaskelmaan, eläkekuluja on liian vähän tuloslaskelmassa (Kallunki & Kytönen 2002, 45). Tällöin henkilöstökuluja tulee lisätä vastuuvajauksen lisäystä vastaavaksi. Mikäli taas henkilöstökuluihin on kirjattu aikaisemmilta vuosilta kertyneitä vastuuvajauksia, ne tulee siirtää satunnaisiin kuluihin. Yksityisen liikkeenharjoittajan tai henkilöyhtiön osakkaan työpanosta vastaavia palkoja ei useinkaan esitetä täysimääräisenä tuloslaskelmassa. Tällöin oikaisu voidaan tehdä lisäämällä henkilöstökuluja alan keskimääräisen palkkatason mukaiseksi. Henkilöstökulujen vähennykseksi kirjatut saadut avustukset siirretään satunnaisiin tuottoihin. Laskennallisella palkkakorjauksella eri yritysmuotojen epäyhtenäinen palkkakirjausten käytäntö helpottaa eri yritysten keskinäistä vertailua (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 16).

Yritystutkimusneuvottelukunta (2005, 17) suosittelee laskemaan palkkakorjauksen porrastetusti liikevaihdon mukaan seuraavasti:

Liikevaihto (12 kk)	Palkkakorjaus/henkilö
70 000 – 400 000 €	20 000 €
yli 400 000 €	30 000 €

Liiketoiminnan muita kuluja ovat kaikki varsinaiseen toimintaan kuuluvat erät, kuten esimerkiksi vuokrat, mainos- ja markkinointikulut, leasingmaksut, myyntiprovisiot ja syntyneet luottotappiot (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 17–18). Myös omaisuuden myyntitappiot kirjataan muihin kuluihin. Oikaisun tarve syntyy silloin, kun käyttöomaisuuden myyntitappiot syntyvät kokonaisesta toimialasta luopumisen yhteydessä. Tällöin erä kirjataan satunnaisiin kuluihin. Oikaisu koskee lisäksi niitä olennaisia liiketoimintaan kuulumattomia eriä, jotka kuuluvat satunnaisiin ja kertaluonteisiin eriin.

Kun liiketoiminnan muut tuotot siirretään satunnaisiin tuottoihin, tulee näitä vastaavat liiketoiminnan muut kulut siirtää satunnaisiin kuluihin. Valmisteveraston muutos lasketaan siten, että lisätään valmiiden ja keskeneräisten tuotteiden varastojen muutokseen virallisen tilinpäätöksen erä valmistus omaan käyttöön (Niskanen & Niskanen 2003, 65). Valmistus omaan käyttöön erään sisältyy ne yrityksen valmistamat hyödykkeet, jotka myynnin sijasta otetaan käyttöomaisuudeksi. Vaihto-omaisuudessa olevien ennakkomaksujen muutos ei sisälly tuloslaskelman varastojen muutokseen.

Tuloslaskelmassa esitetään poistosuunnitelman mukaiset tilikauden poistot, jotka lasketaan pysyvien vastaavien hankintamenoista ja niiden arvioidusta käyttöajasta (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 18–19). Saadut investointiavustukset pienentävät poiston kohteena olevan omaisuuden hankintamenoa. Mikäli tehdyt poistot eivät ole suhteessa pysyvien vastaavien määrään ja laatuun tai poistoajat ylittävät selvästi Kirjanpitolautakunnan suositukset, tulee käyttää suunnitelman mukaisina poistoina elinkeinolain maksimipoistoja. Elinkeinoverolain poistojen ja yrityksen tekemien poistojen ero näkyy oikaistussa tuloslaskelmassa erässä muut tuloksen oikaisut.

Tilinpäätösinformaation selkeyden vuoksi poistot jaetaan kahteen erään: ajan kulumisen perusteella tehtäviin suunnitelmapoistoihin ja todennäköisen luovutushinnan pysyvän alenemisen vuoksi tehtäviin arvonalentumisiin (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 19). Vaihtuvien vastaavien erien tavanomaista suurempia arvonalennuksia varten tuloslaskelmassa on nimike vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset. Tähän erään sisällytetään merkittävät, poikkeuksellisista syistä johtuvat vaihto-omaisuuden arvonalentumiset. Poikkeuksellisen suuria arvonalentumisia saattaa aiheutua esimerkiksi tulipaloista tai muista onnettomuuksista.

Oikaistun tilinpäätöksen erä tuotot osuuksista ja muista sijoituksista muodostuu eristä, joita ovat tuotot osuuksista saman konsernin yrityksissä, tuotot osuuksista omistusyhteisyryksissä ja tuotot muista pysyvien vastaavien sijoituksista (Niskanen & Niskanen 2003, 66). Esimerkkinä voidaan mainita vaihtovelkakirjalainoista saatavat korot, joita tulee oikaista silloin, jos niihin on virallisessa tuloslaskelmassa kirjattu kurssivoittoa tai yhtiöveron hyvitystä.

Kurssivoitot tulee siirtää oikaistussa tuloslaskelmassa kurssieroihin ja yhtiöveron hyvitys poistaa kokonaan (Niskanen & Niskanen 2003, 67). Yhtiöveron hyvitystä vastaava oikaisu tehdään välittömiin veroihin. Muut korko- ja rahoitustuotot erä pitää sisällään vaihtuviin vastaaviin ja rahoitusarvopapereihin kirjattujen saamisten tuotot ja niiden kurssierot. Tätä erää oikaistaan silloin, jos siihen sisältyy kurssivoittoa. Ne siirretään oikaistun tuloslaskelman kohtaan kurssierot. Korkokulut ja muut rahoituskulut erään sisältyy erilaisille luotonantajille maksetut korkokulut ja joissakin tapauksissa myös kurssitappiot. Jos erä sisältää kurssitappioita, tulee tuloslaskelmaa oikaista siten, että ne siirretään oikaistun tuloslaskelman kohtaan kurssierot.

Kurssierojen kirjauksissa tulee noudattaa varovaisuusperiaatetta eli kurssitappio tulee kirjata heti kun se todetaan ja kurssivoitto vasta sen realisoituessa (Kallunki & Kytönen 2003, 46). Mikäli näin ei ole tehty tilinpäätöksessä, kirjaamattomat realisoitumattomat kurssitappiot tulee kirjata ja taseeseen kirjatut on siirrettävä kurssieroihin. Vastaavasti tuloslaskelmassa vähennetyt realisoitumattomat kurssivoitot siirretään taseeseen ja muihin rahoitustuottoihin kirjatut realisoituneet kurssivoitot siirretään kurssieroihin. Sijoitusten ja rahoitusarvopaperien arvonalentumiset erään yhdistetään virallisesta tuloslaskelmasta pysyvien ja vaihtuvien vastaavien sijoitusten ja lainasaamisten arvonalennukset (Niskanen & Niskanen 2003, 68).

Oikaistun tuloslaskelman välittömiin veroihin sisältyvät tuloverot ja muut välittömät verot (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 21–22). Aikaisemmilta tilikausilta saadut veronpalautukset tai maksetut lisäverot ovat kuitenkin satunnaisia tuottoja ja kuluja.

Lisäksi satunnaisista tuotoista ja kuluista aiheutuvat verot siirretään satunnaisiin tuottoihin ja kuluihin. Yhtiöveron hyvityksestä johtuva erä poistetaan kokonaisuudessaan ja vastaava oikaisu tehdään osinkotuottoihin. Laskennallisten verosäämisten ja -velkojen muutos tulee siirtää veroista erään muut tuloksen oikaisut. Mikäli satunnaisiin kuluihin on kirjattu selkeästi varsinaiseen liiketoimintaan kuuluvia kuluja, ne tulee palauttaa takaisin liiketoiminnan kuluihin.

3.6.2 Taseen oikaiseminen

Taseen oikaisun tarkoituksena on eliminoida sellaiset vastaavien erät, joilla ei todellisuudessa ole tulontuottamiskykyä ja toisaalta merkitä näkyviin sellainen olennainen varallisuus, jota ei ole merkitty taseeseen (Salmi 2004, 117). Samoin taseessa näkymättömät velat merkitään oikaistuun taseeseen. Omaa pääomaa korjataan varojen ja velkojen nettokirjauksilla eli oma pääoma kasvaa, jos todellinen varallisuus lisääntyy ja päinvastoin. Liitteessä 2 esitetään Yritystutkimusneuvottelukunnan (2005, 25) laatima runko oikaistulle taseelle.

Taseen vastaavaa -puolen aineettomiin hyödykkeisiin aktivoidaan vain ne menot, joista todennäköisesti kertyy tulevana vuosina niitä vastaava tuotto (Niskanen & Niskanen 2003, 71–73). Perustamis- tai tutkimusmenot tulee poistaa oikaistusta taseesta sekä vastattavaa puolen omasta pääomasta. Tutkimusmenoja ei kuitenkaan oikaista, jos niillä on tuloa kerryttävä vaikutus. Kehittämismenot voidaan tiettyjen ehtojen mukaan aktivoida taseeseen ja liikearvo tulee kirjata kuluksi vaikutusaikanaan. Taseen liikearvoa tulee kuitenkin oikaista siten, että se poistetaan kerralla kokonaan vastaavista sekä omasta pääomasta, jos se on osoittautunut arvottomaksi. Muut aineettomat hyödykkeet erää on tarpeen oikaista vain, jos siihen liittyy aktivointikelvottomia kehittämismenoja. Oikaisussa erät poistetaan sekä vastaavista että omasta pääomasta. Aineelliset hyödykkeet, kuten maa- ja vesialueet, rakennukset ja rakennelmat, koneet ja kalusto sekä muut aineelliset hyödykkeet siirretään oikaistuun taseeseen ilman oikaisuja.

Sisäiset osakkeet ja sijoitukset erää oikaistaan vain, mikäli omistetun yrityksen oma pääoma on menetetty eikä osakkeilla ole enää arvoa (Niskanen & Niskanen 2003, 73). Tällöin osakkeiden tasearvo poistetaan omasta pääomasta ja osakkeista. Muut osakkeet ja osuudet erä ei sisällä oikaisutarpeita. Sisäiset saamiset sekä muut saamiset ja sijoitukset eriiin liittyy oikaisutarvetta vain silloin, kun saamisten takaisinmaksu on epävarmaa.

Yritys voi vuokrata käyttöomaisuutensa ostamisen sijasta, jolloin käyttöomaisuuden arvoa ei kirjata taseeseen (Kallunki & Kytönen 2002, 47–48). Tällöin yrityksen ei myöskään tarvitse käyttää omaa tai vierasta pääomaa käyttöpääoman hankkimiseksi. Vertailukelpoisuuden saavuttamiseksi käyttöomaisuuden jäljellä oleva hankintahinta tulisi kuitenkin lisätä vastaaviin ja leasingvastuut vastattavien vie-raaseen pääomaan. Leasingvastuukanta lisätään taseen molemmille puolille oma-na eränään.

Oikaistussa taseessa esitetään koko vaihto-omaisuus yhtenä eränä (Kallunki & Kytönen 2002, 48). Varastojen arvot on ennen yhdistämistä oikaistava käyvän arvon mukaisiksi. Vaihto-omaisuuden hankintameno on luetaan hankinnasta ja valmistuksesta aiheutuneet muuttuvat kulut. Jos kiinteät kulut kuitenkin ovat olennaisia, ne voidaan lukea mukaan hankintameno. Kiinteiden kulujen aktivointiin siirtyminen merkitsee taseen vaihto-omaisuuden kasvua ja tuloslaskelman kulujen vähenemistä. Oikaisu toteutetaan siten, että kiinteät kulut vähennetään vaihto-omaisuuden arvosta ja lisätään tuloslaskelman kiinteisiin kuluihin.

Oikaistun taseen erään lyhytaikaiset saamiset sisältyvät myyntisaamiset, sisäiset myyntisaamiset, muut sisäiset saamiset ja muut saamiset (Niskanen & Niskanen 2003, 75–76). Tuloslaskelmassa liikevaihtoa on oikaistava myyntisaamisiin mahdollisesti sisältyvillä epävarmoilla saamisilla. Oikaistussa taseessa rahoitusomaisuuden arvosta vähennetään vastaava summa. Lisäksi taseeseen sisällyttämättömät factoringsaamiset lisätään myyntisaamisiin ja lyhytaikaisiin velkoihin.

Sisäiset myyntisaamiset ovat syntyneet myynnistä omistajille, tytäryhtiöille ja muille samaan yrityskokonaisuuteen kuuluville yrityksille ja ne siirretään oikaistussa taseessa omaksi eräkseen.

Muut saamiset ovat ulkopuolisia saamisia ja erään on yhdistetty virallisen taseen lyhytaikaiset erät, kuten lainasaamiset, muut saamiset, siirtosaamiset ja maksamattomat osakkeet ja osuudet (Niskanen & Niskanen 2003, 76). Muut saamiset erää oikaistaan silloin, jos siirtosaamisiin on kirjattu kurssitappioita tai kuluksi kirjaamattomia eläkevastuita. Tällöin molemmat erät poistetaan siirtosaamisista ja omasta pääomasta.

Oman pääoman oikaistun taseen eriä, kuten osake-, osuus- tai muu vastaava pääoma, ylikurssirahasto, arvonkorotusrahasto, muut rahastot ja pääomalainat, ei ole tarpeen oikaista (Niskanen & Niskanen 2003, 77–80). Tilikauden tulosta oikaistaan, jos yritys on soveltanut ennakko-osingon kirjausmenettelyä, jolloin osingonjako tulee lisätä takaisin voittovaroihin. Poistoeroa tulee oikaista silloin, jos yritys ei ole siirtänyt yhtiöverokannan mukaista osuutta poistoerosta laskennalliseen verovelkaan virallisessa tilinpäätöksessä. Myös vapaaehtoisia varauksia oikaistaan samoin kuin poistoeroa. Oman pääoman oikaisut omaisuuseriä tulee oikaista silloin, jos viralliseen taseeseen on aktivoitu esimerkiksi perustamis- ja tutkimusmenoja, KTM:n kriteeristön ulkopuolisia kehittämismenoja, kurssitappioita tai eläkevastuuvajausta.

Oikaistun taseen vieraaseen pääomaan kuuluvat pitkä- ja lyhytaikainen vieras pääoma, pakolliset varaukset ja leasingvastuukanta (Niskanen & Niskanen 2003, 80–82). Pitkäaikaiseen vieraaseen pääomaan kuuluu sellainen vieras pääoma, jonka maturiteetti on yhtä vuotta pidempi. Oikaistun taseen vieras pääoma jakaantuu eriin lainat rahoituslaitoksilta, eläkelainat, saadut ennakot, sisäiset velat ja muut pitkäaikaiset velat. Lainat rahoituslaitoksilta erää oikaistaan, jos ulkomaanvaluutan määräisiin lainoihin liittyvät kurssitappiot on virallisessa tilinpäätöksessä aktivoitu siirtosaamisiin. Tällöin kurssitappiot tulee poistaa sekä siirtosaamisista että omasta pääomasta.

Pakollisia varauksia oikaistaan yrityksen taseen ulkopuolisen eläkevastuuvarauksen määrällä siten, että vastaava summa lisätään sekä pakollisiin varauksiin että oman pääoman oikaisuerään.

Lyhytaikaista vierasta pääomaa on sellainen velka, jonka maturiteetti on enintään yksi vuosi (Niskanen & Niskanen 2003, 82). Oikaistun taseen eriä ovat korolliset lyhytaikaiset velat, saadut ennakot, ostovelat, sisäiset ostovelat, muut sisäiset velat ja muut korottomat lyhytaikaiset velat. Jos yrityksellä on factoringluottoa, oikaistaan korollisen lyhytaikaisen velan määrää lisäämällä taseen ulkopuolinen factoringluotto korollisiin lyhytaikaisiin velkoihin. Muut sisäiset velat erää tai muut korottomat lyhytaikaiset velat erää oikaistaan, jos jompaankumpaan erään on kirjattu ennakko-osingon kirjausmenettelyn mukainen osingonjako, joka koskee kyseisen vuoden tulosta. Tällöin kyseinen velka tulee siirtää takaisin voittovaroihin.

3.7 Tilinpäätösanalyysin tunnusluvut

Tunnusluvut ovat tilinpäätöksestä laskettuja mittareita, jotka on kehitetty mittaamaan yrityksen taloudellista suorituskykyä (Niskanen & Niskanen 2003, 110–111). Tilinpäätöksistä laskettavat tunnusluvut jaetaan tyypillisesti kannattavuuden (profitability), vakavaraisuuden (solvency) ja maksuvalmiuden (liquidity) ryhmiin. Lisäksi voidaan laskea omana ryhmänään tehokkuutta mittaavat kiertonopeustunnusluvut (turnover ration) ja konkurssin ennustamisessa käytettävät Z-luvut. Tilinpäätöksen tunnusluvut esitetään pääsääntöisesti suhdelukumuotoisina, jolloin jokin tilinpäätöksen erä suhteutetaan johonkin toiseen tilinpäätöserään, kuten liikevaihtoon tai taseen loppusummaan. Näiden tunnuslukujen lisäksi on olemassa osakekohtaisia tunnuslukuja ja kassavirtalaskelmiin perustuvia tunnuslukuja.

Tunnuslukujen antamien mittaustulosten tarkkuus riippuu niiden pohjana olevan tilinpäätösaineiston luotettavuudesta (Niskanen & Niskanen 2003, 111). Tämän lisäksi tunnusluvun toimivuus riippuu sen kyvystä mitata sitä ominaisuutta, jota sen on tarkoituskin mitata (validiteetti) ja tunnusluvun kyvystä antaa ei-sattumanvaraisia mittaustuloksia (reliabiliteetti). Tunnusluvun voidaan sanoa olevan validi, kun sen antamat tulokset ovat keskimäärin oikeita ja reliaabeli, kun sen antamien mittaustulosten hajonta on pieni. Tunnuslukujen avulla pyritään tiivistämään tilinpäätöksestä saatava informaatio niin, että yrityksen eri kausia tai saman toimialan yrityksiä voidaan vertailla keskenään (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 89).

3.8 Kannattavuuden tunnusluvut

Kannattavuudella tarkoitetaan yrityksen kykyä tuottaa liiketoiminnallaan tuloja enemmän kuin tulojen hankkimista aiheutuu menoja (Kallunki & Kytönen 2002, 74). Koska yrityksen tulot ja menot vaihtelevat esim. investointien mukaan, niin kannattavuus määritellään yleensä pitkän aikavälin tulontuottamiskyvyksi. Kannattavuus voidaan jakaa absoluuttiseen ja suhteelliseen kannattavuuteen (Niskanen & Niskanen 2003, 112). Absoluuttisella kannattavuudella tarkoitetaan yrityksen tuottojen ja tilikaudelle jaksotettujen menojen välistä erotusta. Mittarina absoluuttisessa kannattavuudessa voidaan käyttää mm. liikevoittoa tai nettotulosta. Suhteellista kannattavuutta laskettaessa absoluuttinen kannattavuus jaetaan suhteuttavalla tilinpäätöserällä, kuten taseen pääomaerillä.

Kannattavuuden tunnuslukuja ovat tuloksen rakenteeseen liittyvät tunnusluvut, kuten käyttökateprosentti, liiketulosprosentti, nettotulosprosentti ja rahoitustulosprosentti (Salmi 2004, 126–139). Pääoman tuottoa voidaan mitata laskemalla koko pääoman tuottoprosentti, sijoitetun pääoman tuottoprosentti ja oman pääoman tuottoprosentti.

Käyttökateprosentti

Käyttökateprosentti kertoo yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä ja se sopii silloin, kun verrataan saman toimialan yrityksiä keskenään (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 55–56). Vertailukelpoisuutta kuitenkin heikentää se, että yritykset joko omistavat tuotantovälineet itse tai ne on vuokrattu kokonaan tai osittain. Omistettujen tuotantovälineiden kulut näkyvät tuloslaskelmassa poistoina ja rahoituskuluina käyttökateen jälkeen ja vuokrattujen tuotantovälineiden kulut sisältyvät liiketoiminnan muihin kuluihin ennen käyttökateä.

$$\text{Käyttökate- \%} = \frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liiketoiminnan tuotot}} \times 100$$

Käyttökateprosentille ei ole yleispätevää ohjearvoa. Yritystutkimusneuvottelukunta (2005, 56) antaa käyttökateprosentille seuraavat ohjearvot toimialoittain:

teollisuus 10 – 25 %

kauppa 2 – 10 %

palvelu 5 – 15 %

Liiketulosprosentti

Liikevoitto on ensimmäinen välitulos virallisessa tuloslaskelmassa (Niskanen & Niskanen 2003, 112–113). Luku kertoo sen, kuinka paljon varsinaisen liiketoiminnan tuotoista on jäljellä ennen rahoituseriä ja veroja. Liiketulos on oikaistun tuloslaskelman välitulos, joka poikkeaa virallisen tuloslaskelman liikevoitosta tehtyjen oikaisujen määrällä. Tunnusluku sopii yksittäisen yrityksen kehityksen seuraamiseen sekä toimialan sisäiseen ja eri toimialojen väliseen vertailuun.

$$\text{Liiketulos-\%} = \frac{\text{Liiketulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot}} \times 100$$

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2005, 56) ohjearvot liiketulosprosentille ovat:

hyvä yli 10 %

tydyttävä 5 – 10 %

heikko alle 5 %

Nettotulosprosentti

Nettotulosprosentin avulla mitataan yrityksen toiminnan katetta, kun kaikki säännölliset tuotot ja kulut on otettu huomioon (Kallunki & Kytönen 2002, 79–80). Yrityksen nettotuloksen tulee olla positiivinen, jotta yrityksen toimintaa voidaan pitää kannattavana. Liikevaihdoltaan yhtä suurten yritysten nettotulosprosentilla mitatut kannattavuudet voivat olla yhtä suuria, vaikka yritysten toiminta sitoisi eri määrän omaa ja vierasta pääomaa.

$$\text{Nettotulos-\%} = \frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot}} \times 100$$

Rahoitustulosprosentti

Rahoitustulos saadaan lisäämällä nettotulokseen ennen liiketulosta vähennetyt poistot ja arvonalentumiset (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 57). Rahoitustuloksen on ylitettävä nollassa lyhyelläkin aikavälillä, koska sen tulee riittää lainojen lyhennyksiin, investointien omarahoitusosuuksiin, käyttöpääoman lisäykseen ja voitonjakoon omalle pääomalle.

$$\text{Rahoitustulos-\%} = \frac{\text{Rahoitustulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot}} \times 100$$

Kokonaispääoman tuotto-%

Kokonaispääomalla tarkoitetaan koko taseen pääomaa eli taseen loppusummaa (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 113). Lähtökohtana kaikille pääoman tuottolaskelmille voidaan pitää kokonaispääoman tuottoa. Kokonaispääoman tuotto-% (Return on Assets, ROA) mittaa yrityksen säännöllisen liiketoiminnan tuottamaa tuottoa kokonaispääomalle. Kokonaispääoman on oltava vähintään vieraan pääoman suuruinen, jos tilikauden oikaistu oma pääoma on negatiivinen. Tunnusluku on käyttökelpoinen silloin, kun ei pystytä selvittämään jakoa korolliseen ja korotomaan pääomaan (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 5).

$$\text{Kokonaispääoman tuotto-\%} = \frac{\text{Nettotulos} + \text{Rahoituskulut} + \text{Verot}}{\text{Oikaistun taseen loppusumma keskimäärin}} \times 100$$

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2005, 59) ohjearvot kokonaispääoman tuotolle ovat:

- hyvä yli 10 %
- tydyttävä 5 – 10 %
- heikko alle 5 %

Oman pääoman tuotto-%

Oman pääoman tuotossa (Return on Equity, ROE) näkökulmana on omistajan pääomapanos ja sille saatu tuotto (Salmi 2004, 136). Oman pääoman tuotto kuvaa sitä, kuinka yritys pystyy tyydyttämään omistajan tuottovaatimuksen, joka kohdistuu omistajan yrityksen käyttöön antamaan pääomaan. Tunnusluvussa yrityksen tilikauden tuotto suhteutetaan oman pääoman määrään laskemalla oman pääoman tuotto-%. Oman pääoman sijoittajien tuottovaatimus määrittelee oman pääoman tuotto-%:n riittävän tason (Kallunki & Kytönen 2002, 78).

Oman pääoman tuottoprosenttiin vaikuttaa yrityksen velkaisuus (Kallunki & Kytönen 2002, 78–79). Nettotulosta voi kasvattaa pelkästään vieraan pääoman määrää lisäämällä, sillä vieraalla pääomalla rahoitetut investointien tuotot kasvattaa nettotulosta. Samalla oman pääoman tuotto-% kasvaa, koska nimittäjässä oleva oma pääoma ei muutu. Tässä on kuitenkin suuri riski. Taloudellisesti huonoina aikoina yrityksen liiketoiminnan tuotot yleensä pienenevät, mutta vieraan pääoman korkomaksut on kuitenkin maksettava. Hyvinä aikoina taas runsas vieraan pääoman käyttö kasvattaa voimakkaasti oman pääoman tuottoa. Vieraan pääoman vaikutusta yrityksen kannattavuuteen kutsutaan vipuvaikutukseksi.

$$\text{Oman pääoman tuotto-\%} = \frac{\text{Nettotulos}}{\text{Oikaistu oma pääoma keskimäärin}} \times 100$$

Oman pääoman tuotto-%:n ohjearvot ovat (Alhola & Lauslahti 2005, 169):

hyvä ≥ 20 %

tydyttävä 10 – 19 %

heikko < 10 %

Sijoitetun pääoman tuotto-%

Sijoitettu pääoma saadaan siten, että kokonaispääomasta vähennetään korottomat velat (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 114). Sijoitetun pääoman perusajatus on se, että yritys tarvitsee pääomaa kahteen tarkoitukseen toimintansa harjoittamiseksi; rahoittamaan investointeja ja käyttöpääomaan (Salmi 2004, 134). Sijoitetun pääoman tuotto (Return on Investment, ROI) poikkeaa kokonaispääoman tuotosta vain pääoman osalta, koska siinä huomioidaan vain ne erät, joille on maksettava suoranaista tuottoa. Sijoitetun pääoman tuotto-% mittaa suhteellista kannattavuutta eli sitä tuottoa, joka on saatu yritykseen sijoitetulle korkoa tai muuta tuottoa vaativalle pääomalle.

$$\text{Sijoitetun pääoman tuotto-\%} = \frac{\text{Nettotulos} + \text{Rahoituskulut} + \text{Verot}}{\text{Sijoitettu pääoma keskimäärin}} \times 100$$

Sijoitetun pääoman tuottoprosentin ohjearvot ovat (Alhola & Lauslahti 2005, 171):

hyvä $\geq 15 \%$

tydyttävä 5 – 14 %

heikko $< 5 \%$

3.9 Vakavaraisuuden tunnusluvut

Yrityksen rahoitusriskiä mitataan vakavaraisuutena eli pääomarakenteella. (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 165). Vakavaraisuus tarkoittaa vieraan ja oman pääoman osuutta koko pääomasta ja se ilmaisee yrityksen kyvyn selviytyä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä (Kallunki & Kytönen 2002, 80). Vakavaraisella yrityksellä vieraan pääoman osuus koko pääomasta ei ole liian suuri, ja yritys pystyy vaivatta selviytymään vieraan pääoman korkomaksuista (Kokkonen 1995, 79). Vakavarainen yritys ei ole yhtä altis ajoittaisten tappiokausien vaikutuksille kuin raskaasti velkaantunut yritys.

Vakavaraisuuden tunnusluvut kuvaavat sitä, miten hallitsevassa asemassa vieras pääoma on yrityksen rahoitusrakenteessa (Niskanen & Niskanen 2003, 130). Yritystutkimusneuvottelukunta (2005, 61) suosittelee käyttämään vakavaraisuuden laskemisessa seuraavia tunnuslukuja; omavaraisuusaste, suhteellinen velkaantuneisuus ja gearing-prosentti. Omavaraisuusastetta ei kuitenkaan aina kannata kasvattaa liian suureksi, koska velkaantumisella on etunsa. Vieraalla pääomalla on yleensä pienempi tuottovaatimus kuin omalla pääomalla, jota vielä korkojen vähennyskelpoisuus verotuksessa pienentää. Lisäksi velkojen vipuvaikutuksen ansiosta yrityksen odotettu osakekohtainen tuotto kasvaa velkaantumisen kasvaessa. Velkaantumisesta kuitenkin aiheutuu automaattisesti kasvava rahoitusriski.

Omavaraisuusaste

Omavaraisuusaste (Equity to Assets) mittaa sitä, missä määrin taseen varat on rahoitettu yrityksen omalla pääomalla (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 124). Vakavaraisella yrityksellä on yleensä korkea omavaraisuusaste ja kannattavuuden paraneminen kasvattaa yleensä myös omavaraisuusastetta. Mitä enemmän omistajat ovat sijoittaneet yritykseen omaa pääomaa, sitä paremmat mahdollisuudet yrityksellä on selviytyä vieraan pääoman maksuista (Kallunki & Kytönen 2002, 81).

$$\text{Omavaraisuusaste-\%} = \frac{\text{Oikaistu oma pääoma}}{\text{Oikaistu taseen loppusumma - Saadut ennakot}} \times 100$$

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2005, 62) ohjearvot omavaraisuusasteelle ovat:

hyvä yli 40 %

tydyttävä 20 – 40 %

heikko alle 20 %

Suhteellinen velkaantuneisuus

Suhteellinen velkaantuneisuus (Debt to Sales) lasketaan suhteuttamalla yrityksen vieras pääoma liikevaihtoon (Kallunki & Kytönen 2002, 81–82). Se on omavaraisuusastetta parempi mittari, jos vertailun kohteena olevien yritysten käyttöomaisuus on eri-ikäistä tai yritysten poistomenetelmät poikkeavat toisistaan. Korkea suhteellinen velkaantuneisuus edellyttää yritykseltä vastaavasti hyvää liiketulosta vieraan pääoman velvoitteista selviämiseksi (Yritystutkimusneuvottelukunta 2005, 62). Tämä tunnusluku voidaan laskea kohtuullisen luotettavasti myös oikaisemattomista tilinpäätöstiedoista.

$$\text{Velkaantuneisuus-\%} = \frac{\text{Oikaistun taseen velat} - \text{Saadut ennakot}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2005, 62) ohjearvot suhteelliselle velkaantuneisuudelle ovat:

hyvä alle 40 %

tydyttävä 40 – 80 %

heikko yli 80 %

Vakavaraisuutta voidaan mitata myös jakamalla korollinen vieras pääoma oikaistulla omalla pääomalla, jolloin saadaan velkaantumisaste (Kallunki & Kytönen 2002, 83). Yritystutkimusneuvottelukunnan (2005, 63) suositusten mukaan hyvä velkaantumisasteen arvo on alle 2.

$$\text{Velkaantumisaste} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma}}{\text{Oikaistu oma pääoma}}$$

Gearing-tunnusluku (nettovelkaantumisaste)

Gearing-tunnusluvussa korollisen vieraan pääoman määrää verrataan oman pääoman määrään (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 167). Tunnusluku kertoo nettovelan suhteen omaan pääomaan. Jos nettovelka on enintään oman pääoman suuruinen eli jos tunnusluku saa enintään arvon yksi, yrityksen vakavaraisuuden arvioidaan yleensä olevan riittävä. Jos taas tunnusluku on miinusmerkkinen ja negatiivisuus johtuu siitä, että yrityksen oma pääoma on negatiivinen, yrityksen vakavaraisuus luokitellaan heikoksi.

$$\text{Gearing} = \frac{\text{Korollinen vieras pääoma} - \text{rahat ja rahoitusarvopaperit}}{\text{Oma pääoma}} \times 100 \%$$

3.10 Maksuvalmiuden tunnusluvut

Maksuvalmiudella eli likviditeetillä tarkoitetaan sitä, että yrityksellä on kykyä selviytyä lyhytaikaisista maksusitoumuksistaan niiden erääntyessä (Kallunki & Kytönen 2002, 84). Yrityksellä tulee olla riittävästi likvidejä varoja suhteessa tuleviin menoihin. Likvideillä varoilla tarkoitetaan käteistä rahaa ja sellaisia varoja, jotka ovat nopeasti, alhaisilla kustannuksilla ja riskittömästi muutettavissa käteiseksi (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 129). Koska maksuvelvoitteita ei voida aivan tarkasti ennustaa, maksuvalmius tarkoittaa myös sellaista maksuvalmiusreservin ylläpitoa, jolla voidaan hoitaa yllättävät ja ennakoimattomat velvoitteet. Mitä parempi yrityksen maksuvalmius on, sitä helpompi sen on selviytyä maksuistaan ja sitä edullisemmin se kykenee toteuttamaan ostonsa (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 167). Hyvä maksuvalmius mahdollistaa myös käteisalennusten hyväksikäyttämisen. Maksuvalmiutta tarvitaan kuitenkin vain tietty määrä, koska maksuvalmiuserät tuottavat huonosti varsinkin alhaisen korkotason aikana.

Maksuvalmius voidaan määritellä suppeasti tai laajemmin (Salmi 2004, 150). Suppea määrittely sisällyttää maksuvalmiuteen vain rahat ja pankkisaamiset sekä lyhytaikaiset rahoitusarvopaperit ja muut lyhytaikaiset saamiset. Laajemmin määriteltäessä maksuvalmiuteen sisällytetään myös vaihto-omaisuus. Pitkäaikaisia saamisia ei pidetä likvideinä.

Maksuvalmiutta voidaan tarkastella kahdesta eri näkökulmasta (Salmi 2004, 150). Toinen on staattinen eli välitön maksuvalmius, joka tarkoittaa tietyn ajankohdan, esimerkiksi tilinpäätöshetken maksuvalmiutta. Tällöin tarkastelun lähtökohtana on tase. Dynaaminen eli toiminnallinen maksuvalmius tarkoittaa yritykseen tulevan kassavirran riittävyyttä maksuvelvoitteiden hoitamiseen. Tällöin tarkastelun kohteena on taseen lisäksi tuloslaskelma tai rahavirta. Maksuvalmiutta mittaavia tunnuslukuja ovat quick ratio, current ratio ja nettokäyttöpääomaprosentti sekä käyttöpääomaerien kiertoaikamittarit.

Quick ratio

Maksuvalmiuden suppeampaa näkökulmaa kuvaa quick ratio -tunnusluku eli hapotesti (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 131). Se huomioi maksuvalmiuseriksi rahoitusomaisuuden eli lyhytaikaiset saamiset, rahoitusarvopaperit, kassan ja saamiset pankeilta. Tunnusluku suhteuttaa rahoitusomaisuuden lyhytaikaisiin velkoihin, joista saadut ennakkomaksut on vähennetty. Jos rahoitusomaisuus riittää kattamaan lyhytaikaisen vieraan pääoman, maksuvalmiuden arvioidaan olevan hyvä (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 168). Mitä vähemmän rahoitusomaisuutta on verrattuna lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan, sitä kriittisemmältä yrityksen maksuvalmius vaikuttaa.

$$\text{Quick ratio} = \frac{\text{Vaihtuvat vastaavat} - \text{Vaihto omaisuus}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakot}}$$

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2005, 66) quick ratio ohjearvot ovat:

- hyvä yli 1
- tydyttävä 0,5 – 1
- heikko alle 0,5

Current ratio

Current ratio (CR) on laajempi maksuvalmiusmittari, joka huomioi myös vaihto-omaisuuden likviditeettinä (Salmi & Rekola-Nieminen 2004, 132). Tunnusluku tarkastelee maksuvalmiutta koko nettokäyttöpääoman näkökulmasta (Leppiniemi & Kykkänen 2009, 168). Siinä likviditeetti käsitetään laajemmin ja hieman pidemmällä aikavälillä. Current ratiossa oletetaan, että vaihto-omaisuudella on myyntiarvoa yrityksen likvidointitilanteessa (Kallunki & Kytönen 2002, 87). Yritys voi tällöin realisoida vaihto-omaisuutensa kohtuullisen ajan kuluessa toiminnan lopettamisesta ja saadut varat voitaisiin käyttää lyhytaikaisen vieraan pääoman takaisin maksamiseen. Oletuksen realistisuus riippuu kuitenkin yrityksen toimialasta.

$$\text{Current ratio} = \frac{\text{Vaihtuvat vastaavat}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma}}$$

Yritystutkimusneuvottelukunnan (2005, 67) current ratio ohjearvot ovat:

hyvä yli 2

tydyttävä 1 – 2

heikko alle 1

Nettokäyttöpääomaprosentti

Nettokäyttöpääomaprosentti kertoo likviditeetin kehityksestä suhteessa liikevaihtoon (Kallunki & Kytönen 2002, 85). Se kuvaa kuinka suuri osa yrityksen vaihto- ja rahoitusomaisuudesta on rahoitettu omalla pääomalla ja pitkäaikaisella vieraalla pääomalla. Nettokäyttöpääoma saadaan vähentämällä vaihto- ja rahoitusomaisuudesta lyhytaikaiset velat. Jos nettokäyttöpääoma saa negatiivisen arvon, juokseva toiminta ei sido rahoitusta lainkaan (Neilimo & Uusi-Rauva 2002, 254). Tämä merkitsee helpotusta likviditeettisuunnittelussa. Toisaalta negatiivinen arvo voi olla merkki suurista rahoitusvaikeuksista, sillä nettokäyttöpääoman muuttuminen negatiiviseksi, on eräs parhaita lyhyen aikavälin konkurssin ennustajia. Mitä pysyvämpää rahoitus on, sitä turvallisemmalta yrityksen rahoitustilanne näyttää.

Nettokäyttöpääoma = Vaihto-omaisuus + Rahoitusomaisuus – Lyhytaikaiset velat

$$\text{Nettokäyttöpääoma-\%} = \frac{\text{Nettokäyttöpääoma}}{\text{Liikevaihto}} \times 100$$

3.11 Kiertoaika- eli tehokkuusluvut

Maksuvalmiuden tunnuslukujen rinnalla käytetään kiertoaikalukuja eli tehokkuuslukuja (Kallunki & Kytönen 2002, 88). Maksuvalmiuden tasoon vaikuttaa tulorahoituksen suuruus, jonka pitää olla riittävällä tasolla, jotta yritys pystyy maksamaan lyhytvaikutteiset menot tulorahoituksen turvin. Tulorahoituksen riittävyys vaikuttaa myynnistä saatujen tulojen ja raaka-aineiden ja muiden tuotannontekijöiden ostamisesta aiheutuneiden menojen kertymisajasta. Kiertoaikaluvut mittaavat, missä ajassa tulot ja menot kertyvät ja antavat näin tietoa tulorahoituksen riittävyyden ja maksuvalmiuden taustalla olevista syistä.

Myyntisaamisten kiertoaika ja kiertonopeus

Myyntisaamisten kiertoaika kuvaa kuinka monen vuorokauden kuluessa myyntitulot keskimäärin kertyvät kassaan (Kallunki & Kytönen 2002, 88–89). Yrityksen asiakkaat ostavat yleensä tuotteita tietyllä maksuajalla ja tämän ajan myyntitulot ovat myyntisaamisia. Yritys saa myyntitulot kassaan vasta maksuajan päätyttyä asiakkaan maksettua laskun. Myyntisaamisiin sisältyy myös erää, jotka eivät ole liikevaihtoa, jolloin myyntisaamisten kiertoajat ovat todellisuudessa hieman lyhyempiä kuin tunnusluvun antamat arvot. Kytösen (2011, 10) mukaan myyntisaamisten kiertonopeus kuvaa montako kertaa myyntisaamiset kertyvät kassaan tarkastelu-periodin aikana tai montako euroa myynti kasvaa yhden euron lisäinvestoinnilla myyntisaamisiin.

$$\text{Myyntisaamisten kiertoaika} = \frac{\text{Myyntisaamiset}}{\text{Liikevaihto}} \times 365$$

$$\text{Myyntisaamisten kiertonopeus} = \frac{\text{Päivien lukumäärä (periodissa)}}{\text{Myyntisaamisten kiertoaika}}$$

Ostovelkojen kiertoaika ja kiertonopeus

Ostovelkojen kiertoaika kuvaa, kuinka monta vuorokautta keskimäärin kestää ennen kuin yritys maksaa ostolaskunsa (Kallunki & Kytönen 2002, 89–90). Ostovelkojen kiertoaika kasvaa silloin kun investointeihin liittyviä ostovelkoja sisältyy taaseen ostovelkoihin. Kun maksuvalmius on riittävällä tasolla, yritys pystyy hyödyntämään edulliset maksuehdot. Maksujen lykkääminen on kallis rahoituskeino, sillä tällaisen rahoituksen korko on erittäin korkea. Usein normaalia pidempi ostovelkojen kiertoaika on merkki yrityksen maksuvalmiusongelmista. Kytösen (2011, 7) mukaan ostovelkojen kiertonopeus kuvaa sitä, että mitä hitaampi varaston kiertonopeus on, sitä hitaammin yritys maksaa ostolaskunsa.

$$\text{Ostovelkojen kiertoaika} = \frac{\text{Ostovelat} + \text{Sisäiset ostovelat}}{\text{Aine- ja tarvikeostot}} \times 365$$

$$\text{Ostovelkojen kiertonopeus} = \frac{\text{Aine- ja tarvikeostot}}{\text{Ostovelat}}$$

Varaston kiertoaika ja kiertonopeus

Varaston kiertoaika mittaa yrityksen varastoihin sitoutuvaa pääomaa ja kertoo, kuinka kauan yrityksen ostamat raaka-aineet tai tavarat ovat varastossa (Niskanen & Niskanen 2003, 126–127). Mitä suurempi varaston kiertoaika on, niin sitä hitaammin varastot kiertävät ja sitä enemmän käyttöpääomaa sitoutuu varastoihin. Tunnuslukua määriteltäessä tulee huomioida, että liikevaihto on myyntihintainen ja vaihto-omaisuus hankintahintainen, jolloin se vääristää tunnuslukua (Neilimo & Uusi-Rauva 2002, 255). Tunnusluvun arvoa voidaan korjata esim. muuttamalla vaihto-omaisuus myyntihintaiseksi tai vähentämällä liikevaihdosta myyntikate. Varaston kiertonopeus kertoo sen, kuinka monta kertaa vuodessa varastoja hankitaan (Niskanen & Niskanen 2003, 127). Tällöin oletetaan, että kaikki aikaisemmat varastot on käytetty loppuun ennen kuin uusia varastoja hankitaan.

$$\text{Vaihto-omaisuuden kiertoaika} = \frac{\text{Vaihto-omaisuus ilman ennakoita}}{\text{Liikevaihto} - \text{Myyntikate}} \times 365$$

$$\text{Vaihto-omaisuuden kiertonopeus} = \frac{\text{Liikevaihto} - \text{Myyntikate}}{\text{Vaihto-omaisuus}}$$

4 TILINPÄÄTÖSANALYYSI YRITYS X

Tässä luvussa esitellään aluksi opinnäytetyön case yritys ja kerrotaan, mitä tutkimusmenetelmiä ja -aineistoja työssä käytettiin ja miten tutkimus etenee. Seuraavaksi oikaistaan virallisen tilinpäätöksen tiedot, jonka jälkeen lasketaan prosenttilukumuotoinen oikaistu tilinpäätös. Tämän jälkeen lasketaan kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvut sekä analysoidaan tunnuslukujen saamia arvoja. Seuraavaksi lasketaan virallisen tilinpäätöksen pohjalta ennustettu oikaistu tilinpäätös ja ennusteen tunnusluvut. Tämän jälkeen esitetään yritykselle rakennettu talouden seurantajärjestelmä ja tehdään johtopäätökset.

4.1 Case yrityksen esittely

Yritys X on Etelä-Pohjanmaalla toimiva pieni rakennusalan avoin yhtiö, joka on perustettu vuonna 1995. Yrityksen omistaa kaksi yhtiömiestä ja yrityksen tilikausi on 1.1. – 31.12. Perheyrityksen tarjoamia palveluja ovat uudisrakentaminen, remontointi sekä elementtiasennus. Uudisrakentaminen koostuu pääasiassa uusien omakotitalojen ja huviloiden rakentamisesta. Lisäksi rakennetaan jonkin verran halleja ja navetoita. Remontointiin sisältyy erilaisten kohteiden remontit, kuten esim. vesivahinkoremontit sekä keittiö- ja kylpyhuoneremontit. Elementtiasennus koostuu pääasiassa kerrostalojen elementtiasennustöistä. Uudisrakentamisen ja remontoinnin palveluita tarjotaan kuluttajakauppana pääasiassa Etelä- ja Keski-Pohjanmaalle sekä Keski-Suomeen. Elementtiasennuksen palvelut tarjotaan alihankintana ja palvelun markkinat löytyvät pääkaupunkiseudulta.

Tämän lisäksi yrityksellä on ollut sesonkiluontoista teollisuustuotantoa kesäkuukausina toukokuusta elokuun loppuun saakka. Tällöin yrityksen markkina-alueena oli koko Suomi ja lisäksi oli jonkin verran vientikauppaa. Teollisuustuotetta myytiin suoraan yksityisille kuluttajille, kunnille, kaupungeille, valtiolle ja yrityksille. Suurin osa myynnistä koostui kuitenkin jälleenmyyjille myytävästä tuotteesta. Yritys luopui teollisuustuotannosta elokuussa 2007.

4.2 Tutkimusmenetelmät ja -aineistot

Tutkimusmenetelmänä käytettiin kvalitatiivista eli laadullista tutkimusta (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 123–155). Kvalitatiivinen tutkimus valittiin siksi, että sille on tyypillistä se, että tutkimus on luonteeltaan kokonaisvaltaista tiedon hankintaa, jonka aineisto kootaan todellisissa tilanteissa. Lähtökohtana tutkimukselle on aineiston monitahoinen ja yksityiskohtainen tarkastelu eikä tutkija määrää sitä, mikä on tärkeää. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tapauksia käsitellään ainutlaatuisina, jolloin aineistoa tulkitaan sen mukaisesti. Tutkimusstrategiana käytettiin tapaututkimusta, koska sen avulla saadaan yksityiskohtaista ja intensiivistä tietoa yksittäisestä tapauksesta. Lisäksi tutkimuksen tavoitteena oli kuvata tutkimuskohdetta mahdollisimman tarkasti ja totuudenmukaisesti sen luonnollisessa ympäristössä.

Tutkimuksen aineisto kerättiin montaa eri tapaa käyttämällä (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2003, 191–206). Aineiston keruumenetelminä käytettiin kirjallisuuteen tutustumista, haastattelua ja arkistoituja asiakirjoja. Näiden kolmen keruumenetelmän ansiosta aihetta pystyttiin käsittelemään mahdollisimman tarkasti ja syvästi. Tutkimusaineiston arkistoiduista asiakirjoista käytettiin toimeksiantajayrityksen vuosien 2005 – 2010 virallisen tuloslaskelman ja taseen lisäksi tilinpäätöksen liitetietoja, Verohallinnon verotuspäätöksiä sekä yrityksen kirjanpitoa. Haastattelussa haastateltiin Yritys X:n yrittäjää ja kysymykset tehtiin avoimina kysymyksinä (LIITE 11) haastatteleamalla yrittäjää. Rakennusalaa yleisesti tutkittaessa aineistona käytettiin Tilastokeskuksen nettipalvelua.

Tutkimus sai alkunsa yrittäjän toimeksiantopyynnöstä tutkia yrityksen taloudellista tilaa ja sen kehitystä. Aluksi tutkija tutustui alan kirjallisuuteen ja yrityksen arkistoi-tuihin asiakirjoihin, joiden perusteella toimeksiantajalle suositeltiin tilinpäätösana-lyysin tekemistä. Tämän jälkeen kirjoitettiin tutkimuksen teoreettinen viitekehys. Seuraavaksi yrityksen virallisen tuloslaskelman ja taseen tiedot vuosilta 2006 – 2010 siirrettiin Excel-taulukkolaskentaohjelmaan, jonka jälkeen tehtiin virallisen tilinpäätöksen muokkaukset ja oikaisut.

Tämän jälkeen laskettiin oikaistun tilinpäätöksen prosenttilukumuotoinen tilinpäätös havainnollistamaan oikaistun tilinpäätöksen lukuja. Seuraavaksi haastateltiin yrittäjää, jolloin saatiin selville virallisen tilinpäätöksen lukujen taustalla vaikuttavat tekijät sekä yrityksen tulevaisuudennäkymät.

Seuraavassa vaiheessa Excel-ohjelmaan syötettiin kutakin tunnuslukua laskevat kaavat ja näistä saatujen arvojen pohjalta tehtiin graafiset kaaviot havainnollistamaan tunnuslukuja. Tämän jälkeen saatuja tunnuslukuja verrattiin Yritystutkimusneuvottelukunnan suositteliin ohjearvoihin ja analysoitiin lasketut tunnusluvut. Seuraavaksi yritykselle laadittiin ennuste vuosille 2011 – 2012 vuoden 2010 virallisen tilinpäätöksen pohjalta käyttäen hyödyksi rakennusalan yleistä suhdannekehitystä. Tämän jälkeen laskettiin ennusteen tunnusluvut ja laadittiin graafiset kaaviot. Lopuksi Excel-taulukkolaskentaohjelmaa muokattiin siten, että yrittäjän syötettyä virallisen tilinpäätöksen tiedot lomakkeelle, ohjelma laatii oikaistun tilinpäätöksen, prosenttilukumuotoisen oikaistun tilinpäätöksen, tunnusluvut sekä tunnuslukujen graafiset kaaviot. Lopuksi esitettiin tutkimuksen johtopäätökset ja yhteenveto.

4.3 Tilinpäätöksen muokkaus ja oikaisut

Virallisen tilinpäätöksen muokkaamisen tavoitteena oli tilinpäätösanalyysin luotettavuuden parantaminen siten, että yrityksen tuloslaskelma ja tase vastaavat mahdollisimman hyvin todellista tilinpäätöstilannetta. Yritys X:n virallinen tuloslaskelma esitetään liitteessä 3 ja tase liitteessä 4. Tuloslaskelman ja taseen oikaisutoimenpiteet tehtiin samalla periaatteella kaikkina vuosina, jotta vertailukelpoisten tietojen perusteella pystyttiin selvittämään mahdollisimman hyvin yrityksen menestyksellisyys ja varallisuusasema.

Yrityksen oikaistussa tuloslaskelmassa (LIITE 5) liikevaihdon eri erät laskettiin yhteen ja liiketoiminnan muita tuottoja oikaistiin siten, että käyttöomaisuuden myyntivoitot siirrettiin satunnaisiin tuottoihin. Aine- ja tarvikekäyttö sekä ulkopuoliset palvelut saatiin suoraan virallisesta tuloslaskelmasta.

Oikaistussa tuloslaskelmassa henkilöstökuluihin sisällytettiin tapaturmavakuutusmaksut, ryhmähenkivakuutusmaksut, vapaaehtoiset henkilövakuutusmaksut sekä muut henkilösivukulut.

Toinen oikaisu, laskennallinen palkkakorjaus, tehtiin siten, että yhtiömiesten myynnit jaettiin tuntihinnalla, jolloin saatiin selville tehdyt työtunnit. Tämän jälkeen tehdyt työtunnit laskettiin yhteen ja kerrottiin alan keskimääräisellä tuntipalkalla sivukuluineen. Teollisuustuotannosta aiheutuneet palkkakulut laskettiin yleisen normaalin kuukausittaisen työajan mukaan kertomalla työtunnit neljällä kuukaudella, koska teollisuustuotantoa oli vain kesäisin. Tästä saadut tunnit kerrottiin alan keskimääräisellä tuntipalkalla sivukuluineen ja summa kerrottiin kahdella, koska kyseessä oli kahden henkilön työpanos. Laskemalla palkat tällä tavalla, palkkojen osuus pystyttiin määrittelemään tarkemmin kuin jos olisi käytetty hyväksi Yritystutkimusneuvottelukunnan suosituksia.

Oikaistussa tuloslaskelmassa liiketoiminnan muihin kuluihin laskettiin yhteen kaikki virallisessa tuloslaskelmassa erikseen ryhmitellyt liiketoiminnan muut kulut. Yritys käyttää aineellisten hyödykkeiden poistoissa kirjanpitolautakunnan suositusten mukaisia poistoaikoja ja koneet ja kalusto poistetaan 25 %:n jäännösarvopoistoina. Oikaistun tuloslaskelman suunnitelman mukaiset poistot saatiin suoraan tuloslaskelmasta, samoin kuin muut korko- ja rahoitustuotot sekä korkokulut ja muut rahoituskulut. Koska henkilöyhtiöiden tuloslaskelmassa ei esitetä tuloveroja, kolmas oikaisu tehtiin välittömiin veroihin lisäämällä kummankin osakkaan verot verotuspäätöksistä huomioiden ne erät, jotka eivät kuulu yritystoimintaan. Neljännessä oikaisussa veronpalautukset siirrettiin satunnaisiin tuottoihin.

Yrityksen oikaistussa taseessa (LIITE 6) pysyvien vastaavien koneet ja kalusto erät laskettiin yhteen, jolloin saatiin aineelliset hyödykkeet yhteensä. Lyhytaikaiset saamiset koostuvat myyntisaamisista sekä muista saamisista ja luvut saatiin suoraan virallisesta taseesta. Rahat ja rahoitusarvopaperit saatiin suoraan kohdasta rahat ja pankkisaamiset.

Osake- ja muu peruspääoma saatiin virallisen taseen kohdasta yksityistilit tilikaudella ja kertyneet voittovarot saatiin suoraan edellisten vuosien voitto (tappio) erästä. Tilikauden tulos saatiin suoraan tuloslaskelman erästä tilikauden voitto (tappio). Taseen oma pääoma yhteensä saatiin lisäämällä virallisen taseen tilikauden voitto (tappio) erään edellisten vuosien voitto (tappio) ja vähentämällä tästä yksityistilit tilikaudella. Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä saatiin suoraan erästä lainat rahoituslaitoksilta ja lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä suoraan taseesta erittelemällä korolliset lyhytaikaiset velat, ostovelat ja muut korottomat lyhytaikaiset velat. Tilinpäätöstietojen oikaisujen tarvetta taseessa ei ollut.

4.4 Prosenttilukumuotoinen oikaistu tilinpäätös

Yrityksen prosenttilukumuotoinen oikaistu tilinpäätös laadittiin siten, että tilinpäätöserät esitettiin prosentteina jostain vertailukohteesta. Oikaistussa tuloslaskelmassa vertailukohteena toimi liikevaihto ja taseessa taseen loppusumma, jolloin tilinpäätöserien keskinäiset suhteet saman vuoden sisällä tulivat esille.

Prosenttilukumuotoinen oikaistu tuloslaskelma

Prosenttilukumuotoisessa oikaistussa tuloslaskelmassa (LIITE 7) liiketoiminnan muut tuotot yhteensä sai arvon 100 prosenttia, mihin muita saman vuoden eriä verrattiin. Luvuista voidaan nähdä, että käyttökattetta on eniten rasittanut laskennallinen palkkorjaus, jonka osuus liikevaihdosta on kasvanut 23,14 prosenttia vuodesta 2006 vuoteen 2010. Vuonna 2010 palkkojen osuus liikevaihdosta oli yli 50 prosenttia ja henkilöstökulut olivat nousseet 2,64 prosenttia. Aine- ja tarvikkeiden käyttö on ollut vähäistä kunakin vertailuvuonna, mutta ulkopuolisten palveluiden käytön osuus liikevaihdosta on vähentynyt 9,47 prosenttia vuodesta 2006 vuoteen 2010. Virallisen tuloslaskelman mukaan tähän on vaikuttanut rahtikustannusten poisjäänti vuosien 2006 ja 2007 jälkeen.

Liiketoiminnan muiden kulujen osuus liikevaihdosta on noussut 6,13 prosenttia vuodesta 2006 vuoteen 2010. Virallisen tuloslaskelman mukaan vuosien 2006 – 2007 huomattavimmat muut kulut ovat muodostuneet maa-aluevuokrista ja työko-neiden käyttömenoista ja niiden osuus liiketoiminnan muista kuluista oli 67,9 prosenttia vuonna 2006 ja 53,2 prosenttia vuonna 2007. Vuosina 2008 – 2009 suurimmat kuluerät ovat muodostuneet kilometrikorvauksista, päivärahoista, ateriakorvauksista ja taloushallintopalveluista. Näiden osuus liiketoiminnan muista kuluista oli 72,7 prosenttia vuonna 2008 ja 69,9 prosenttia vuonna 2009. Vuonna 2010 kilometrikorvausten tilalle on tullut uusia eriä, jotka yrittäjän mukaan johtuvat yrityksen nimiin ostetusta ajoneuvosta. Lisäämällä nämä kuluerät päivärahoihin, ateriakorvauksiin ja taloushallintopalveluihin, nähdään, että näiden erien osuus liiketoiminnan muista kuluista oli 75,8 prosenttia vuonna 2010.

Suunnitelman mukaiset poistojen osuus liikevaihdosta on vähentynyt 4,2 prosenttia vuodesta 2006 vuoteen 2010, jolloin poistoja ei enää tehty. Samalla ajanjaksolla korkokulujen ja muiden rahoituskulujen osuus liikevaihdosta on vähentynyt 1,19 prosenttia, koska yrityksellä ei enää ole ollut korollista vierasta pääomaa vuonna 2010. Välittömien verojen osuus liikevaihdosta on vaihdellut 12,85 – 20,59 prosentin välillä vuosina 2006 – 2010. Oikaistussa tuloslaskelmassa satunnaisiin tuottoihin siirrettiin vuonna 2008 veronpalautukset ja vuonna 2010 käyttöomaisuuden myyntivoitot. Yrityksen käyttökatetta, liiketulosta ja nettotulosta käsitellään lähemmin kannattavuuden yhteydessä.

Prosenttilukumuotoinen oikaistu tase

Prosenttilukumuotoisessa oikaistussa taseessa (LIITE 8) taseen loppusumma sai arvon 100 prosenttia, mihin muita saman vuoden eriä verrattiin. Taseen vastaavaa puolella näkyy, että vertailujakson alussa suurin osa yrityksen varoista kertyi koneista ja kalustosta sekä rahoista ja rahoitusarvopapereista. Koneiden ja kaluston osuus vastaavista oli yli 40 prosenttia vuosina 2006, 2008 ja 2009. Vuonna 2010 luku oli 0 prosenttia, mihin on vaikuttanut se, että osa kalustosta on myyty ja osa on poistunut poistoina pois taseesta.

Rahojen ja pankkisaamisten osuus vastaavista oli noin 50 prosenttia vuosina 2006 ja 2008 ja 77,62 prosenttia vuonna 2007. Vuonna 2010 niiden osuus oli 97,0 prosenttia, mikä johtuu siitä, että koneiden ja kaluston sekä myyntisaamisten osuus oli 0 prosenttia. Yrittäjän mukaan myyntisaamisten määrä on vaihdellut vuosittain sen mukaan, miten paljon palkkoja on jäänyt tuloutettua kassaan tilikauden lopussa.

Taseen vastattavaa puolen oman pääoman osuus on vaihdellut -11,44 – 70,87 prosentin välillä. Vuoden 2008 lukuun vaikutti osake- ja muun peruspääoman noin 27 prosentin ja tilikauden tuloksen noin 45 prosentin pudotus edellisestä vuodesta. Yrittäjän mukaan lukuihin vaikutti se, että tarkasteluvuonna ei enää ollut mukana teollisuustuotannosta saatuja myyntituloja, jolloin vuosi 2008 ja 2009 olivat toimintojen alasajovuosia. Pitkäaikaisen vieraan pääoman erän lainat rahoituslaitoksilta osuus oli suurin vuonna 2006 ollen 52,33 prosenttia taseen loppusummasta. Vuonna 2008 pitkäaikaisten lainojen osuus oli vielä 21,33 prosenttia vastaavista, vaikka velkakone ei enää vuonna 2008 tuottanut juurikaan tuloja. Vuosina 2009 ja 2010 yrityksellä ei enää ollut pitkäaikaista vierasta pääomaa.

Lyhytaikaista vierasta pääomaa tarkasteltaessa nähdään, että teollisuustuotantoon hankittu kone on vaikuttanut lyhytaikaisiin velkoihin aina vuoteen 2009 saakka, jolloin korollisten lyhytaikaisten velkojen osuus taseen loppusummasta oli vielä 51,88 prosenttia. Vuonna 2010 ei yrityksellä enää ollut korollista lyhytaikaista velkaa. Ostovelkojen osuus on ollut vähäinen jokaisena tarkasteluvuotena ja muiden korottomien lyhytaikaisten velkojen osuus on vaihdellut pääsääntöisesti sen mukaan, kuinka paljon yrityksellä on ollut arvonnisäverovelkaa tilikauden lopussa.

4.5 Kannattavuus

Kannattavuus tarkoittaa yrityksen kykyä tuottaa liiketoiminnallaan tuloja enemmän kuin tulojen hankkimista aiheutuu menoja ja se määritellään yleensä pitkänaikavälin tulontuottamiskyvyksi.

Yrityksen kannattavuutta mitattiin tuloksen rakenteeseen liittyvillä tunnusluvuilla eli voittoprosenteilla ja pääoman tuottoa mitattiin laskemalla koko pääoman tuotto-prosentti, sijoitetun pääoman tuotto-prosentti sekä oman pääoman tuotto-prosentti.

Voittoprosentit

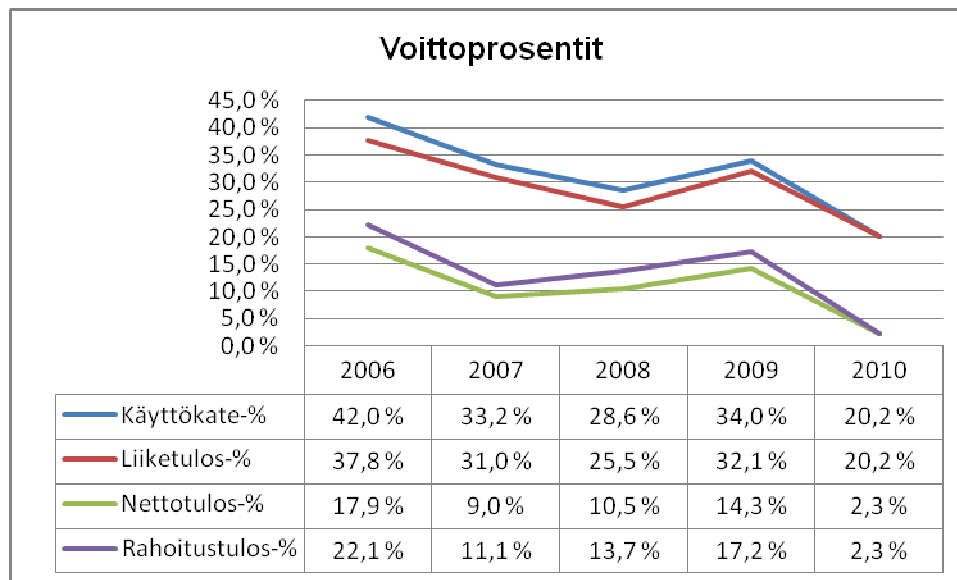
Yrityksen voittoprosenteista (TAULUKKO 1) laskettiin käyttökateprosentti, liike-tulosprosentti, nettotulosprosentti ja rahoitustulosprosentti.

TAULUKKO 1. Voittoprosentit v. 2006 – 2010.

Voittoprosentit	2006	2007	2008	2009	2010
Käyttökate-%	42,0 %	33,2 %	28,6 %	34,0 %	20,2 %
Liiketulos-%	37,8 %	31,0 %	25,5 %	32,1 %	20,2 %
Nettotulos-%	17,9 %	9,0 %	10,5 %	14,3 %	2,3 %
Rahoitustulos-%	22,1 %	11,1 %	13,7 %	17,2 %	2,3 %

Käyttökateprosentti kertoo yrityksen liiketoiminnan tuloksen ennen poistoja ja rahoituseriä. Yrityksen käyttökate (KUVIO 3) vaihteli tarkastelujaksojen aikana 20,2 – 42,0 prosentin välillä. Vuodesta 2006 vuoteen 2010 käyttökate laski 21,8 prosenttia. Käyttökateen laskuun vaikutti se, että yritys luopui syksyllä 2007 teollisuustuotteen myynnistä. Huomattava käyttökatteeseen vaikuttava erä on ollut laskennallinen palkkorjaus, jonka osuus liikevaihdosta vaihteli 29,14 – 52,28 prosentin välillä. Palkkojen osuuden vaihtelu on johtunut siitä, että vuosina 2006 – 2007 yrityksellä oli palveluiden myynnin lisäksi tuotteen myyntiä, kun taas vuosina 2008 – 2010 liikevaihto koostui pelkästään palveluiden myynnistä. Liiketoiminnan muut kulut olivat myös huomattava käyttökatteeseen vaikuttanut erä. Muiden kulujen osuus liikevaihdosta nousi 17,16 prosentista 23,73 prosenttiin vuodesta 2006 vuoteen 2010.

Yritystutkimusneuvottelukunta on antanut teollisuuden käyttökateprosentille tavoitearvon 10 – 25 %, joten yrityksen kannattavuus käyttökateella mitattuna oli hyvä vuosina 2006 ja 2007. Palveluille annettu tavoitearvo on 5 – 15 %, joten yrityksen vuosien 2008 – 2010 käyttökateprosenttien arvot olivat myös hyviä.

KUVIO 3. Voittoprosentit v. 2006 – 2010.

Liiketulos mittaa yrityksen varsinaisen toiminnan tulosta ennen rahoituseriä ja veroja ja se saadaan vähentämällä käyttökateesta suunnitelman mukaiset poistot ja arvonalentumiset. Yrityksen liiketulosprosentin (KUVIO 3) muodostumiseen ovat vaikuttaneet suunnitelman mukaisten poistojen osuus liikevaihdosta. Poistojen osuus liikevaihdosta vaihteli tarkastelujaksojen aikana 0 – 4,2 prosentin välillä ja liiketulosprosentti 20,2 – 37,8 prosentin välillä. Suurimmat poistot tehtiin vuonna 2006 ja vuonna 2010 ei tehty poistoja lainkaan, jolloin liiketulosprosentti pysyi samana kuin käyttökateprosentti. Liiketulosprosentti oli korkeimmillaan 37,8 prosenttia vuonna 2006, mihin vaikutti hyvä käyttökateprosentti ja poistojen 4,2 prosentin osuus liikevaihdosta. Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjearvo liiketulosprosentille on hyvä, jos se ylittää 10 prosenttia. Tämän mukaan yrityksen kannattavuus liiketulosprosentilla mitattuna oli hyvä vuosina 2006 – 2010.

Nettotulosprosentti mittaa yrityksen toiminnan katetta, kun kaikki säännölliset tuotot ja kulut on otettu huomioon. Yrityksen nettotulosprosentti (KUVIO 3) on tarkastelujaksolla vaihdellut 2,3 – 17,9 prosentin välillä. Vaihteluvälin suuruuteen on vaikuttanut pääasiassa välittömien verojen osuus yrityksen liikevaihdosta. Verojen osuus liikevaihdosta vaihteli 12,85 – 20,59 prosentin välillä vuosina 2006 – 2010. Korkeimmillaan verojen osuus liikevaihdosta oli 20,59 prosenttia vuonna 2007 ja alhaisimmillaan 12,85 prosenttia vuonna 2008. Korkokulujen ja muiden rahoituskulujen osuus liikevaihdosta vaihteli 0,18 – 2,08 prosentin välillä. Yrityksen nettotulos oli positiivinen vuosina 2006 – 2010, joten yrityksen toimintaa voidaan pitää kannattavana.

Rahoitustulos saadaan lisäämällä nettotulokseen ennen liiketulosta vähennetyt poistot ja arvonalentumiset. Yrityksen rahoitustulosprosentti (KUVIO 3) on vaihdellut tarkastelukaudella 2,3 – 22,1 prosentin välillä. Vuonna 2010 rahoitustulosprosentti oli sama kuin liiketulosprosentti, koska kyseisenä vuonna ei tehty suunnitelman mukaisia poistoja. Yritystutkimusneuvottelukunnan suosituksen mukaan rahoitustuloksen tulee ylittää nollassa lyhyelläkin aikavälillä. Yrityksen rahoitustulos oli positiivinen vuosina 2006 – 2010, joten yrityksen rahoitustulos riittää lainojen lyhennyksiin, investointien omarahoitusosuuksiin, käyttöpääoman lisäykseen ja voitonjakoon omalle pääomalle.

Pääoman tuotto-%

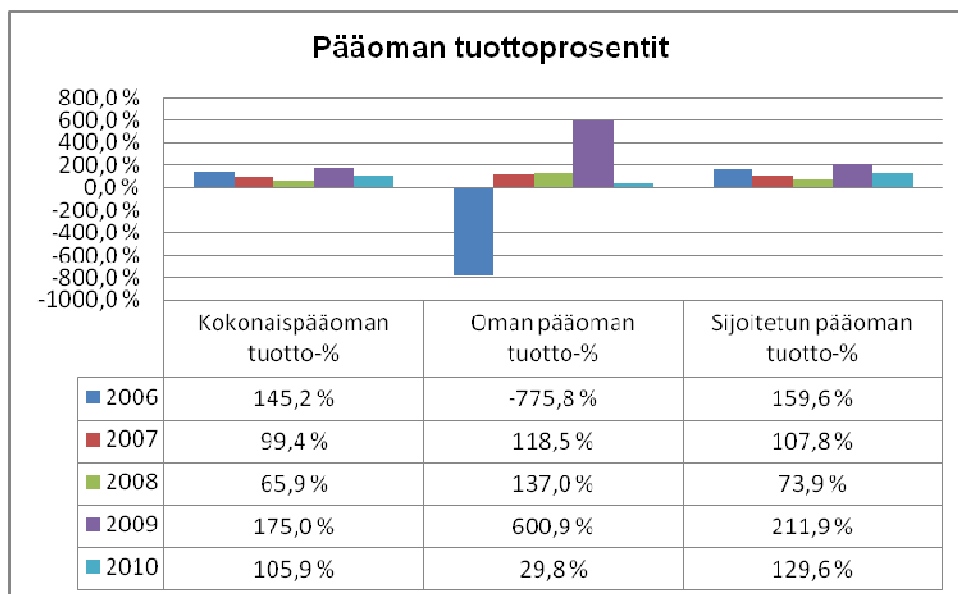
Yrityksen pääoman tuottoa (TAULUKKO 2) mitattiin laskemalla kokonaispääoman tuotto-%, oman pääoman tuotto-% ja sijoitetun pääoman tuotto-%.

TAULUKKO 2. Pääoman tuotto-% v. 2006 – 2010.

Pääoman tuotto	2006	2007	2008	2009	2010
Kokonaispääoman tuotto-%	145,2 %	99,4 %	65,9 %	175,0 %	105,9 %
Oman pääoman tuotto-%	-775,8 %	118,5 %	137,0 %	600,9 %	29,8 %
Sijoitetun pääoman tuotto-%	159,6 %	107,8 %	73,9 %	211,9 %	129,6 %

Kokonaispääoman tuotto-% mittaa yrityksen säännöllisen liiketoiminnan tuottamaa tuottoa kokonaispääomalle. Yrityksen kokonaispääoman tuotto-% (KUVIO 4) on vaihdellut tarkastelukaudella 65,9 – 175,0 prosentin välillä. Tuotto-% on laskenut 39,3 prosenttia vuodesta 2006 vuoteen 2010. Tunnusluku oli alhaisimmillaan 65,9 prosenttia vuonna 2008. Tuotto-%:n vaikutti se, että yrityksen liikevaihdossa ei enää ollut mukana tuotteiden myyntiä, jolloin myös nettotulos, rahoituskulut ja välittömät verot jäivät pienemmäksi kuin vuonna 2007. Taseessa tunnuslukuun vaikutti se, että vuoden 2008 taseen loppusumma oli 62 prosenttia pienempi kuin vuonna 2007.

Kokonaispääoman tuotto-% oli korkeimmillaan 175,0 prosenttia vuonna 2009. Tunnuslukuun vaikutti liikevaihdon noin 30 prosentin kasvu edellisvuodesta, jolloin myös nettotulos ja verot kasvoivat rahoituskulujen vähentyessä. Taseessa tunnuslukuun vaikutti se, että vuoden 2009 taseen loppusumma oli 23,9 prosenttia suurempi kuin vuonna 2008. Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjearvo kokonaispääoman tuotto-%:lle on hyvä, jos se ylittää 10 prosenttia. Tämän mukaan yrityksen kannattavuus kokonaispääoman tuotto-%:llä mitattuna oli hyvä vuosina 2006 – 2010.

KUVIO 4. Pääoman tuotto-% v. 2006 – 2010.

Oman pääoman tuotto kuvaa sitä, kuinka yritys pystyy tyydyttämään omistajan tuottovaatimuksen, joka kohdistuu omistajan yrityksen käyttöön antamaan pääomaan. Yrityksen oman pääoman tuottoprosentti (KUVIO 4) on vaihdellut tarkastelukaudella -775,8 – 600,9 prosentin välillä. Tuottoprosentti on noussut 808,6 prosenttia vuodesta 2006 vuoteen 2010. Oman pääoman tuottoprosentti oli alimmillaan -775,8 prosenttia vuonna 2006, jolloin lukuun vaikuttivat vuoden 2005 negatiiviset voittovarot.

Oman pääoman tuottoprosentti oli korkeimmillaan 600,9 % vuonna 2009. Tunnuslukuun vaikutti se, että yrityksen liikevaihto kasvoi noin 30 % vuodesta 2008, jolloin myös nettotulos kasvoi. Taseessa tunnuslukuun vaikutti se, että taseen oma pääoma yhteensä kasvoi noin 354 prosenttia vuodesta 2008, jolloin oma pääoma oli negatiivinen. Alholan ja Lauslahden mukaan oman pääoman tuottoprosentti on hyvä, jos arvo on ≥ 20 %. Tällöin yrityksen kannattavuus oman pääoman tuotto prosentilla mitattuna oli heikko vuonna 2006 ja hyvä vuosina 2007 – 2010.

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti mittaa suhteellista kannattavuutta eli sitä tuottoa, joka on saatu yritykseen sijoitetulle korkoa tai muuta tuottoa vaativalle pääomalle. Yrityksen sijoitetun pääoman tuottoprosentti (KUVIO 4) on vaihdellut tarkastelukaudella 73,9 – 211,9 prosentin välillä. Tuottoprosentti on laskenut 30 prosenttia vuodesta 2006 vuoteen 2010. Alimmillaan tunnusluku oli 73,9 prosenttia vuonna 2008. Tunnuslukuun vaikutti se, että yrityksen liikevaihdosta puuttuu tuotteiden myynti, jolloin myös nettotulos, rahoituskulut ja verot jäivät pienemmiksi kuin vuonna 2007. Taseessa lukuun vaikutti se, että oma pääoma oli negatiivinen ja pitkäaikainen vieras pääoma oli vähentynyt 23,4 prosenttia vuodesta 2007.

Sijoitetun pääoman tuottoprosentti oli korkeimmillaan 211,9 prosenttia vuonna 2009. Tunnuslukuun vaikutti se, että liikevaihdon kasvaessa myös nettotulos ja verot kasvoivat ja rahoituskulut vähentyivät. Taseessa lukuun vaikutti se, että oma pääoma kasvoi vuodesta 2008 eikä pitkäaikaista vierasta pääomaa enää ollut.

Alholan ja Lauslahden mukaan sijoitetun pääoman tuotto prosentti on hyvä, jos sen arvo on ≥ 15 %. Tällöin yrityksen kannattavuus sijoitetun pääoman tuotto prosentilla mitattuna oli hyvä vuosina 2006 – 2010.

4.6 Vakavaraisuus

Yrityksen rahoitusriskiä mitataan vakavaraisuutena eli pääomarakenteella. Vakavaraisuus tarkoittaa vieraan ja oman pääoman osuutta koko pääomasta ja se ilmaisee yrityksen kyvyn selviytyä sitoumuksistaan pitkällä aikavälillä. Yrityksen vakavaraisuutta (TAULUKKO 3) mitattiin laskemalla omavaraisuusaste prosentti, velkaantuneisuus prosentti ja velkaantumisaste.

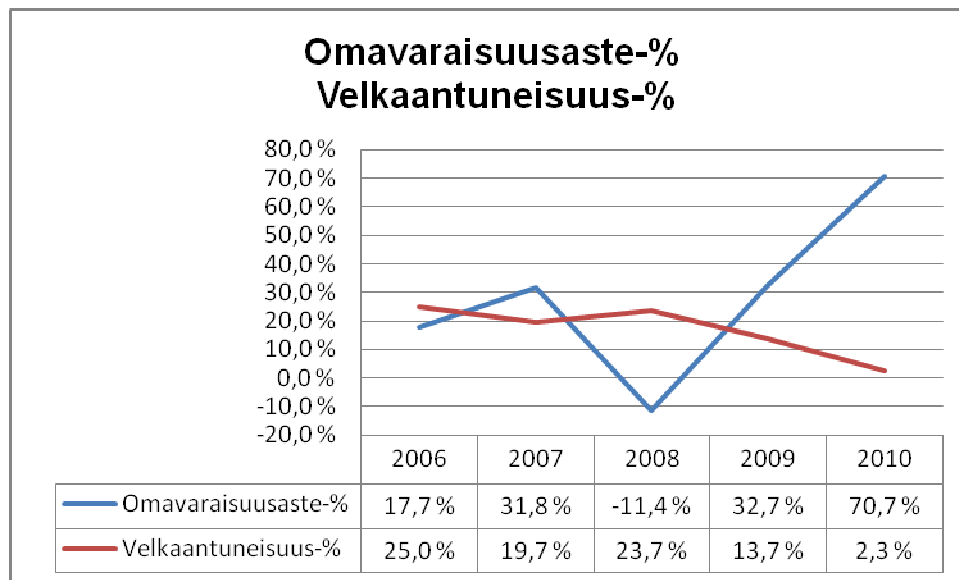
TAULUKKO 3. Vakavaraisuuden tunnusluvut v. 2006 – 2010.

Vakavaraisuuden tunnusluvut	2006	2007	2008	2009	2010
Omavaraisuusaste-%	17,7 %	31,8 %	-11,4 %	32,7 %	70,7 %
Velkaantuneisuus-%	25,0 %	19,7 %	23,7 %	13,7 %	2,3 %
Velkaantumisaste	4,1	1,9	1,59	1,59	0

Omavaraisuusaste mittaa sitä, missä määrin taseen varat on rahoitettu yrityksen omalla pääomalla. Yrityksen omavaraisuusaste prosentti (KUVIO 5) on vaihdellut tarkastelukaudella -11,4 – 70,7 prosentin välillä. Vuonna 2010 tunnusluvun arvo on parantunut 53 prosentilla vuoteen 2006 verrattuna. Omavaraisuusaste prosentti oli alimmillaan -11,4 prosenttia vuonna 2008. Tunnuslukuun vaikutti se, että vuonna 2008 oma pääoma oli negatiivinen ja taseen loppusumma oli 62 prosenttia pienempi kuin vuonna 2007. Vuonna 2010 omavaraisuusaste prosentti oli korkeimmillaan ollen 70,7 prosenttia. Tunnuslukuun vaikutti se, että yrityksellä ei enää tällöin ollut lainoja rahoituslaitoksilta eikä korollisia lyhytaikaisia velkoja.

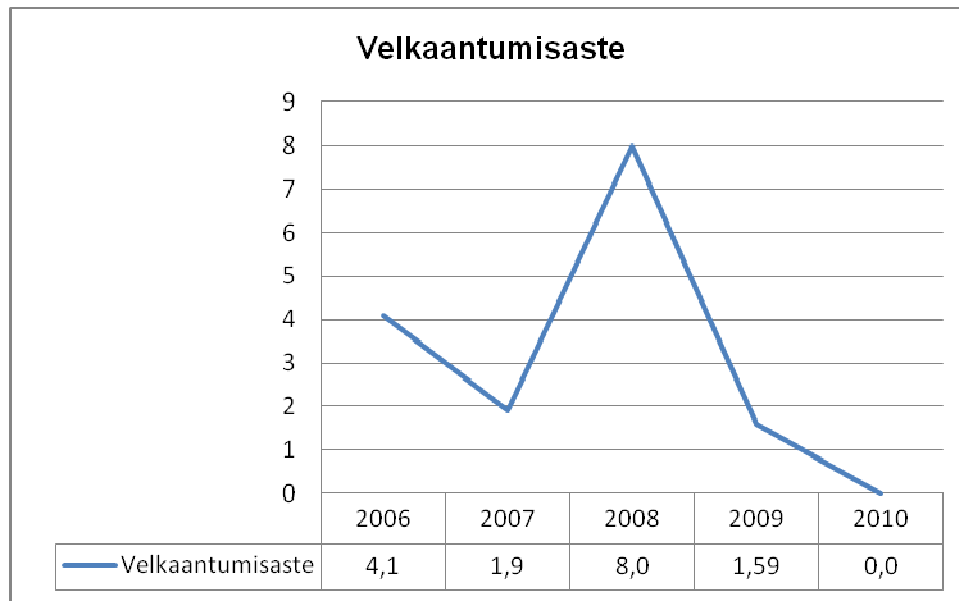

Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjearvojen mukaan hyvä omavaraisuusaste prosenttiarvo on yli 40 %, tyydyttävä 20 – 40 % ja heikko alle 20 %. Yrityksen omavaraisuusaste prosentti oli hyvä vuonna 2010, tyydyttävä vuosina 2007 ja 2009 sekä heikko vuosina 2006 ja 2008.

KUVIO 5. Omavaraisuusaste-% ja velkaantuneisuus-% v. 2006 – 2010.

Suhteellinen velkaantuneisuus lasketaan suhteuttamalla yrityksen vieras pääoma liikevaihtoon. Yrityksen velkaantuneisuusprosentti (KUVIO 5) on vaihdellut tarkastelukaudella 2,3 – 25,0 prosentin välillä. Vuonna 2010 tunnusluvun arvo on parantunut 22,7 prosenttia verrattuna vuoteen 2006. Velkaantuneisuusprosentti oli alimmillaan 2,3 prosenttia vuonna 2010, jolloin yrityksen taseessa oli ainoastaan arvonnisävelkoja. Vuonna 2006 tunnusluku oli korkeimmillaan ollen 25 prosenttia. Tällöin vieraan pääoman osuus yrityksen taseesta oli 82,22 prosenttia, mikä johtui yrityksen tekemästä isosta koneinvestoinnista. Suhteellinen velkaantuneisuus lähti jyrkkään laskuun vuonna 2009, jolloin omavaraisuusaste alkoi nousta voimakkaasti. Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjearvo suhteelliselle velkaantuneisuudelle on hyvä, jos tunnusluvun arvo alittaa 40 prosenttia. Tämän mukaan yrityksen vakavaraisuus velkaantumisaste prosentilla mitattuna oli hyvä vuosina 2006 – 2010.

KUVIO 6. Velkaantumisaste v. 2006 – 2010.

Vakavaraisuutta voidaan mitata myös jakamalla korollinen vieras pääoma oikaisulla omalla pääomalla, jolloin saadaan velkaantumisaste. Yrityksen velkaantumisaste (KUVIO 6) on vaihdellut tarkastelukaudella 0,0 – 8,0:n välillä. Velkaantuneisuusaste oli alimmillaan 0 vuonna 2010, jolloin yrityksen taseessa ei ollut yhtään korollista vierasta pääomaa. Tunnusluku oli korkeimmillaan 4,1 vuonna 2008, jolloin korollisen vieraan pääoman osuus vieraasta pääomasta oli 51,0 prosenttia ja oma pääoma oli negatiivinen. Yritystutkimusneuvottelukunnan suosituksen mukaan hyvä velkaantumisasteen arvo on alle 2. Yrityksen velkaantumisaste oli hyvä vuosina 2007, 2009 ja 2010. Vuosina 2006 ja 2008 velkaantumisaste oli heikko.

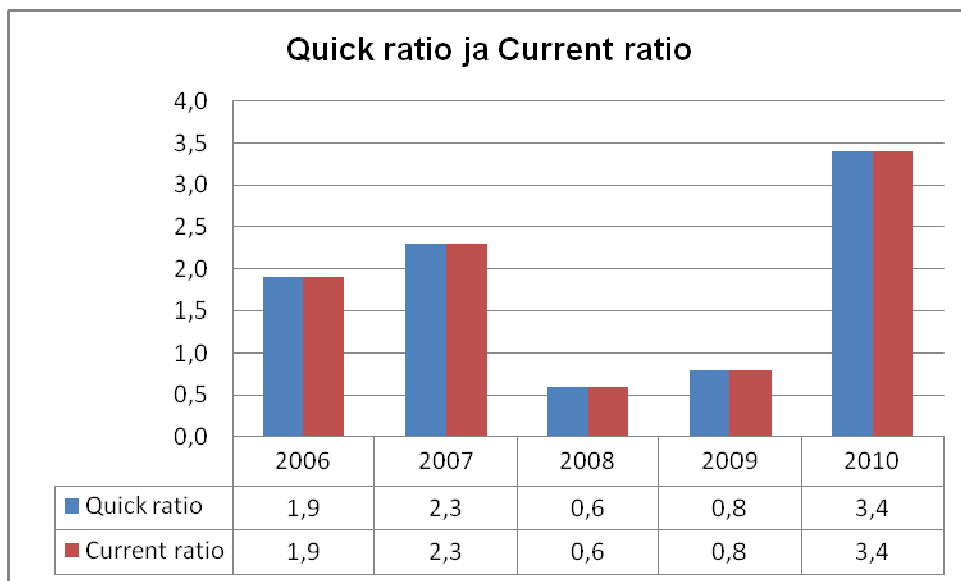
4.7 Maksuvalmius

Maksuvalmiudella tarkoitetaan sitä, että yrityksellä on kykyä selviytyä lyhytaikaisista maksusitoumuksistaan niiden erääntyessä, jolloin yrityksellä tulee olla riittävästi likvidejä varoja suhteessa tuleviin menoihin. Yrityksen maksuvalmiutta (TAULUKKO 4) mittaavia tunnuslukuja olivat quick ratio, current ratio ja nettokäyttöpääoma-prosentti.

TAULUKKO 4. Maksuvalmiuden tunnusluvut v. 2006 – 2010.

Maksuvalmiuden tunnusluvut	2006	2007	2008	2009	2010
Quick ratio	1,9	2,3	0,6	0,8	3,4
Current ratio	1,9	2,3	0,6	0,8	3,4
Nettokäyttöpääoma-%	8,7 %	12,7 %	-7,3 %	-2,2 %	5,6 %

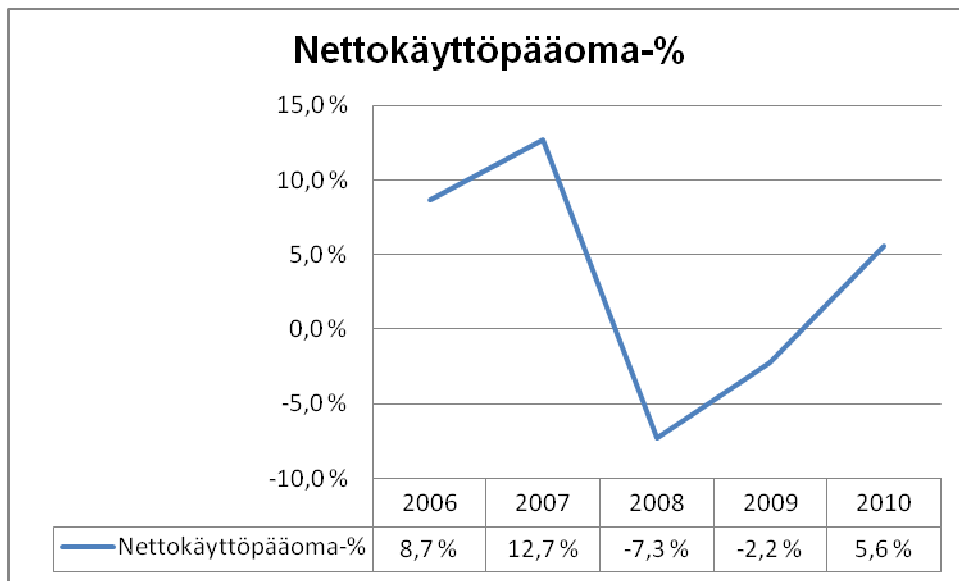
Quick ratio mittaa yrityksen mahdollisuutta selviytyä veloistaan pelkästään rahoitusomaisuudellaan. Yrityksen quick ratio (KUVIO 7) on vaihdellut tarkastelukaudella 0,6 – 3,4 välillä. Quick ratio oli alimmillaan 0,6 vuonna 2008, jolloin yrityksen lyhytaikaisen vieraan pääoman osuus vaihtuvista vastaavista oli 61,4 prosenttia. Tunnusluku oli korkeimmillaan 3,4 vuonna 2010. Tällöin lyhytaikaista vierasta pääomaa oli ainoastaan arvonlisävelka. Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjearvojen mukaan hyvä quick ratio arvo on yli 1, tyydyttävä 0,5 – 1 ja heikko alle 0,5. Yrityksen quick ratio arvo oli hyvä vuosina 2006, 2007 ja 2010 ja tyydyttävä vuosina 2008 ja 2009.

KUVIO 7. Quick ratio ja current ratio v. 2006 – 2010.

Current ratio on laajempi maksuvalmiusmittari, joka huomioi myös vaihtomaisuuden likviditeettinä ja se tarkastelee maksuvalmiutta koko nettokäyttöpääoman näkökulmasta. Kuten kuviosta 7 voidaan nähdä, yrityksen quick ratio ja current ratio saivat tarkastelukaudella joka vuosi samat arvot.

Tämä johtuu siitä, että yrityksellä ei ole ollut varastoa, jolloin kummankin tunnusluvun laskukaava on sama. Current ratio -ohjearvot kuitenkin poikkeavat quick ratio -ohjearvoista. Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjearvojen mukaan hyvä current ratio arvo on yli 2, tyydyttävä 1 – 2 ja heikko alle 1. Yrityksen current ratio oli hyvä vuosina 2007 ja 2010, tyydyttävä vuonna 2006 ja heikko vuosina 2008 ja 2009.

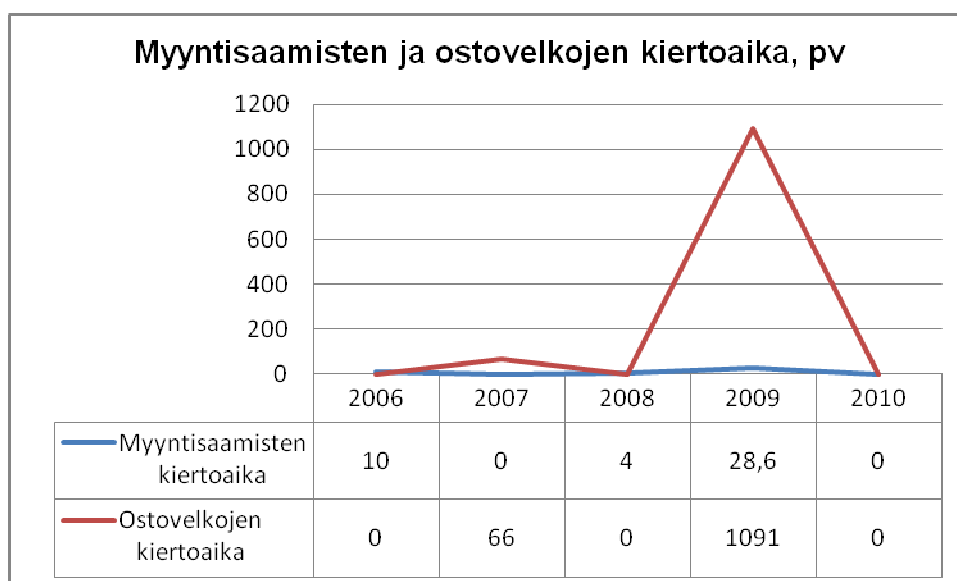
KUVIO 8. Nettokäyttöpääomaprosentti v. 2006 – 2010.

Nettokäyttöpääomaprosentti kuvaa kuinka suuri osa yrityksen vaihto- ja rahoitusomaisuudesta on rahoitettu omalla pääomalla ja pitkäaikaisella vieraalla pääomalla. Yrityksen nettokäyttöpääomaprosentti (KUVIO 8) on vaihdellut tarkastelukaudella -7,3 – 12,0 prosentin välillä. Vuonna 2010 tunnusluvun arvo on parantunut 3,1 prosenttia verrattuna vuoteen 2006. Tunnusluku oli alimmillaan -7,3 prosenttia vuonna 2008, jolloin lyhytaikaisten velkojen määrä taseessa oli suurempi kuin vaihtuvien vastaavien määrä. Paras arvo saatiin vuonna 2010, jolloin lyhytaikaiseen vieraaseen pääomaan sisältyi vain arvonnisävelka. Yleensä negatiivinen arvo on parempi kuin positiivinen arvo, mutta tässä tapauksessa negatiivinen arvo on merkki lyhytaikaisista rahoitusvaikeuksista, jotka johtuivat liiketoimintaosa-alueen alasajosta.

Toiminnan tehokkuus

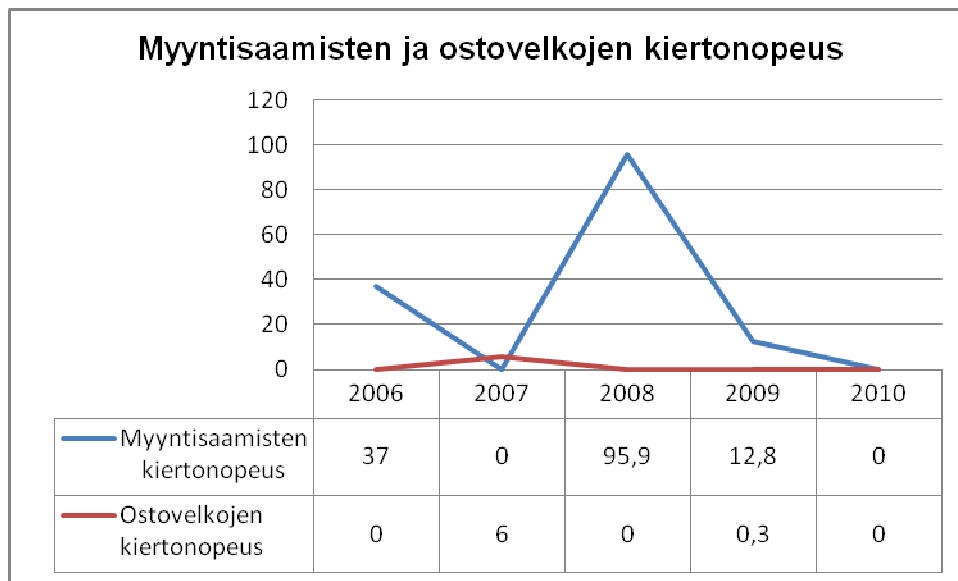
Maksuvalmiuden tunnuslukujen rinnalla käytetään kiertoaikalukuja eli tehokkuuslukuja, jotka mittaavat, missä ajassa tulot ja menot kertyvät. Yrityksen myyntisaamisten kiertoaika (KUVIO 9) on vaihdellut tarkastelujaksolla 3,8 – 28,6 päivän välillä. Vuonna 2009 myyntisaamisten kiertoaika oli 28,6 päivää ja niiden osuus taseen loppusummasta oli 36,68 prosenttia. Vuonna 2008 myyntisaamiset kiersivät 3,8 päivää ja niiden osuus taseessa oli 4,90 prosenttia ja vuonna 2006 kiertoaika oli 10 päivää ja osuus taseessa 9,0 prosenttia. Vuosina 2007 ja 2010 myyntisaamisia ei ollut lainkaan.

Ostovelkojen kiertoaika on vaihdellut tarkastelujaksolla 66 – 1091 päivän välillä. Vuonna 2007 ostovelkojen osuus taseesta oli 0,52 prosenttia ja vuonna 2009 1,12 prosenttia. Vuonna 2008 ostovelkojen osuus taseesta oli 0,17 prosenttia, mutta aine- ja tarvikekäyttöä ei ollut lainkaan ja vuosina 2006 ja 2010 ostovelkoja ei ollut lainkaan. Ostovelkojen kiertoaika oli myyntisaamisten kiertoaikaa pidempi, jolloin yrityksen liikepääoman käyttö on ollut tehokasta. Usein normaalia pidempi ostovelkojen kiertoaika on merkki yrityksen maksuvalmiusongelmista, mutta tässä tapauksessa pitkä kiertoaika on vain etu yritykselle.

KUVIO 9. Myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoaika päivissä v. 2006 – 2010.

Yrityksen myyntisaamisten kiertonopeus (KUVIO 10) on vaihdellut 12,8 – 95,9 välillä. Vuonna 2008 myyntisaamiset kiersivät 95,9 kertaa, jolloin jos myyntiin investoitiin 1 €, niin myynti kasvoi 95,9 euroa. Vuonna 2006 myyntisaamiset kiersivät 37 kertaa ja vuonna 2009 12,8 kertaa. Ostovelkojen kiertonopeus on vaihdellut 0,3 – 6 välillä. Vuonna 2007 ostovelat kiersivät 6 kertaa, jolloin ostovelkojen 1 €:n lisäystä vastasi 6 euron lisäys ostoissa. Vuonna 2009 ostovelat kiersivät 0,3 kertaa.

KUVIO 10. Myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertonopeus v. 2006 – 2010.

4.8 Ennuste vuosille 2011 – 2012

Yritys X:n ennusteessa vuosille 2011 – 2012 ennustettiin yrityksen tulevaa kannattavuutta, vakavaraisuutta ja maksuvalmiutta. Ennuste laskettiin Tilastokeskuksen (Rakennusalaalla pienyritysten) tilaston pohjalta, jonka mukaan Etelä-Pohjanmaalla pienten rakennusyritysten liikevaihto kasvoi yli 3 prosenttia vuoden 2010 kolmannella neljänneksellä. Tämän mukaan yrityksen liikevaihdon arvioitiin kasvavan 4 prosenttia tilikausilla 2011 – 2012. Ennuste laskettiin vuoden 2010 virallisen tilinpäätöksen pohjalta, koska vasta tästä vuodesta lähtien yrityksen uusi toiminta vaikiintui. Ennusteessa pidemmästä tuloslaskelmasta eriteltiin erikseen muuttuvat ja kiinteät kulut sekä kulut, joiden määrään vaikuttaa tehdyt työpäivät.

Kiinteiden kulujen ennustettiin pysyvän samoina kuin vuonna 2010, koska lakisääteiset kulut eivät välttämättä muutu kovinkaan paljoa. Päivärahojen ja ateriakorvausten ennustettiin muuttuvan sen mukaan, kuinka monta työpäivää tulee lisää liikevaihdon kasvaessa. Muuttuvat kulut, aine- ja tarvikekäyttö, henkilöstökulut, korkokulut ja muut rahoituskulut muuttuvat suhteessa liikevaihdon kehitykseen. Vuoden 2011 ajoneuvojen huolto ja korjaus erään lisättiin vielä alkuvuodesta 2011 toteutunut iso kertaluontoinen kuluerä. Yrittäjän mukaan ulkopuolisia palveluita ja suunnitelman mukaisia poistoja ei tule olemaan vuosina 2011 – 2012.

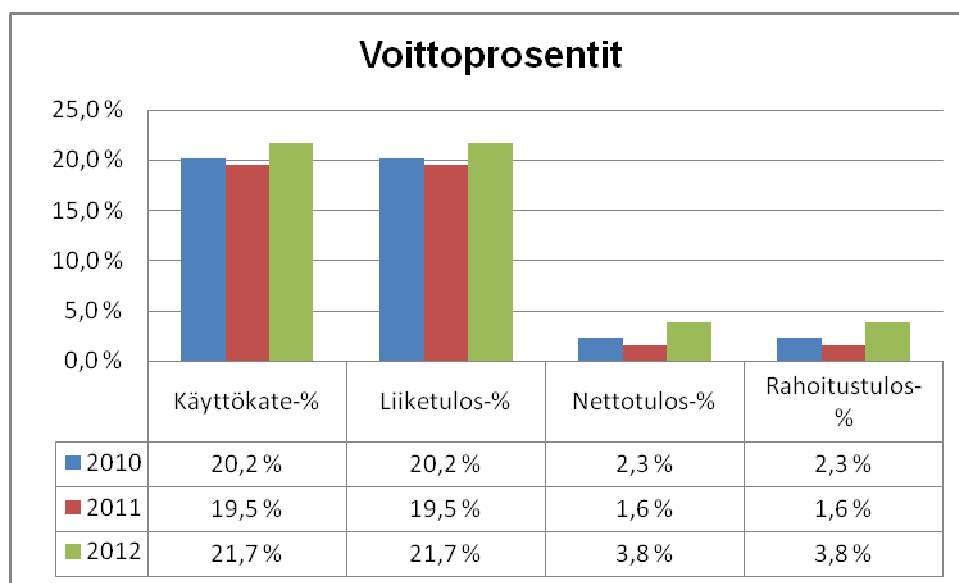
Taseen ennuste laskettiin siten, että vaihtuvien vastaavien myyntisaamiset, muut saamiset sekä rahat ja rahoitusarvopaperit muuttuvat samassa suhteessa kuin liikevaihto kehittyy. Yrittäjän mukaan myyntisaamiset tulevat olemaan vuoden 2009 tasolla, joten ennuste laskettiin tämän mukaan. Koneita ja kalustoa ei yrittäjän mukaan hankita tai vaihdeta vuosina 2011 – 2012, joten pysyvät vastaavat pysyvät myös ennusteessa nollassa. Koska yritys ei tee suurempia investointeja tulevina vuosina, pitkäaikaisen vieraan pääoman ennustettiin pysyvän nollassa samoin kuin korollisten lyhytaikaisten velkojenkin. Ostovelkojen ja muiden korottomien lyhytaikaisten velkojen oletettiin muuttuvan liikevaihdon mukaan. Taseen oman pääoman ennustettiin muuttuvan sen mukaan, miten lyhytaikainen vieras pääoma muuttuu.

Seuraavaksi virallisen tuloslaskelman ja taseen mukaan laskettu ennuste oikaistiin ja muokattiin. Oikaistussa tuloslaskelmaennusteessa (LIITE 9) laskennallisen palkkorajauksen ennustettiin muuttuvan suhteessa liikevaihdon kehitykseen. Koska verojen ennustaminen on vaikeaa, niin tässä ennusteessa myös niiden arvioitiin kehittyvän samassa suhteessa liikevaihdon kanssa. Oikaistussa taseennusteessa (LIITE 10) taseen eriä muokattiin, mutta oikaisuille ei ollut tarvetta.

Kannattavuus

Yrityksen käyttökateprosentin (KUVIO 11) ennustetaan pienenevän 0,7 prosenttia vuonna 2011, koska liiketoiminnan muut kulut kasvavat 1,17 prosenttia.

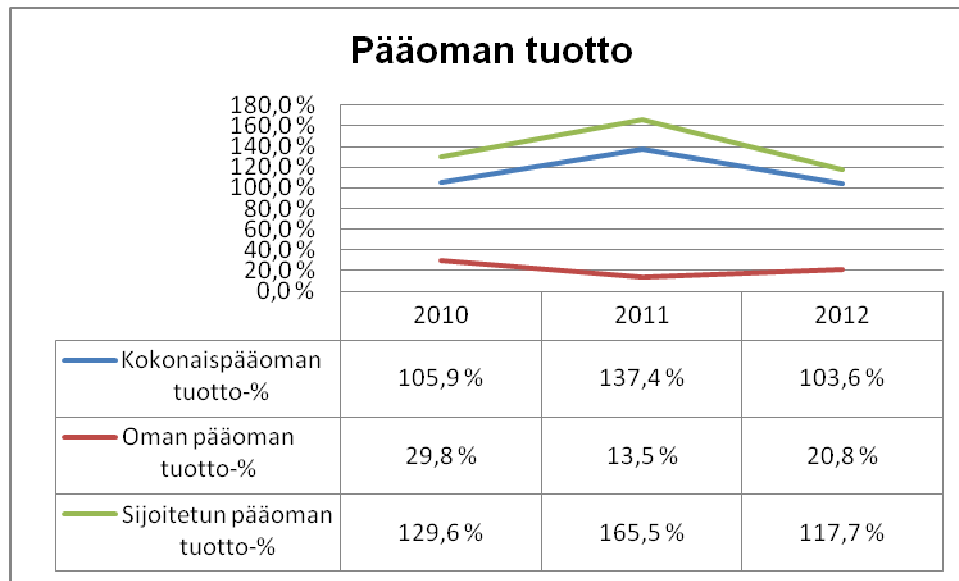
Käyttökateprosentti kuitenkin nousee 2,2 prosenttia vuodesta 2011 vuoteen 2012, koska liiketoiminnan muut kulut laskevat 2,24 prosenttia. Yrityksen liikeulosprosentti pysyy ennusteessa samana kuin käyttökateprosentti, koska suunnitelman mukaisia poistoja ei tehdä. Koska välittömät verot suhteutettiin liikevaihtoon, yrityksen nettotulosprosentti seuraa liiketoiminnan muiden kulujen kehittymistä ollen 1,6 prosenttia vuonna 2011 ja 3,8 prosenttia vuonna 2012. Rahoitustulosprosentti pysyy ennusteessa samana kuin nettotulosprosentti, koska suunnitelman mukaisia poistoja ei tehdä vuosina 2011 – 2012.

KUVIO 11. Voittoprosenttien ennuste vuosille 2011 – 2012.

Yrityksen kokonaispääoman tuottoprosentin (KUVIO 12) ennustetaan nousevan 31,5 prosenttia vuodesta 2010 vuoteen 2011 ja sen jälkeen jälleen laskevan 33,8 prosenttia. Sijoitetun pääoman tuottoprosentti seuraa kokonaispääoman tuottoprosentin kehitystä ja se nousee 35,9 prosenttia vuodesta 2010 vuoteen 2011. Vuonna 2012 tunnusluku laskee 47,8 prosenttia vuodesta 2011. Oman pääoman tuottoprosentti reagoi päinvastoin kuin edelliset tunnusluvut. Vuodesta 2010 vuoteen 2011 tunnusluku laskee 16,3 prosenttia, jonka jälkeen se nousee 7,3 prosenttia.

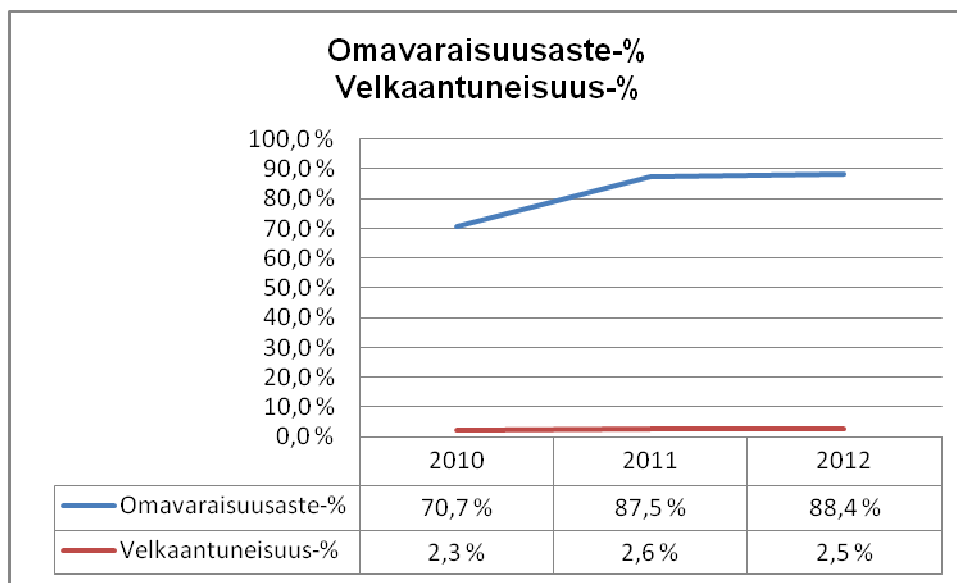
KUVIO 12. Pääoman tuoton ennuste vuosille 2011 – 2012.

Ennusteen mukaan yrityksen kannattavuus tulee pysymään hyvänä kaikilla mittareilla mitattuna kahtena seuraavanakin vuonna. Voittoprosentit tulevat nousemaan vuodesta 2010 vuoteen 2012 mennessä, mutta pääoman tuotto-% tulevat laskemaan hiukan samalla ajanjaksolla. Yrityksen tulee kiinnittää huomiota kannattavuuden kehittymiseen. Mikäli yrityksen kannattavuus alkaa heiketä liikaa, sitä voidaan parantaa palvelun myyntiä lisäämällä tai tuntihintoja nostamalla, jolloin myös liikevaihto kasvaa. Lisäksi kustannusten karsiminen ja pääomien käytön tehostaminen parantaa kannattavuutta. Kokonaispääoman tuottoa voidaan parantaa karsimalla turhia kuluja tai myymällä pois tarpeetonta omaisuutta.

Vakavaraisuus

Yrityksen vakavaraisuus (KUVIO 13) tulee ennusteen mukaan pysymään korkeana vuosina 2011 – 2012, koska yrityksellä ei tule olemaan velkaa eikä tarvetta lisäinvestointeihin ole. Omavaraisuusaste-% nousee 17,7 prosenttia ja velkaantuneisuus-% 0,2 prosenttia vuodesta 2010 vuoteen 2012. Vuonna 2011 velkaantuneisuus-% tulee olemaan korkeimmillaan 2,6 prosenttia.

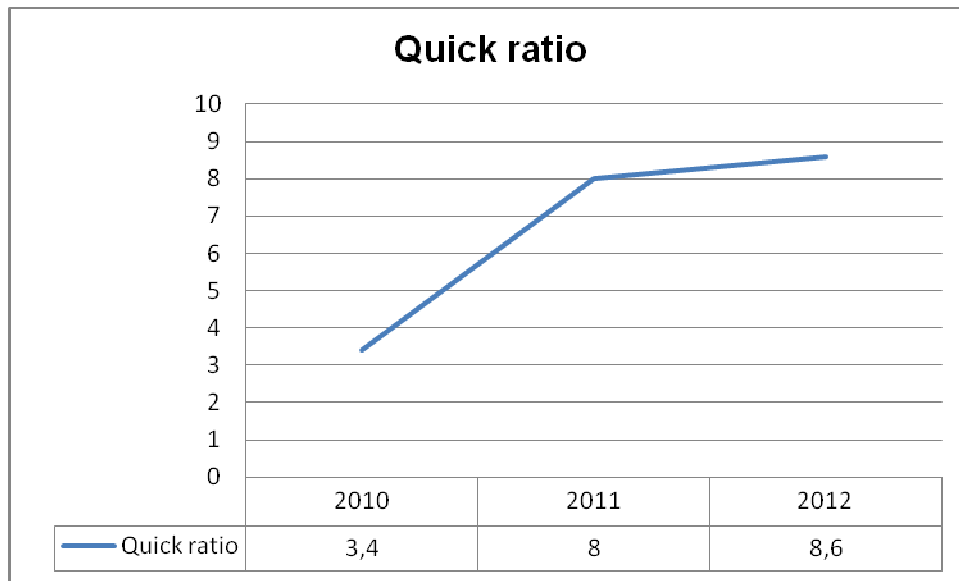
Koska yrityksen omavaraisuusaste tulee ennusteen mukaan pysymään näin korkeana, yrittäjän tulee miettiä velkaantumisen etuja. Vieraalla pääomalla on yleensä selvästi pienempi tuotto vaatimus kuin omalla pääomalla. Tämän lisäksi yritys pystyy hyödyntämään korkojen vähennyskelpoisuuden verotuksessa. Velkaantumisesta kuitenkin seuraa se, että yrityksen rahoitusriski kasvaa. Yrityksen ottaessa uutta velkaa, se voi parantaa omavaraisuusastetta lisäämällä kannattavuutta tai sijoittamalla yritykseen lisää omaa pääomaa.

KUVIO 13. Vakavaraisuuden ennuste vuosille 2011 – 2012.

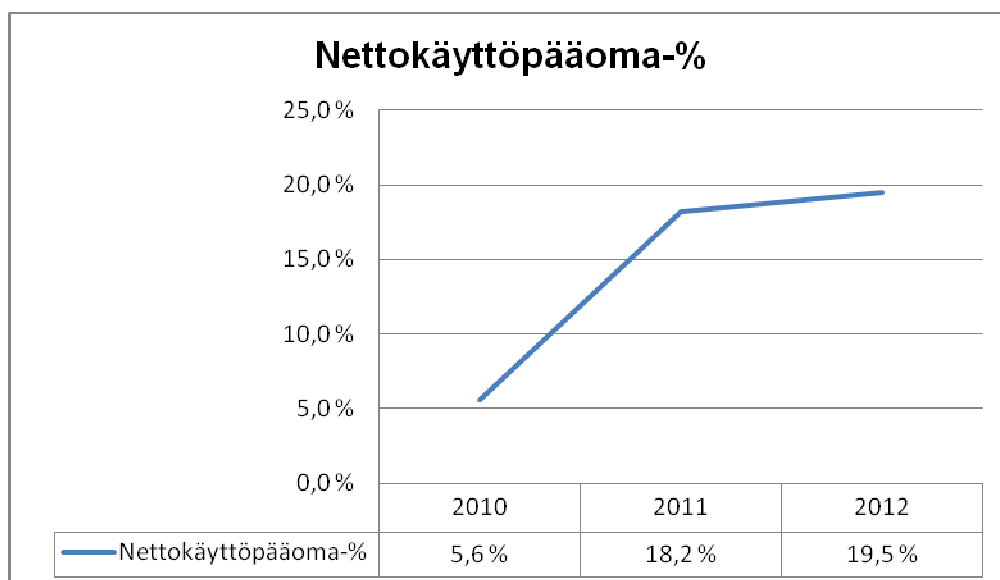
Maksuvalmius

Ennusteen mukaan yrityksen quick ratio -arvo (KUVIO 14) tulee pysymään hyvänä myös vuosina 2011 – 2012. Vuodesta 2010 quick ratio nousee jyrkästi ollen 8 vuonna 2011. Tunnusluku jatkaa nousuaan myös vuonna 2012, jolloin se saa arvoksi 8,6. Tällöin yritys pystyisi maksamaan kaikki lyhytaikaiset velkansa takaisin 8,6 kertaisesti, jos yritystoiminta lopetettaisiin.

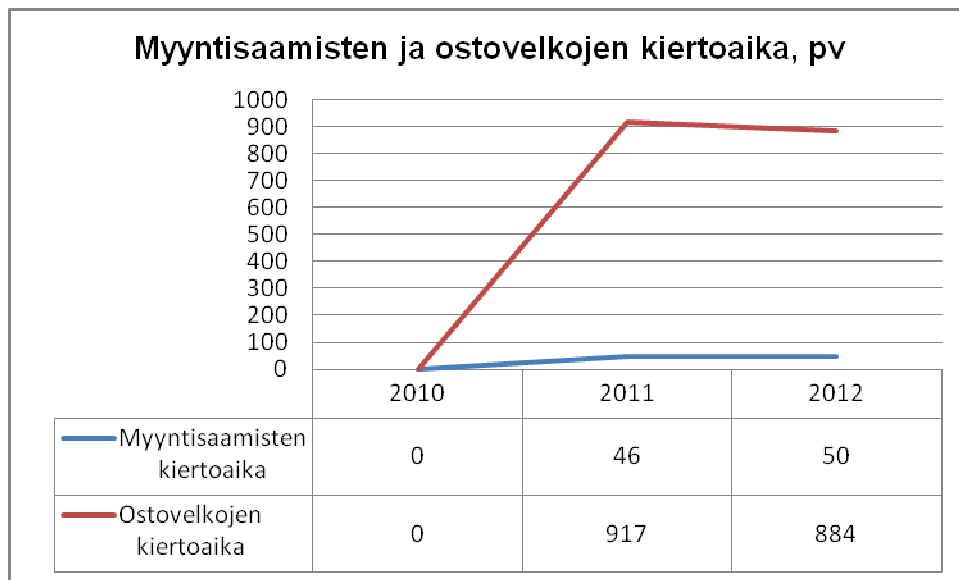
KUVIO 14. Quick ration ennuste vuosille 2011 – 2012.

Yrityksen nettokäyttöpääomaprosentti (KUVIO 15) tulee ennusteen mukaan kasvamaan vuosina 2011 – 2012. Tunnusluku nousee vuonna 2011 jyrkästi ollen 12,6 prosenttia parempi kuin vuonna 2010. Nettokäyttöpääomaprosentti jatkaa kasvuaan vielä vuonna 2012, jolloin se on 1,3 prosentti parempi kuin edellisenä vuonna. Yritys ei kuitenkaan vielä ole ylilikvidi.

KUVIO 15. Nettokäyttöpääomaprosentin ennuste vuosille 2011 – 2012.

Ennusteen mukaan yrityksen myyntisaamisten kiertoaika (KUVIO 16) tulee pidentymään vuosina 2011 – 2012. Myyntisaamiset kiertävät 46 päivää vuonna 2011 ja 50 päivää vuonna 2012 ja niiden kiertoaika pitenee ennustejaksolla 4 päivää. Myyntisaamisten kiertoaika pitenee 21 päivällä vuodesta 2009 vuoteen 2012 mennessä. Ostovelkojen kiertoajat tulevat pysymään ennusteen mukaan hyvinä vuosina 2011 – 2012. Ostovelat kiertävät 917 päivää vuonna 2011 ja 884 päivää vuonna 2012. Ostovelkojen kiertoaika tulee lyhentymään vuodesta 2011 vuoteen 2012 mennessä 33 päivää.

KUVIO 16. Myyntisaamisten ja ostovelkojen kiertoaikojen ennuste vuosille 2011 – 2012.

Ennusteen mukaan yrityksen maksuvalmius tulee pysymään hyvänä ja paranemaan vuosina 2011 – 2012. Myyntisaamisten kiertoaika tulee kuitenkin pidentymään ja ostovelkojen kiertoaika lyhentymään ennustekaudella. Mikäli maksuvalmius yllättävästi laskee hälyttävälle tasolle, yritys voi parantaa maksuvalmiuttaan ottamalla lyhytaikaista velkaa, parantaa varojen hallintaa tai pyrkiä alentamaan liikepääoman tai muun pääoman sitoutumista. Samoin yritys voi yrittää nopeuttaa myyntisaamisten kassaankertymistä tai myydä myyntisaamiset rahoitusyhtiölle, jolloin rahat tulevat nopeasti yrityksen käyttöön.

Yritys voi myös viivästyttää omien ostolaskujensa maksamista sopimalla velkojan kanssa uudesta maksuaikataulusta, luopumalla käteisalennuksista tai maksamalla laskut vasta eräpäivän jälkeen. Käteisalennuksista luopuminen ja viivästysseuraamukset ja -korot aiheuttavat ylimääräisiä menoja, mutta tällä tavalla yritys pääsee ainakin hetkellisesti eteenpäin.

4.9 Talouden seurantaohjelma

Tutkimuksen ohella yritykselle luotiin räätälöity Excel-pohjainen talouden seurantaohjelma, joka tuottaa yrittäjälle tietoa talouden seurantaan varten seuraavaksi viideksi vuodeksi. Kun yrityksen taloutta seurataan tarkasti ja systemaattisesti, voidaan taloutta ohjata tehokkaasti eikä yllätyksiä pääse syntymään. Seurantaohjelma tuottaa tietoa myös yrityksen päätöksentekoa varten. Ohjelmasta pyrittiin luomaan mahdollisimman yksinkertainen, mutta kuitenkin sellainen, että kaikki tutkimuksessa käytetyt menetelmät sisältyvät siihen. Talouden seurantaohjelma muokkaa virallisen tilinpäätöksen tiedot, laskee prosenttilaskumuotoisen oikaistun tuloslaskelman ja taseen. Lisäksi se laskee kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvut, jotka esitetään sekä taulukkona että graafisesti.

Excelin ensimmäisellä välilehdellä on lomakemalli (LIITE 12), johon virallisen tilinpäätöksen tiedot syötetään. Kaikkien välilehtien tiedostot tallennetaan lomakkeiden lopussa sijaitsevalla Tallenna-painikkeella ja lomakkeet voidaan tulostaa joko Tulosta-painikkeesta tai normaaliin tapaan. Jokaisen välilehden yläpalkissa on hyperlinkit, joiden kautta pääsee suoraan oikaistuun tilinpäätökseen, prosenttilukumuotoiseen oikaistuun tilinpäätökseen, tunnuslukuraporttiin ja graafisiin kaavioihin.

Excelin toisella välilehdellä on oikaistu tilinpäätös (LIITE 13), johon luvut ohjautuvat suoraan virallisesta tilinpäätöksestä. Kolmannelta välilehdeltä löytyy prosenttilukumuotoinen oikaistu tilinpäätös (LIITE 14) ja neljänneltä välilehdeltä tunnuslukuraportti (LIITE 15), josta löytyy tunnuslukutaulukko.

Tunnuslukuja voidaan verrata viideltä seurantavuodelta. Tunnuslukujen arvojen soluissa on kommentit, joista löytyvät tunnuslukujen ohjearvot. Viidenneltä välilehdeltä löytyvät tunnusluvut graafisesti esitettynä (LIITE 16).

4.10 Johtopäätökset

Yritys X:n liiketoiminta on ollut kannattavaa tilikausina 2006 – 2010. Tunnusluvut osoittavat, että yrityksen kannattavuus on ollut hyvä jokaisena tarkasteluvuotena voittoprosenteilla, kokonaispääomantuottoprosentilla ja sijoitetun pääoman tuotto-prosentilla laskettaessa. Oman pääoman tuotto-prosentti oli heikko vuonna 2006, mutta vuosina 2007 – 2010 tunnusluku sai jo arvon hyvä. Vuosi 2008 oli tuotteiden myynnin lopettamisesta johtuva alasajovuosi, jolloin useiden tunnuslukujen arvot notkahtivat alaspäin. Vuoden 2010 tunnuslukuihin vaikutti yrittäjän mukaan maailmanlaajuinen taantuma, joka vähensi yrityksen tilauskantaa.

Ennusteen mukaan yrityksen kannattavuus tulee pysymään kaikilla mittareilla mitattuna erittäin hyvällä tasolla vuosina 2011 – 2012. Voittoprosentit laskevat vuonna 2011, jonka jälkeen ne tulevat nousemaan yli vuoden 2010 tason. Kokonaispääomantuottoprosentti ja sijoitetun pääomantuottoprosentti tulevat nousemaan vuonna 2011, jonka jälkeen ne laskevat alle vuoden 2010 tason. Omanpääomantuottoprosentti laskee ensimmäisenä vuotena, jonka jälkeen se nousee saavuttamatta kuitenkaan vuoden 2010 tasoa.

Yrityksen vakavaraisuus omavaraisuusprosentilla laskettuna oli heikko vuosina 2006 ja 2008. Tunnusluvun arvo oli tyydyttävä vuosina 2007 ja 2009, mutta saavutti arvon hyvä vuonna 2010. Yrityksen velkaantumisaste prosentti sitä vastoin oli hyvä kaikkina tarkasteluvuosina. Velkaantumisaste oli tasolla heikko vuosina 2006 ja 2008, mutta vuosina 2007, 2009 ja 2010 velkaantumisaste sai arvon hyvä.

Tunnuslukuihin vaikutti yrittäjän mukaan suuren liiketoimintaosa-alueen alasajo vuonna 2008 sekä suuri koneinvestointi, joka vaikutukset ulottuivat aina vuoden 2009 loppuun saakka. Koneinvestointi tuotti tuloa vuosina 2006 – 2007, jonka jälkeen sen tuotto on ollut hyvin vähäistä.

Ennusteen mukaan yrityksen vakavaraisuus tulee pysymään erittäin hyvällä tasolla vuosina 2011 – 2012. Omavaraisuusaste prosentti tulee nousemaan kumpanakin ennustevuonna. Velkaantuneisuusprosentti nousee vuonna 2011, jonka jälkeen se laskee hiukan, ollen kuitenkin parempi kuin vuonna 2010. Lähitulevaisuudessa yrityksen vakavaraisuuden tunnusluvut tulevat pysymään erittäin hyvinä, koska yrityksellä ei ole näköpiirissä suurempia investointeja.

Yrityksen maksuvalmius quick ratio -tunnusluvulla laskettaessa oli vuosina 2008 ja 2009 tyydyttävä ja vuosina 2006, 2007 ja 2010 hyvä. Current ratio sai arvon heikko vuosina 2008 ja 2009 ja arvon tyydyttävä vuonna 2006. Tunnusluvun arvon oli hyvä vuosina 2007 ja 2010. Yrityksen myyntisaamiset kiersivät 10 päivää vuonna 2006, jolloin niiden kiertonopeus oli 37. Vuonna 2008 myyntisaamiset kiersivät 4 päivää kiertonopeuden ollessa 95,9 ja 28,6 päivää vuonna 2009, jolloin kiertonopeus oli 12,8. Myyntisaamisia ei ollut lainkaan vuosina 2007 ja 2010. Ostovelkojen kiertoaika oli 66 päivää vuonna 2007, jolloin niiden kiertonopeus oli 6. Vuonna 2009 ostovelat kiersivät 1091 päivää kiertonopeuden ollessa 0,3. Ostovelkoja ei ollut lainkaan vuosina 2006, 2008 ja 2010.

Yrityksen maksuvalmius tulee ennusteen mukaan myös pysymään hyvänä vuosina 2011 – 2012. Quick ratio -arvo tulee nousemaan jyrkästi vuonna 2011 ja se jatkaa nousemista maltillisesti vielä vuonna 2012. Nettokäyttöpääomaprosentti seuraa quick ration arvoja ja yrityksen vaihto- ja rahoitusomaisuus on rahoitettu tällöin omalla pääomalla. Ennusteeseen ei enää otettu mukaan current ratio -tunnuslukua, koska yrityksellä ei tule olemaan lähitulevaisuudessakaan varastoa. Tämän vuoksi current ratio -tunnuslukua ei voida pitää validina case yrityksen osalta.

Ennusteen mukaan myyntisaamisten kiertoaika tulee hidastumaan kumpanakin ennustevuonna. Vuonna 2011 myyntisaamiset kiertävät 46 päivää ja 50 päivää vuonna 2012. Koska kiertoajat tulevat venymään näin pitkiksi, yrittäjän tulee heti pyrkiä lyhentämään myyntisaamisten kiertoaikoja, jotta yrityksen kassavirta ei tyrehtyisi. Ostovelat tulevat kiertämään 917 päivää vuonna 2011 ja 884 päivää vuonna 2012.

Tutkimuksen alussa tutkija oli kahden vaiheilla valitessaan virallisen tilinpäätöksen lähdetietoja. Tutkimuksen pohjaksi valittiin kuitenkin pidemmät tuloslaskelma- ja tasekaavat. Työn edetessä selvisi, että tämä valinta oli hyvä, koska näin pystyttiin analysoimaan saatuja tuloksia syvällisesti ja tekemään tarvittavia johtopäätöksiä. Lisäksi ennuste vuosille 2011 – 2012 pystyttiin laskemaan tarkemmin, koska kaikkia eriä pystyttiin käsittelemään niiden luonteen mukaisesti. Prosenttilukumuoiton oikaistu tilinpäätös havainnollisti ja helpotti analysointia, koska siinä prosentuaaliset muutokset oli helposti nähtävissä niin vertikaalisesti kuin horisontaalisestikin.

Opinnäytetyön edetessä tuli selkeästi ilmi se, miten hankala laskennallinen palkkakorjaus on tehtäessä yrityksen sisäistä aikasarja-analyysiä. Mikäli työssä olisi käytetty Yritystutkimusneuvottelukunnan suosituksia, vuosille 2008 ja 2010 ei olisi tullut lainkaan palkkakorjausta. Vuonna 2009 palkkakorjaus olisi taas ollut 40 000 euroa, vaikka liikevaihto kasvoi vain n.17 500 euroa vuoteen 2008 verrattuna. Tällöin tunnuslukuanalyysi olisi antanut vääristyneen kuvan taloudellisesta tilanteesta.

Laskennallinen palkkakorjaus vaikutti myös talouden seurantaohjelmaan siten, että ohjelma pystyy laskemaan oikaistu tilinpäätöksen palkkakorjauksen automaattisesti oikein vain niin kauan kuin tuntihintoihin tai rakennusalan keskimääräiseen palkkatasoon ei tule muutoksia. Tämän jälkeen luvut tulee laskea joko käsin tai ohjelmoida taulukko uudelleen. Samoin välittömät verot tulee syöttää taulukkoon käsin, koska avoimen yhtiön yhtiömiesten verot kulkevat henkilöverotuksen kautta, jolloin ei ollut tarkoituksenmukaista laatia monimutkaista laskentakaavaa, joka muuttuu vuosittain.

5 YHTEENVETO

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia ja analysoida rakennusalalla toimivan avoimen yhtiön, Yritys X:n, menestymistä ja taloudellista asemaa. Työn tarkoituksena oli selvittää tilinpäätösanalyysin avulla yrityksen taloudelliset tunnusluvut ja niiden kehittyminen vuosien 2006 – 2010 välillä sekä laatia ennuste vuosille 2011 – 2012. Tilinpäätösanalyysissä mittauskohteena olivat kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius. Työn tavoitteena oli löytää vastaus siihen, millainen yrityksen taloudellinen tilanne on ollut kunakin tarkasteluvuonna ja miten se on kehittynyt tarkasteluvuosien välillä. Lisäksi haluttiin tietää, miten yrityksen taloudellinen tilanne tulee kehittymään kahden seuraavan vuoden aikana.

Opinnäytetyön teoriaosassa käsiteltiin kirjanpidon periaatteita, tilinpäätöstä ja tilinpäätösasiakirjoja. Työssä käytiin läpi tilinpäätöksen pohjalta tehtävät analyysit ja tietojen hyväksikäyttäjät sekä pohdittiin sitä, mitä rajoituksia tilinpäätösanalyysillä on. Työssä käsiteltiin myös tilinpäätösanalyysissä käytettäviä tekniikoita ja menetelmiä sekä esiteltiin analyysin suoritusvaiheet. Tilinpäätöstiedot tulee standardoida, joten työssä selvitettiin tilinpäätöstietojen muokkaus ja tarvittavat oikaisutoimenpiteet. Työssä käytiin läpi myös kannattavuuden, vakavaraisuuden ja maksuvalmiuden tunnusluvut ja esitettiin tunnuslukujen laskentakaavat ja ohjearvot.

Opinnäytetyön empiirisessä osassa yrityksen virallisen tilinpäätöksen tiedot vuosilta 2006 – 2010 siirrettiin Excel-taulukkolaskentaohjelmaan, jonka jälkeen tehtiin tilinpäätöksen muokkaukset ja oikaisut. Tämän jälkeen laskettiin oikaistun tilinpäätöksen prosenttilukumuotoinen tilinpäätös ja syötettiin tunnuslukujen laskentakaavat Exceliin. Tunnuslukujen saamien arvojen pohjalta laadittiin tunnuslukuja kuvaavat graafiset kaaviot, jonka jälkeen tunnuslukuja verrattiin Yritystutkimusneuvottelukunnan suositteliin ohjearvoihin ja analysoitiin lasketut tunnusluvut. Tämän jälkeen yritykselle laadittiin ennuste vuosille 2011 – 2012 ja muokattiin Excel-taulukkolaskentaohjelmaa siten, että yrittäjä voi käyttää seurantaohjelmaa yrityksen talouden seurantaan tulevina vuosina. Yrittäjää haastatteleamalla selvitettiin lukujen taustalla vaikuttavat tekijät sekä yrityksen tulevaisuudennäkymät.

Tuloksia saatiin prosenttilukumuotoisen oikaistun tilinpäätöksen ja tunnuslukujen kautta. Tutkimuksen perusteella yrityksen kannattavuus, vakavaraisuus ja maksuvalmius olivat erittäin hyvällä tasolla vuonna 2010. Kannattavuus on ollut hyvä koko seurantakauden ajan. Ainoastaan oman pääoman tuotto prosentti oli heikko vuonna 2006. Vakavaraisuus vaihteli seurantakaudella heikon ja hyvän tason välillä. Velkaantumisaste prosentti oli kuitenkin hyvä kaikkina tarkasteluvuosina.

Yrityksen maksuvalmius vaihteli seurantakaudella heikon ja hyvän välillä. Myyntisaamiset kiersivät 4 – 28,6 päivän välillä ja niiden kiertonopeus vaihteli 12,8 – 95,9 välillä. Ostovelat kiersivät 66 – 1091 päivän välillä ja niiden kiertonopeus vaihteli 0,3 – 6 välillä. Ennusteen mukaan yrityksen kaikkien tunnuslukujen arvot tulevat pysymään erittäin hyvällä tasolla myös vuosina 2011 – 2012. Tutkimuksen ohella tehdyn talouden seurantaohjelman avulla yrittäjä voi seurata yrityksen talouden kehittymistä seuraavan viiden vuoden aikana. Seurantaohjelmaa voidaan myös kehittää laajemmaksi yrittäjän niin halutessa.

Tutkimus onnistui kokonaisuudessaan hyvin ja tutkimukselle asetetut tavoitteet saavutettiin. Koska yrityksen kirjanpito tehdään tilitoimistossa, tutkimus antaa yrittäjälle sellaista lisäinformaatiota yrityksen taloudesta, johon ei aikaisemmin ole kiinnitetty huomiota. Yrittäjä voi hyödyntää tutkimuksen antamaa informaatiota ja talouden seurantaohjelmaa tulevaisuudessakin. Uskon, että tutkimukseni tuotti lisäarvoa toimeksiantajan talouden seurantaan sekä tulevaisuuden suunnitteluun.

Jatkotutkimuksen aiheena voisi olla toimialavertailu, jossa yrityksen tunnuslukuja vertaillaan saman toimialan yrityksiin vuodesta 2010 lähtien, jolloin yrityksen uusi toiminta vakiintui. Toinen tutkimusaihe voisi olla trendianalyysi, jossa myöhempinä vuosina toteutuvia arvoja verrataan perusvuoteen laskemalla, kuinka monta prosenttia myöhempi arvo on perusvuoden arvosta. Kolmas tutkimusaihe voisi olla se, että tunnusluville asetetaan tavoitearvot, joiden toteutumista seurataan.

LÄHTEET

- A 30.12.1997/1339. Kirjanpitoasetus. [Viitattu 17.1.2011]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971339>.
- Ahti, A., Koivikko, A., Tuominen, J., Vesanen, T., Ylipiha, R., Perälä, S. & Kaukinen, E. 2000. Hyvä tilinpäätöskäytäntö. Jyväskylä: KHT-yhdistyksen palvelu Oy.
- Alhola, K. & Lauslahti, S. 2005. Taloutta johtamista varten esimiehille ja asiantuntijoille. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Martikainen, P. 2003. Tutki ja kirjoita. 6.-9. painos. Vantaa: Tammi.
- Kallunki, J-P., Kytönen, E. & Martikainen, T. 1998. Uusi tilinpäätös-analyysi. Jyväskylä: Kauppakaari Oyj.
- Kallunki, J-P. & Kytönen, E. 2002. Uusi tilinpäätösanalyysi. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: Kauppakaari Oyj.
- KHT-yhdistys. 2005. Rahoituslaskelma. 3. uudistettu painos. Jyväskylä: KHT-Media Oy.
- Kinnunen, J., Leppiniemi, J., Puttonen, V. & Virtanen, K. 2002. Tietoa yrityksen taloudesta. Keuruu: Otava.
- L 30.12.1997/1336. Kirjanpitolaki. [Viitattu 17.1.2011]. Saatavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>.
- Kokkonen, S. 1995. Yrityksen analysointi ja rahoitus. 1.-2. painos. Porvoo: Weilin+Göös.
- Kytönen, E. 2011. Likviditeettihallinto-osaaminen. Luentomoniste. Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Liiketalouden yksikkö. Julkaisematon.
- Laitinen, E. 1992. Yrityksen talouden mittarit. 2. painos. Jyväskylä: Weilin+Göös.
- Leppiniemi, J. & Kykkänen, T. 2009. Kirjanpito, tilinpäätös ja tilinpäätöksen tulkinta. 6. uudistettu painos. Juva: WSOYPro.
- Leppiniemi, J & Leppiniemi, R. 2001. PK-yrityksen kirjanpito ja tilinpäätös. Porvoo: WSOY.

- Metsä-Ketelä, J. 2005. Avoimen yhtiön ja kommandiittiyhtiön tilinpäätösmalli uudistuneen kirjanpitolain mukaan. Porvoo: KHT-Media Oy.
- Mäkinen, L. 2002. Pienyrityksen tilinpäätös käytännössä. Jyväskylä: Kauppakaari.
- Neilimo, K. & Uusi-Rauva, E. 2002. Johdon laskentatoimi. 4. uudistettu painos. Helsinki: Edita.
- Niskanen, J. & Niskanen, M. 2003. Tilinpäätösanalyysi. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Rakennusallalla pienyritysten kasvu kaikkia yrityksiä hitaampaa. Tilastokeskus. 2011. [Viitattu 10.3.2011]. Saatavissa: http://www.stat.fi/ajk/tiedotteet/2011/tiedote_002_2011-02-24.html
- Salmi, I. 2004. Mitä tilinpäätös kertoo? 2. uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Salmi, I. & Rekola-Nieminen, L. 2004. Tilinpäätöksen rakentaminen ja tulkinta. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Tomperi, S. 2007. Käytännön kirjanpito. 14.–16. painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Tomperi, S. 2009. Kehittyvä kirjanpito. 12. uudistettu painos. Helsinki: Edita Prima Oy.
- Viitala, J. 2006. Yrittäjän taloushallinnon perusteet. Jyväskylä: Tietosanoma Oy.
- Yleisohje rahoituslaskelman laatimisesta. Kirjanpitolautakunta 2007. [Viitattu 17.1.2011]. Saatavissa: <http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/all/C317758065730280C22573D60051B817>.
- Yritystutkimusneuvottelukunta 2005. Yritystutkimuksen tilinpäätösanalyysi. 8. korjattu painos. Tampere: Gaudeamus.
- XXXXX, X. Yrittäjä / Yritys X avoin yhtiö. Haastattelu. 26.2.2011.

LIITTEET

Liite 1. Oikaistun tuloslaskelman runko (YTN:n mukaan).

LIKEVAIHTO

Liiketoiminnan muut tuotot

LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ

Aine- ja tarvikekäyttö
 Ulkopuoliset palvelut
 Henkilöstökulut
 Laskennallinen palkkorjaus
 Liiketoiminnan muut kulut
 Valmisteveraston lisäys/vähennys

KÄYTTÖKATE

Suunnitelman mukaiset poistot
 Arvonalentumiset pysyvien vastaavien hyödykkeistä
 Vaihtuvien vastaavien poikkeukselliset arvonalentumiset

LIKETULOS

Tuotot osuuksista ja muista sijoituksista
 Muut korko- ja rahoitustuotot
 Kurssierot
 Sijoitusten ja rahoitusarvopaperien arvonalentumiset
 Välittömät verot

NETTOTULOS

Satunnaiset tuotot
 Satunnaiset kulut

KOKONAISTULOS

Poistoeron lisäys/vähennys
 Vapaaehtoisten varausten lisäys/vähennys
 Laskennallinen palkkorjaus
 Käyvän arvon muutokset
 Muut tuloksen oikaisut

TILIKAUDEN TULOS

Liite 2. Oikaistun taseen runko (YTN:n mukaan).**PYSYVÄT VASTAAVAT**

Kehittämismenot
Liikearvo
Muut aineettomat hyödykkeet

Aineettomat hyödykkeet yhteensä

Maa- ja vesialueet
Rakennukset ja rakennelmat
Koneet ja kalusto
Muut aineelliset hyödykkeet

Aineelliset hyödykkeet yhteensä

Sisäiset osakkeet ja osuudet
Muut osakkeet ja osuudet
Sisäiset saamiset
Muut saamiset ja sijoitukset

Sijoitukset ja pitkäaikaiset saamiset yhteensä**Leasingvastuukanta****VAIHTUVAT VASTAAVAT**

Aineet ja tarvikkeet
Keskeneräiset tuotteet
Valmiit tuotteet
Muu vaihto-omaisuus

Vaihto-omaisuus yhteensä

Myyntisaamiset
Sisäiset myyntisaamiset
Muut sisäiset saamiset
Muut saamiset

Lyhytaikaiset saamiset yhteensä**Rahat ja rahoitusarvopaperit****Vastaavaa yhteensä****OMA PÄÄOMA**

Osake- tai muu peruspääoma
Ylikurssi- ja arvonkorotusrahasto
Käyvän arvon rahasto
Muut rahastot

Kertyneet voittovarot
Tilikauden tulos
Pääomalainat

Taseen oma pääoma yhteensä

Poistoero
Vapaaehtoiset varaukset

Poistoero ja varaukset yhteensä**Oman pääoman oikaisut****Oikaistu oma pääoma yhteensä****VIERAS PÄÄOMA**

Pääomalainat
Lainat rahoituslaitoksilta
Eläkelainat
Saadut ennakot
Sisäiset velat
Muut pitkäaikaiset velat

Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä**Laskennallinen verovelka****Pakolliset varaukset****Leasingvastuukanta**

Korolliset lyhytaikaiset velat
Saadut ennakot
Ostovelat
Sisäiset ostovelat
Muut sisäiset korolliset velat
Muut sisäiset korottomat velat
Muut korottomat lyhytaikaiset velat

Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä**Oikaistu vieras pääoma yhteensä****Vastattavaa yhteensä**

Liite 3. Yrityksen virallinen tuloslaskelma vuosilta 2006 – 2010.

Liite 3 on luottamuksellinen.

Liite 4. Yrityksen virallinen tase vuosilta 2006 – 2010.

Liite 4 on luottamuksellinen.

Liite 5. Yrityksen oikaistu tuloslaskelma vuosilta 2006 – 2010.

Rahayksikkö EURO	2006	2007	2008	2009	2010
LIIKEVAIHTO	124712,47	113312,07	58518,38	76064,19	50952,28
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHT.	124712,47	113312,07	58518,38	76064,19	50952,28
Aine- ja tarvikekäyttö	-1522,72	-944,71	0,00	-57,70	-66,33
Ulkopuoliset palvelut	-12342,50	-8569,18	-148,40	-626,30	-221,80
Henkilöstökulut	-702,27	-1355,10	-1551,48	-1610,27	-1629,61
Laskennallinen palkkakorjaus	-36346,00	-44336,00	-28781,00	-33371,00	-26639,00
Liiketoiminnan muut kulut	-21406,56	-20548,27	-11304,11	-13785,42	-12093,15
KÄYTTÖKATE	52392,42	37558,81	16733,39	26613,50	10302,29
Suunnitelman mukaiset poistot	-5236,05	-2443,34	-1833,00	-2225,00	0,00
LIIKETULOS	47156,37	35115,47	14900,39	24388,50	10302,29
Muut korko- ja rahoitustuotot	0,00	0,00	0,00	0,00	0,60
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-1709,76	-1620,50	-1214,53	-547,53	-90,96
Välittömät verot	-23178,34	-23327,40	-7520,34	-12979,98	-9036,50
NETTOTULOS	22268,27	10167,57	6165,52	10860,97	1175,43
Satunnaiset tuotot	0,00	0,00	243,29	0,00	4524,00
KOKONAISTULOS	22268,27	10167,57	6408,81	10860,97	5699,43
Laskennallinen palkkakorjaus	36346,00	44336,00	28781,00	33371,00	26639,00
TILIKAUDEN TULOS	58614,27	54503,57	35189,81	44231,97	32338,43

Oikaisut:

1. Käyttöomaisuuden myyntivoitot (v. 2010) siirrettiin satunnaisiin tuottoihin.
2. Laskennallinen palkkakorjaus laskettiin kummankin osakkaan tehtyjen työtuntien mukaan kertomalla tunnit alan keskimääräisellä tuntipalkalla sivukuluineen. Tuotteiden myyntiin liittyvät työtunnit laskettiin neljältä kuukaudelta normaalin työssäoloajan mukaan ja kerrottiin kahdella.
3. Välittömät verot lisättiin kummankin osakkaan Verohallinnon verotuspäätöksistä huomioiden yritystoimintaan kuulumattomat erät.
4. Veronpalautukset (v. 2008) lisättiin satunnaisiin tuottoihin.

Liite 6. Yrityksen oikaistu tase vuosilta 2006 – 2010.

Rahayksikkö EURO	2006	2007	2008	2009	2010
VASTAAVAA					
PYSYVÄT VASTAAVAT					
Koneet ja kalusto	15711,00	7334,00	5501,00	6676,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	15711,00	7334,00	5501,00	6676,00	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT					
Myyntisaamiset	3413,00	0,00	610,00	5963,95	0,00
Muut saamiset	0,00	0,00	0,00	0,00	120,78
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	3413,00	0,00	610,00	5963,95	120,78
Rahat ja rahoitusarvopaperit	18785,21	25435,74	6336,90	2779,75	3913,46
VASTAAVAA YHTEENSÄ	37909,21	32769,74	12447,90	15419,70	4034,24
VASTATTAVAA					
OMA PÄÄOMA					
Osake- tai muu peruspääoma	-62570,1	-74150,64	-54310,13	-50753,12	-43553,34
Kertyneet voittovarot	-12481,5	6741,08	10421,41	-1421,86	5036,99
Tilikauden tulos	81792,61	77830,97	42466,86	57211,97	41375,03
Taseen oma pääoma yhteensä	6741,08	10421,41	-1421,86	5036,99	2858,68
VIERAS PÄÄOMA					
Lainat rahoituslaitoksilta	19839,36	11325,70	2654,63	0,00	0,00
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	19839,36	11325,70	2654,63	0,00	0,00
Korolliset lyhytaikaiset velat	8250,37	8597,84	8750,00	8000,28	0,00
Ostovelat	0,00	170,02	20,79	172,45	0,00
Muut korottomat lyh.aik. velat	3078,40	2254,77	2444,34	2209,98	1175,56
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	11328,77	11022,63	11215,13	10382,71	1175,56
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	31168,13	22348,33	13869,76	10382,71	1175,56
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	37909,21	32769,74	12447,90	15419,70	4034,24

Oikaisut:

Taseen eriä muokattiin, mutta taseeseen ei tehty oikaisuja.

Liite 7. Yrityksen prosenttilukumuotoinen oikaistu tuloslaskelma v. 2006 – 2010.

	2010	2009	2008	2007	2006
LIKEVAIHTO	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENSÄ	100 %	100 %	100 %	100 %	100 %
Aine- ja tarvikekäyttö	0,13 %	0,08 %	0,00 %	0,83 %	1,22 %
Ulkopuoliset palvelut	0,43 %	0,82 %	0,25 %	7,56 %	9,90 %
Henkilöstökulut	3,20 %	2,12 %	2,65 %	1,20 %	0,56 %
Laskennallinen palkkakorjaus	52,28 %	43,87 %	49,18 %	39,13 %	29,14 %
Liiketoiminnan muut kulut	23,73 %	19,12 %	19,32 %	18,13 %	17,16 %
KÄYTTÖKATE	20,23 %	33,99 %	28,60 %	33,15 %	42,02 %
Suunnitelman mukaiset poistot	0 %	1,93 %	3,13 %	2,16 %	4,20 %
LIIKETULOS	20,23 %	32,06 %	25,47 %	30,99 %	37,82 %
Muut korko- ja rahoitustuotot	0,001 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0,18 %	0,72 %	2,08 %	1,43 %	1,37 %
Välittömät verot	17,74 %	17,06 %	12,85 %	20,59 %	18,59 %
NETTOTULOS	2,309 %	14,28 %	10,54 %	8,97 %	17,86 %
Satunnaiset tuotot	8,88 %	0,00 %	0,42 %	0,00 %	0,00 %
KOKONAISTULOS	11,19 %	14,28 %	10,95 %	8,97 %	17,86 %
Laskennallinen palkkakorjaus	52,28 %	43,87 %	49,18 %	39,13 %	29,14 %
TILIKAUDEN TULOS	63,47 %	58,15 %	60,13 %	48,10 %	47,00 %

Liite 8. Yrityksen prosenttilukumuotoinen oikaistu tase v. 2006 – 2010.

	2010	2009	2008	2007	2006
VASTAAVAA					
PYSYVÄT VASTAAVAT					
Koneet ja kalusto	0,00 %	43,30 %	44,19 %	22,38 %	41,45 %
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	0,00 %	43,30 %	44,19 %	22,38 %	41,45 %
VAIHTUVAT VASTAAVAT					
Myyntisaamiset	0,00 %	36,68 %	4,90 %	0,00 %	9,00 %
Muut saamiset	3,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %	0,00 %
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	3,00 %	38,68 %	4,90 %	0,00 %	9,00 %
Rahat ja rahoitusarvopaperit	97,00 %	18,02 %	50,91 %	77,62 %	49,55 %
VASTAAVAA YHTEENSÄ	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %
VASTATTAVAA					
OMA PÄÄOMA					
Osake- tai muu peruspääoma	-1079,59 %	-329,14 %	-436,32 %	-226,28 %	-165,05 %
Kertyneet voittovarot	124,86 %	-9,22 %	83,72 %	20,57 %	-32,92 %
VIERAS PÄÄOMA					
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00 %	0,00 %	21,33 %	34,56 %	52,33 %
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	0,00 %	0,00 %	21,33 %	34,56 %	52,33 %
Korolliset lyhytaikaiset velat	0,00 %	51,88 %	70,30 %	26,24 %	21,76 %
Ostovelat	0,00 %	1,12 %	0,17 %	0,52 %	0,00 %
Muut korottomat lyh.aik. velat	29,14 %	14,33 %	19,63 %	6,88 %	8,13 %
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	29,13 %	67,33 %	90,10 %	33,64 %	29,89 %
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	29,13 %	67,33 %	111,43 %	68,20 %	82,22 %
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

Liite 9. Yrityksen oikaistun tuloslaskelman ennuste vuosille 2011 – 2012.

Rahayksikkö EURO	2010	2011	2012
LIKEVAIHTO	50952,28	52990,00	55109,00
LIKETOIMINNAN TUOTOT YHT.	50952,28	52990,00	55109,00
Aine- ja tarvikekäyttö	-66,33	-68,89	-71,64
Ulkopuoliset palvelut	-221,80	0,00	0,00
Henkilöstökulut	-1629,61	-1695,70	-1763,00
Laskennallinen palkkorjaus	-26639,00	-27703,17	-28810,99
Liiketoiminnan muut kulut	-12093,15	-13194,92	-12490,16
KÄYTTÖKATE	10302,29	10327,32	11973,21
Suunnitelman mukaiset poistot	0,00	0,00	0,00
LIKETULOS	10302,29	10327,32	11973,21
Muut korko- ja rahoitustuotot	0,60	0,00	0,00
Korkokulut ja muut rahoituskulut	-90,96	-91,12	-91,28
Välittömät verot	-9036,50	-9395,13	-9770,83
NETTOTULOS	1175,43	841,07	2111,10
Satunnaiset tuotot	4524,00	0,00	0,00
KOKONAISTULOS	5699,43	841,07	2111,10
Laskennallinen palkkorjaus	26639,00	27703,17	28810,99
TILIKAUDEN TULOS	32338,43	28544,24	30922,09

Liite 10. Yrityksen oikaistun taseen ennuste vuosille 2011 – 2012.

Rahayksikkö EURO	2010	2011	2012
VASTAAVAA			
PYSYVÄT VASTAAVAT			
Koneet ja kalusto	0,00	0,00	0,00
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	0,00	0,00	0,00
VAIHTUVAT VASTAAVAT			
Myyntisaamiset	0,00	6662,03	7467,39
Muut saamiset	120,78	121,07	121,34
Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	120,78	6783,10	7588,73
Rahat ja rahoitusarvopaperit	3913,46	4214,01	4536,24
VASTAAVAA YHTEENSÄ	4034,24	10997,11	12124,97
VASTATTAVAA			
OMA PÄÄOMA			
Osake- tai muu peruspääoma	-43553,34	-55547,56	-59773,19
Kertyneet voittovarat	5036,99	7895,67	8266,35
Tilikauden tulos	41375,03	38030,49	40784,36
Taseen oma pääoma yhteensä	2858,68	9621,40	10722,48
VIERAS PÄÄOMA			
Lainat rahoituslaitoksilta	0,00	0,00	0,00
Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä	0,00	0,00	0,00
Korolliset lyhytaikaiset velat	0,00	0,00	0,00
Ostovelat	0,00	173,03	173,57
Muut korottomat lyh.aik. velat	1175,56	1202,68	1228,92
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	1175,56	1375,71	1402,49
Oikaistu vieras pääoma yhteensä	1175,56	1375,71	1402,49
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	4034,24	10997,11	12124,97

Liite 11. Yrittäjän haastattelun haastattelurunko.

Yritys X avoin yhtiö	HAASTATTELU
	26.2.2011
1. Yrityksen nimi ja toimiala?	
2. Haastateltavan nimi ja asema yrityksessä?	
3. Perustiedot yrityksestä?	
4. Mitä tuotteita/palveluja yritys tarjoaa?	
5. Mikä on yrityksen markkina-alue?	
6. Miten yritystoiminta on kehittynyt vuosina 2006 - 2010?	
7. Miten edellä mainitut muutokset vaikuttivat yrityksen taloudelliseen tilaan?	
8. Vuosina 2006 -2007 yrityksellä oli palvelujen myynnin lisäksi tuotteiden myyntiä. Miten tämä näkyi yrityksen tuloslaskelmassa, taseessa ja tilinpäätöksessä?	
9. Vuodet 2008 - 2009 olivat tuotteiden myynnin alasajovuosia. Miten tämä vaikutti yrityksen taloudelliseen tilaan?	
10. Vuonna 2010 yrityksen uusi strategia vakiintui. Vaikuttiko tämä mielestänne yrityksen taloudelliseen tilaan ja miten?	
11. Onko yrittäjillä tarkoituksena kehittää yrityksen toimintaa lähivuosina ja miten?	
12. Mitä muuta huomioitavaa on vuosilta 2006 - 2010?	
13. Miten arvioitte yrityksen liikevaihdon kehittyvän vuosina 2011 ja 2012?	
14. Miten arvioitte yrityksen kulurakenteen kehittyvän vuosina 2011 ja 2012?	
15. Onko yrityksellä tarkoituksena hankkia aineellisia tai aineettomia hyödykkeitä vuosina 2011 ja 2012? Arvio hyödykkeiden hankintamenosta?	
16. Onko yrityksellä tarkoituksena ottaa lyhyt- tai pitkäaikaista velkaa vuosina 2011 ja 2012? Arvio velan määrästä?	
17. Mitä muuta huomioitavaa on vuosille 2011 ja 2012?	

Liite 12. Talouden seurantaohjelman virallinen tilinpäätös -välilehti.

Oikaistu tilinpäätös		Prosenttilukumuotoinen oikaistu tilinpäätös		Tunnuslukuraportti		Graafiset kaaviot	
Virallinen tilinpäätös		vuosi	<input type="text"/>				
Tuloslaskelma				Tase			
3010 Myynti yhtiömies 1 23%				VASTAAVAA			
3020 Myynti yhtiömies 2 23%				PYSYVÄT VASTAAVAT			
LIIKEVAIHTO			0,00	Aineelliset hyödykkeet			
3650 Käyttöomaisuuden myyntivoitot 22%/23%				1160 Koneet ja laitteet (alv)			
Liiketoiminnan muut tuotot			0,00	1164 Tuotannon koneet ja laitteet (alv)			
Materiaalit ja palvelut				1171 Kuorma- ja pakettiautot			
Aineet, tarvikkeet ja tavarat				Koneet ja kalusto			
4000 Ostot 23 %				0,00			
Ostot tilikauden aikana			0,00	VAIHTUVAT VASTAAVAT			
4490 Rahdit 23%				Saamiset			
Ulkopuoliset palvelut			0,00	Lyhytaikaiset			
1702 Myyntisaamiset				Myyntisaamiset			
1762 Verotisaamiset				Muut saamiset			
1819 Muut menoennakot				Siirtosaamiset			
1910 Pankkitili Nordea				1911 Pankkitili Nordea			
1911 Pankkitili Nordea				1920 Pankkitili Säästöpankki			
1920 Pankkitili Säästöpankki				Rahat ja pankkisaamiset			
0,00				0,00			
6400 Tapaturmavakuutusmaksut				VASTAAVAA YHTEENSÄ			
6430 Ryhmähenkivakuutusmaksut				0,00			
6500 Henkilövakuutusmaksut (vapaaeht.)				VASTATTAVAA			
Muut henkilösivukulut			0,00	OMA PÄÄOMA			
6870 Poisto koneista ja kalustosta				2291 Voitto-osuus yhtiömies 1			
Suunnitelman mukaiset poistot			0,00	2293 Voitto-osuus yhtiömies 2			
7120 Työvaatteet 23 %				Edellisten vuosien voitto (Tappio)			
7530 Ajoneuvojen polttoaineet 23 %				2341 Yksityissijoitukset yhtiömies 1			
7540 Ajoneuvojen huolto ja korjaus 23%				2343 Muut yksityissijoitukset yhtiömies 1			
7550 Ajoneuvojen autotarvikkeet 23 %				2345 Yksityissijoitukset rahana yhtiömies 2			
7564 Ajoneuvojen julkiset maksut				2347 Muut yksityissijoitukset yhtiömies 2			
7574 Ajoneuvovakuutukset				2351 Yksityisnostot rahana yhtiömies 1			
7610 Työkoneiden käyttömenot 23 %				2355 Yksityisnostot rahana yhtiömies 2			
7614 Työkoneiden käyttömenot				Yksityistili tilikaudella			
7730 Kone- ja kalustohuolto ja korjaus 23 %				Tilikauden voitto (Tappio)			
7740 Kone- ja kalustohankinnat <3v. 23%				0,00			
7750 Koneiden ja kaluston pienhankinnat 23%				VIERAS PÄÄOMA			
7874 Kilometrikonaukset				Pitkäaikainen			
7884 Päivärahat				2622 Pitkäaikainen rahoituslaina			
7914 Atenäkonaukset				Lainat rahoituslaitoksilta			
8000 Maksetut myyntiprovisiot 23 %				0,00			
8140 Muut mainoskulut 23%				Lyhytaikainen			
8380 Taloushallintopalvelut 23%				2821 Pitkäaikainen laina lyhennys erät			
8390 Tilintarkastuspalvelut 23%				Lainat rahoituslaitoksilta			
8430 Muut hallintopalvelut 23%				2821 Ostovelat, laskureskontra			
8444 Viranomaismaksut				Ostovelat			
8484 Jäsenmaksut				2939 Anonisisävelka			
8500 Puhelinkulut 23 %				Muut velat			
8510 Matkapuhelinkulut 23%				2967 Korkomenot (siirtovelat)			
8530 Datasiirotkulut 23%				Siirtovelat			
8540 Posti- ja lähettikulut 23%				0,00			
8540 Rahallikenteenkulut				VASTATTAVAA YHTEENSÄ			
8620 Toimistotarvikkeet 23%				0,00			
Liiketoiminnan muut kulut			0,00				
LIIKEVOITTO (- TAPPIO)			0,00				
Rahoitustuotot ja kulut							
Muut korko- ja rahoitustuotot							
9240 Palautettava yhteisö-/palautuskorko							
Muilta			0,00				
Korkokulut ja muut rahoituskulut							
9460 Korkokulut rahoituslaineista							
9490 Korkokulut ostovelloista							
9540 Verojen viivästysseuraamukset							
Muille			0,00				
VOITTO (TAPPIO) ENNEN SATUNNAISIA ERIÄ			0,00	Talenna			
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA JA VEROJA			0,00	Tulosta			
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)			0,00				

Liite 13. Talouden seurantaohjelman oikaistu tilinpäätös -välilehti.

Oikaistu tilinpäätös	Prosenttilukumuotoinen oikaistu tilinpäätös	Tunnuslukuraportti	Graafiset kaaviot
Oikaistu tilinpäätös	vuosi	<input type="text" value=""/>	
Tuloslaskelma		Tase	
LIIVEVAIHTO	0,00	VASTAAVAA	
LIIKETOIMINNAN TUOTOT YHT.	0,00	PYSYVÄT VASTAAVAT	
Aine- ja tarvikekäyttö	0,00	Koneet ja kalusto	0,00
Ulkopuoliset palvelut	0,00	Aineelliset hyödykkeet yhteensä	0,00
Henkilöstökulut	0,00	VAIHTUVAT VASTAAVAT	
Laskennallinen palkkorjaus	<input type="text" value="0,00"/>	Myyntisaamiset	0,00
Liiketoiminnan muut kulut	0,00	Muut saamiset	0,00
KÄYTTÖKATE	0,00	Lyhytaikaiset saamiset yhteensä	0,00
Suunnitelman mukaiset poistot	0,00	Rahat ja rahoitusarvopaperit	0,00
LIIKETULOS	0,00	VASTAAVAA YHTEENSÄ	0,00
Muut korko- ja rahoitustuotot	0,00	VASTATTAVAA	
Korkokulut ja muut rahoituskulut	0,00	OMA PÄÄOMA	
Välittömät verot	<input type="text" value=""/>	Osake- tai muu peruspä:	0,00
NETTOTULOS	0,00	Kertyneet voittovarot	0,00
Satunnaiset tuotot	0,00	Tilikauden tulos	0,00
Satunnaiset kulut	0,00	Taseen oma pääoma yhteensä	0,00
KOKONAISTULOS	0,00	VIERAS PÄÄOMA	
Laskennallinen palkkorjaus	<input type="text" value="0,00"/>	Lainat rahoituslaitoksilta	0,00
TILIKAUDEN TULOS	0,00	Pitkäaikainen vieras pääoma yh	0,00
		Korolliset lyhytaikaiset v	0,00
		Ostovelat	0,00
		Muut korottomat lyh.aik.	0,00
		Lyhytaikainen vieras pääoma yh	0,00
		Oikaistu vieras pääoma yhteensä	0,00
		VASTATTAVAA YHTEENSÄ	0,00
		<input type="button" value="Tallenna"/>	
		<input type="button" value="Tulosta"/>	

Liite 14. Talouden seurantaohjelman prosenttilukumuotoinen oikaistu tilinpäätös -välilehti.

Oikaistu tilinpäätös	Prosenttilukumuotoinen oikaistu tilinpäätös	Tunnuslukuraportti	Graafiset kaaviot
<p>Prosenttilukumuotoinen oikaistu tilinpäätös vuosi <input type="text"/></p>			
<p>Tuloslaskelma</p>		<p>Tase</p>	
<p>LIKEVAIHTO 100 %</p> <p>LIKETOIMINNAN TUOTOT YHTEENS 100 %</p> <p>Aine- ja tarvikkeikäyttö 0 %</p> <p>Ulkopuoliset palvelut 0 %</p> <p>Henkilöstökulut 0 %</p> <p>Laskennallinen palkkorjaus 0 %</p> <p>Liiketoiminnan muut kulut 0 %</p> <hr/> <p>KÄYTTÖKATE 0 %</p> <p>Suunnitelman mukaiset poistot 0 %</p> <hr/> <p>LIIKETULOS 0 %</p> <p>Muut korko- ja rahoitustuotot 0 %</p> <p>Korkokulut ja muut rahoituskulut 0 %</p> <p>Välittömät verot 0 %</p> <hr/> <p>NETTOTULOS 0 %</p> <p>Satunnaiset tuotot 0 %</p> <p>Satunnaiset kulut 0 %</p> <hr/> <p>KOKONAISTULOS 0 %</p> <p>Laskennallinen palkkorjaus 0 %</p> <hr/> <p>TILIKAUDEN TULOS 0 %</p>	<p>VASTAAVAA</p> <p>PYSYVÄT VASTAAVAT</p> <p>Koneet ja kalusto 0 %</p> <p>Aineelliset hyödykkeet yhteensä 0 %</p> <p>VAIHTUVAT VASTAAVAT</p> <p>Myyntisaamiset 0 %</p> <p>Muut saamiset 0 %</p> <p>Lyhytaikaiset saamiset yhteensä 0 %</p> <p>Rahat ja rahoitusarvopaperit 0 %</p> <p>VASTAAVAA YHTEENSÄ 100 %</p> <p>VASTATTAVAA</p> <p>OMA PÄÄOMA</p> <p>Osake- tai muu peruspääoma 0 %</p> <p>Kertyneet voittovarot 0 %</p> <p>Tilikauden tulos 0 %</p> <p>Taseen oma pääoma yhteensä 0 %</p> <p>VIERAS PÄÄOMA</p> <p>Lainat rahoituslaitoksilta 0 %</p> <p>Pitkäaikainen vieras pääoma yhteensä 0 %</p> <p>Korolliset lyhytaikaiset velat 0 %</p> <p>Ostovelat 0 %</p> <p>Muut korottomat lyh.aik. velat 0 %</p> <p>Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä 0 %</p> <p>Oikaistu vieras pääoma yhteensä 0 %</p> <p>VASTATTAVAA YHTEENSÄ 100 %</p>	<p>Tallenna</p> <p>Tulosta</p>	

Liite 15. Talouden seurantaohjelman tunnuslukuraportti -välilehti.

	<u>Oikaistu tilinpäätös</u>	<u>Prosenttilukumuotoinen oikaistu tilinpäätös</u>	<u>Tunnuslukuraportti</u>	<u>Graafiset kaaviot</u>
Tunnuslukuraportti				
Vuosi				
Kannattavuus				
Käyttökate €	0	0	0	0
Käyttökate-%	0 %	0 %	0 %	0 %
Liiketulos €	0	0	0	0
Liiketulos-%	0 %	0 %	0 %	0 %
Nettotulos €	0	0	0	0
Nettotulos-%	0 %	0 %	0 %	0 %
Rahoitustulos €	0	0	0	0
Rahoitustulos-%	0 %	0 %	0 %	0 %
Kokonaispääoman tuotto-%	0 %	0 %	0 %	0 %
Oman pääoman tuotto-%	0 %	0 %	0 %	0 %
Sijoitetun pääoman tuotto-%	0 %	0 %	0 %	0 %
Vakavaraisuus				
Omaraisuusaste-%	0 %	0 %	0 %	0 %
Velkaantuneisuus-%	0 %	0 %	0 %	0 %
Velkaantumisaste	0	0	0	0
Maksuvalmius				
Quick ratio	0	0	0	0
Nettokäyttöpääoma-%	0 %	0 %	0 %	0 %
Tehokkuus				
Myyntisaamisten kiertoaika, pv	0	0	0	0
Ostovelkojen kiertoaika, pv	0	0	0	0
Myyntisaamisten kiertonopeus	0	0	0	0
Ostovelkojen kiertonopeus	0	0	0	0
<div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block; margin-bottom: 5px;">Tallenna</div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; display: inline-block;">Tulosta</div>				

Liite 16. Talouden seurantaohjelman graafiset kaaviot -välilehti.

